

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра міжнародних комунікацій та політології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Військове вторгнення росії 2022 року, як каталізатор та перешкода на шляху
євроінтеграційного курсу України

Галузь знань 29 – Міжнародні відносини

Спеціальність 291 – Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні
студії

Спеціалізація Міжнародна інформація

Освітня програма Міжнародна інформація

ДРМВІ. 291

Виконала: здобувачка групи МВІм-22-1 _____ Рамік Д.В.
(підпис)

Керівниця: доц., к. психол. н. _____ Бондаренко О. І.
(науковий ступінь, звання) (підпис)

До захисту допускаю:

Зав. кафедри

міжнародних комунікацій та політології _____ Заславська О.О.

_____ 202__ р.

Хмельницький, 2023

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: міжнародних відносин

Кафедра міжнародних відносин та туризму

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань 29 – Міжнародні відносини

Спеціальність 291 – Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії Спеціалізація Міжнародна інформація

Освітня програма Міжнародна інформація

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри міжнародної комунікації та політології

_____ Заславська О.О.

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Рамік Діани Вадимівни

1. Тема роботи Військове вторгнення росії 2022 року, як каталізатор та перешкода на шляху євроінтеграційного курсу України

керівник роботи: доц. к.психол. н., Бондаренко О.І.

Затверджено наказом ректора університету від 15.08.2023 р. № 30

2. Строк подання студентом роботи на кафедрі 15.12.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: *матеріали міжнародних організацій, міжурядових європейських організацій, державних органів влади, інформаційно-аналітичних центрів, статистичні звіти, публікації в ЗМІ, Інтернет, виступи провідних політиків та лідерів суспільної думки.*

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити): проаналізувати теоретичні основи євроінтеграції як орієнтиру зовнішньої політики України; зробити аналіз стану євроінтеграційних процесів України в умовах повномасштабної війни; провести моделювання розвитку євроінтеграційного процесу України в умовах повномасштабної війни.

Дата видачі завдання 1.09.2023 р.

Керівник _____ Бондаренко О.І.

Завдання прийняв до виконання _____ Рамік Д.В.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапу роботи	Примітки
1. Одержання теми і складання бібліографії	01.09.2023	
2. Попередній аналіз матеріалів з теми кваліфікаційної роботи у відкритих джерелах інформації	28.09.2023	
3. Збір та узагальнення зібраного матеріалу за темою кваліфікаційної роботи	15.10.2023	
4. Підготовка першого розділу кваліфікаційної роботи та подання його на рецензування науковому керівнику.	20.10.2023	
5. Підготовка другого розділу кваліфікаційної роботи та подання його на рецензування науковому керівнику	20.11.2023	
6. Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи та подання його на рецензування науковому керівнику	10.12.2023	
7. Підготовка вступу, формулювання висновків, наукової новизни та практичної значимості кваліфікаційної роботи	11.12.2023	
8. Остаточне коригування, оформлення кваліфікаційної роботи	13.12.2023	
9. Підготовка до захисту на засіданні Екзменаційної комісії	14.12.2023	
10. Здача роботи на кафедрі	15.12.2023	

Здобувач(ка) _____ Рамік Д.В.

(підпис)

Керівник роботи _____ Бондаренко О.І.

(підпис)

АНОТАЦІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу Рамік Діани Вадимівни

Тема роботи: Військове вторгнення росії 2022 року, як каталізатор та перешкода на шляху євро-інтеграційного курсу України.

Кафедра міжнародної комунікації та політології

ОПП «Міжнародна інформація» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Науковий керівниця: доц., к. психол. н. Бондаренко О.І.

м. Хмельницький, 2023 р.

Випускна кваліфікаційна робота виконана на 155 с., містить 16 таблиць, 25 рисунків, список використаних джерел складається зі 116 найменувань.

Ключові слова: євроінтеграція, зовнішня політика, Україна, Європейський Союз, Росія, повномасштабна війна, повномасштабне вторгнення, вступ в ЄС, політичний аспект, культурний аспект, торговельний аспект, фінансова співпраця, сприйняття України в ЄС, динаміка євроінтеграційного шляху.

Актуальність роботи. Дослідження впливу військового вторгнення Росії у 2022 році є надзвичайно актуальним для розуміння динаміки євроінтеграційного курсу України. Конфлікт виступив як каталізатором, так і перешкодою на шляху інтеграції України, підкресливши важливість європейської підтримки та виклики, які чекають на неї попереду. Розуміння наслідків російського вторгнення є важливим для політиків, науковців та аналітиків, які прагнуть сприяти миру, безпеці та стабільності у Східній Європі та в регіоні в цілому.

Перший розділ роботи присвячений теоретичному та історичному дослідженню питань євроінтеграції та євроінтеграційного шляху України.

У другому розділі проводиться аналіз стану євроінтеграційних процесів в Україні під час повномасштабної війни. Розглядаються сприйняття України в країнах ЄС, динаміка та перебіг євроінтеграційного шляху в період 2022–2023 років, а та-

кож аналіз політичного, культурного, торговельного та фінансового аспектів співробітництва між Україною та ЄС. Також розглядаються чинники та фактори катализаторів та перешкод євроінтеграційного курсу України в умовах війни.

У третьому розділі побудовано когнітивна модель розвитку євроінтеграційного процесу в Україні в умовах війни, сценарії можливого розвитку системи та стратегічний аналіз можливостей і загроз для України в контексті інтеграційного процесу в ЄС.

Результати дослідження можуть бути використанні як орієнтир для прийняття управлінських рішень та розробки стратегій забезпечення національних інтересів у контексті євроінтеграції.

ANNOTATION

for the final qualification thesis done by Ramik Diana Vadymivna

Topic of the thesis: Russia's military invasion of 2022 as a catalyst and obstacle on the path of Ukraine's European integration course.

Region Specialty: 291 «International Relations, Public Communication and Regional Studies (International Information)»

Department of International Communication and Political Science

Thesis adviser: Ph.D., Assoc. Prof. Bondarenko O. I.

Khmelnyskyi, 2023

The diploma thesis consists of 155 pages and contains 16 tables, 25 figures. The table of authorities has 116 items.

Key words: European integration, foreign policy, Ukraine, European Union, Russia, full-scale war, full-scale invasion, accession to the EU, political aspect, cultural aspect, trade aspect, financial cooperation, perception of Ukraine in the EU, dynamics of European integration way

Relevance of work. The study of Russia's military invasion in 2022 is extremely relevant for understanding the dynamics of Ukraine's European integration course. The conflict acted as both a catalyst and an obstacle to Ukraine's integration, underscoring the importance of European support and the challenges ahead. Understanding the implications of the Russian invasion is important for policymakers, scholars, and analysts seeking to promote peace, security, and stability in Eastern Europe and the region as a whole.

The first chapter of the thesis is devoted to the theoretical and historical study of issues of European integration and the European integration path of Ukraine.

The second chapter analyzes the state of European integration processes in Ukraine during the full-scale war. The perception of Ukraine in the EU countries, the dynamics and course of the European integration path in the period of 2022-2023, as well as the

analysis of political, cultural, trade and financial aspects of cooperation between Ukraine and the EU are considered. Factors and factors of catalysts and obstacles to the European integration course of Ukraine in the conditions of war are also considered.

In the third chapter, a cognitive model of the development of the European integration process in Ukraine in the conditions of war, scenarios of the possible development of the system, and a strategic analysis of opportunities and threats for Ukraine in the context of the EU integration process are built.

The results of the study can be used as a guide for making management decisions and developing strategies for ensuring national interests in the context of European integration.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК РИСУНКІВ	10
ПЕРЕЛІК ТАБЛИЦЬ	12
ВСТУП.....	13
РОЗДІЛ 1 - ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ЯК ОРІЄНТИР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	16
1.1 Визначення та сутність поняття «євроінтеграція»	16
1.2 Процедура вступу в ЄС	22
1.3 Історія євроінтеграційного шляху України до початку повномасштабної війни 2022 р.31	
1.4 Стан вивченості проблеми у науковій літературі.....	40
Висновки до першого розділу.....	42
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ	44
2.1 Сприйняття України до і під час війни в країнах ЄС.....	44
2.2 Динаміка та перебіг євроінтеграційного шляху України в період 2022 – 2023 рр. Вимірювання економічної інтеграції	50
2.2.1 Політичний і культурний аспект євроінтеграції.....	50
2.2.2 Аналіз торговельного аспекту співробітництва України і ЄС	58
2.2.3 Аналіз фінансової співпраці України в межах ЄС	67
2.3 Аналіз чинників та факторів каталізаторів євроінтеграційного курсу України в умовах війни	73
2.4 Аналіз перешкод, що гальмують євроінтеграційний шлях України.....	78
Висновки до другого розділу	84
РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ.....	87
3.1 Когнітивна модель розвитку євроінтеграції України в умовах повномасштабної війни.....	87
3.2 Сценарії можливого розвитку системи.....	104

3.3 Стратегічний аналіз можливостей і загроз для України в контексті інтеграційного процесу в ЄС	108
Висновки до третього розділу.....	134
ВИСНОВКИ.....	136
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	141

ПЕРЕЛІК РИСУНКІВ

Рисунок 1.1 – Головні цілі євроінтеграції та набуття членства у ЄС.....	20
Рисунок 1.2 – Основні цінності ЄС.....	21
Рисунок 1.3 – Пріоритети діяльності ЄС на період 2019-2024 років.....	22
Рисунок 1.4 – Умови для подання заявки на членство в ЄС.....	24
Рисунок 1.5 – Копенгагенські критерії членства.....	25
Рисунок 1.6 – Розділи <i>acquis</i> ЄС.....	26
Рисунок 1.7 – Загальний процес вступу до ЄС.....	30
Рисунок 1.8 – Історичні етапи євроінтеграційного шляху України до початку повномасштабної війни 2022 року.....	32
Рисунок 2.1 – Результати опитування українців, щодо того якби Україна могла вступити лише в один міжнародний економічний союз, який би це був союз?.....	52
Рисунок 2.2 – Основні етапи співпраці Україна-ЄС у 2022 р.....	53
Рисунок 2.3 – Динаміка індексу моніторингу реформ.....	56
Рисунок 2.4 – Динаміка частки показників зовнішньої торгівлі Україна-ЄС у загальній структурі.....	63
Рисунок 2.5 – Динаміка ВВП України та ЄС.....	64
Рисунок 2.6 – Динаміка інфляції України та ЄС.....	65
Рисунок 2.7 – Динаміка КІМТ між Україною та ЄС протягом 2015-2022 рр.	67
Рисунок 2.8 – Динаміка прямих інвестицій в Україну з країн ЄС.....	68
Рисунок 2.9 – Динаміка прямих інвестицій з України до країн ЄС.....	70
Рисунок 2.10 – КФІ між Україною та ЄС протягом 2015-2022 рр.....	72
Рисунок 2.11. Результати опитування щодо основних перешкод на шляху вступу	

	11
України до ЄС.....	82
Рисунок 3.1 – Когнітивна модель розвитку інтеграції України в межах ЄС.....	96
Рисунок 3.2 – Значення узагальнених коефіцієнтів зворотного зв'язку.....	100
Рисунок 3.3 – Коефіцієнти впливу факторів системи на цільовий фактор.....	101
Рисунок 3.4 – Коефіцієнти впливу цільового фактору на фактори системи.....	103
Рисунок 3.5 – Найкращі оцінки впливу керуючих факторів на цільовий за сценаріями.....	105
Рисунок 3.6 – Найгірші оцінки впливу керуючих факторів на цільовий за сценаріями.....	106

ПЕРЕЛІК ТАБЛИЦЬ

Таблиця 2.1 – Політичні індекси країн-членів ЄС та України.....	51
Таблиця 2.2 – Динаміка зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС.....	59
Таблиця 2.3 – Динаміка експорту та імпорту товарів України з країнами ЄС.....	60
Таблиця 2.4 – Динаміка експорту та імпорту послуг України з країнами ЄС.....	62
Таблиця 3.1 – Вихідна матриця взаємодії факторів когнітивної моделі.....	97
Таблиця 3.2 – Результати розрахунків когнітивної моделі.....	98
Таблиця 3.3 – Нормалізовані результати розрахунків моделі.....	99
Таблиця 3.4 – Сценарії із подачею одиничних імпульсів до системи.....	104
Таблиця 3.5 – Оцінка сильних сторін, які формують стратегічну перевагу України	108
Таблиця 3.6 – Оцінка слабких сторін, що окреслюють стратегічну вразливість України	109
Таблиця 3.7 – Оцінка стратегічних можливостей для України та ЄС.....	110
Таблиця 3.8 – Оцінка стратегічних загроз для України та ЄС	111
Таблиця 3.9 – Сильні сторони і можливості України в контексті євроінтеграційного курсу України.....	112
Таблиця 3.10 – Сильні сторони і загрози України в контексті євроінтеграційного курсу України.....	116
Таблиця 3.11 – Слабкі сторони і можливості України в контексті євроінтеграційного курсу України	121
Таблиця 3.12 – Слабкі сторони і загрози України в контексті євроінтеграційного курсу України.....	125

ВСТУП

Актуальність обраної теми дослідження. Дослідження військового вторгнення Російської Федерації у 2022 році як каталізатора та перешкоди на шляху європейської інтеграції України є надзвичайно актуальним. Вторгнення, яке розпочалося в лютому 2022 року, ознаменувало ескалацію російсько-української війни, що розпочалася у 2014 році. Конфлікт мав далекосяжні наслідки для політичного, економічного та соціального ландшафту України, а також суттєво вплинув на її відносини з Європою.

З одного боку, російське вторгнення стало каталізатором європейської інтеграції України. Конфлікт підкреслив важливість відносин України з Європою та необхідність тіснішої співпраці задля забезпечення миру, безпеки та стабільності в регіоні. У відповідь на вторгнення ЄС та окремі європейські країни надали значну підтримку Україні, включаючи економічну допомогу, дипломатичну підтримку та військову допомогу. Зазначена підтримка допомогла зміцнити позицію України на переговорах з Росією та посилила відданість країни європейській інтеграції. Крім того, російське вторгнення підкреслило важливість членства України в євроатлантичних інституціях, таких як НАТО та ЄС. Членство України у згаданих організаціях стало б гарантією безпеки і стабільності та допомогло б запобігти подібним конфліктам у майбутньому. Таким чином, вторгнення прискорило процес вступу України до ЄС.

З іншого боку, російське вторгнення також створило значні перешкоди для європейської інтеграції України. Конфлікт загострив відносини України з деякими європейськими країнами, особливо з тими, що мають тісні зв'язки з Росією, такими як Німеччина та Франція. Вказані країни критикували за небажання надавати військову допомогу Україні та за їхню готовність умиротворити Росію. Крім того, конфлікт спричинив розбіжності всередині самої України: деякі фракції виступають за тісніші зв'язки з Росією, а інші – за більшу інтеграцію з Європою. Вторгнення також підірвало економіку та інфраструктуру України, що ускладнило виконання

країною критеріїв, необхідних для членства в ЄС. Нарешті, російське вторгнення поставило під сумнів доцільність європейської інтеграції України. Конфлікт висвітлив межі європейської влади та впливу і виявив крихкість міжнародного порядку перед обличчям агресивних авторитарних режимів. Він також породив сумніви щодо того, чи зможе Україна приєднатися до НАТО та ЄС у найближчому майбутньому, зважаючи на протидію Росії та вагання деяких європейських країн.

З огляду на вищезазначене, дослідження військового вторгнення Росії у 2022 році є надзвичайно актуальним для розуміння динаміки євроінтеграційного курсу України. Конфлікт виступив як каталізатором, так і перешкодою на шляху інтеграції України, підкресливши важливість європейської підтримки та виклики, які чекають на неї попереду. Розуміння наслідків російського вторгнення є важливим для політиків, науковців та аналітиків, які прагнуть сприяти миру, безпеці та стабільності у Східній Європі.

Мета дослідження: на основі аналізу сучасного стану євроінтеграційних процесів України, виконати моделювання розвитку євроінтеграційного процесу України в умовах повномасштабної війни.

Поставлена мета обумовила необхідність виконання наступних **задач дослідження:**

- визначити сутність поняття «євроінтеграція», цілі та цінності ЄС;
- окреслити процедуру вступу в ЄС;
- розглянути історію євроінтеграційного шляху України до початку повномасштабної війни 2022 р.;
- вивчити сприйняття України до і під час війни в країнах ЄС;
- дослідити динаміку та перебіг євроінтеграційного шляху України в період 2022 – 2023 рр.;
- провести вимірювання економічної інтеграції;
- виконати аналіз чинників та факторів каталізаторів євроінтеграційного курсу України в умовах війни;
- здійснити аналіз перешкод, що гальмують євроінтеграційний шлях України;

- розробити когнітивну модель розвитку євроінтеграції України в умовах повномасштабної війни;

- здійснити стратегічний аналіз можливостей і загроз для України в контексті інтеграційного процесу в ЄС.

Об'єкт дослідження – євроінтеграційний курс України.

Предмет дослідження – показники євроінтеграційного курсу України під час військового вторгнення Росії 2022 року.

Методи дослідження. Для реалізації мети й завдань дослідження використувався комплекс методів, зокрема: теоретичний аналіз літературних джерел; історичний аналіз; метод парних порівнянь; прогностичний, статистичний, системний аналізи; когнітивне моделювання; SWOT-аналіз; стратегічний аналіз, сценарне моделювання.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що зроблено системний аналіз стану євроінтеграційного процесу України під час повномасштабного вторгнення РФ у 2022 р.; визначені фактори системи, що впливають на стан євроінтеграції України; зроблене когнітивне моделювання; у якості прогнозу, розраховувалися сценарії можливого розвитку системи при якісній зміні факторів системи; визначені найкращі та найгірші сценарії подальшого розвитку інтеграційного процесу; зроблений SWOT-аналіз для оцінки сильних та слабких сторін та зовнішніх можливостей та загроз, які стосуються інтеграції України до ЄС; на основі SWOT-аналізу зроблений стратегічний аналіз для визначення оптимальної стратегії розвитку євроінтеграційного процесу України під час війни, спрямований на максимізацію переваг та мінімізацію ризиків задля досягнення поставлених цілей.

Практична значущість отриманих результатів. Отримані результати дослідження надають комплексний погляд на стан євроінтеграційного процесу України під час повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році. Такий підхід може служити орієнтиром для прийняття управлінських рішень та розробки стратегій забезпечення національних інтересів у контексті євроінтеграції.

РОЗДІЛ 1 - ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ЯК ОРІЄНТИР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

1.1 Визначення та сутність поняття «євроінтеграція»

Виклики сучасного світу призводять до необхідності єднання держав. Економічні процеси, політичні відносини, соціальні проблеми, а також питання екології, тероризму, поширення коронавірусної інфекції, спалахи війн та воєнних конфліктів на різних континентах яскраво засвідчують, що задля того, аби побороти негативні явища і залишитися на високому міжнародному рівні необхідна консолідація, інтеграція, співпраця. На сьогодні створено чимало міжнародних, світових організацій, які мають найрізноманітніші напрямки своєї діяльності. Країни інтегруються з метою створення спільних інструментів протидії викликам сучасного часу. Надзвичайно важливою організацією на сьогодні є ЄС.

ЄС виник у другій половині ХХ століття, а точніше – лютого 1992 року в Маастрихті було підписано Договір про ЄС, який набув чинності 1 листопада 1993 року, що й власне ознаменувало виникнення сучасного ЄС [48]. Його поява стала визначним світовим явищем. З часом, позиції ЄС лише зміцнювалися, кількість членів збільшувалася, сфери діяльності – розширювалися. Вказана організація регулює питання у сфері соціальної, економічної, регіональної політики, а також впливає на питання навколишнього середовища, гуманітарних місій.

ЄС – це безумовно одна із найважливіших та найдієвіших організацій сучасного світу. Діяльність ЄС багатогранна як у внутрішній, так і у зовнішній політиці. Щодо зовнішньої політики, то вона базується на підтримці усіх країн членів та держав-союзників. З особливою увагою ЄС відноситься до країн, які в перспективі можуть загрожувати цілісності організації та несуть ті чи інші небезпеки для Європи. Останні роки яскраво засвідчують, що загроз у світі є надзвичайно багато. Все окреслене свідчить про існування необхідності постійного моніторингу міжнародної ситуації та формування міцних внутрішніх позицій самої організації. Загалом, ЄС

активно підтримує міжнародну співпрацю з різними державами, що є не стільки потребою, скільки вимогою сучасного світу.

Саме «ЄС являє собою найбільш успішний у світовій історії приклад добровільної інтеграції народів та держав у найпотужнішу політичну й економічну систему», як зазначає Романько [102, с. 5]. Зважаючи на те, що ЄС на сьогодні та справді залишається важливою структурою, чи не кожна європейська держава, в тому числі й Україна, прагне інтегруватися в її лави. Особливо актуальним постало зазначене питання для України після повномасштабного російського вторгнення у 2014 р., а з 2022 р. це виступило головним зовнішньополітичним пріоритетом.

Зважаючи на важливість євроінтеграційних процесів в сучасному світі, вважаємо за доцільне з'ясувати сутність та значення поняття «євроінтеграція».

У 20-х рр. ХХ ст. Х. Кельзен, Д. Шиндлер та Р. Шмед, базуючись на фундаментальні дослідження Е. Дюркгейма, намагались вперше впровадити термін «інтеграція» до сфери аналізу суспільних відносин. Для них «інтеграція» означала «об'єднання людей або навіть держав у певну соціально-політичну спільноту» [116, с. 78]. Нині інтеграція (з латинської мови «integration» означає «поновлення», «відновлення», «integer» означає «цілий») передбачає «напрямок процесу розвитку, який має зв'язок з об'єднанням раніше різнорідних елементів й частин в єдине ціле раніше різнорідних частин і елементів» [107, с.101]. Згідно з тлумачним словником, поняття «інтеграція» трактується як «дія або процес об'єднання двох або більше частин таким чином, щоб вони функціонували разом» [31].

Як відзначає Є. А. Поліщук, поняття «інтеграція» у геополітиці означає «різні форми об'єднання декількох просторових секторів. Вона може провадитись як на основі військової експансії, так і мирним шляхом». Дослідниця визначає кілька шляхів геополітичної інтеграції, серед яких вона виокремлює політичну, економічну, стратегічну, мовну, культурну, релігійну та інші інтеграції. Велике значення має те, що не зважаючи на різноманітність шляхів інтеграції, всі вони можуть призвести «до однакового кінцевого результату, а саме збільшення просторового й стратегічного обсягу блоку» [92, с. 178].

Інтеграцію відповідно до європейського підходу трактуються як «процес, за

посередництвом якого окремі держави передають частину власних суверенних прав на користь створюваної і єдиної для них усіх інституціональної структури для того, щоб забезпечити врахування і реалізацію їх спільних інтересів». Українські науковці у ході визначення поняття «інтеграція» акцентують на такому принципі, як «цілісність», тоді як закордонні дослідники виділяють принцип «гармонії» [107, с. 102]. Так чи інакше, але сама сутність інтеграції передбачає єднання елементів. Проте, якщо мова йде про держави, то таке єднання не означає повне злиття, а лише зближення в певних сферах. Кожен суб'єкт інтеграції залишається самостійним.

У питанні єднання держав країн Європи інтеграція тісно пов'язана з євроінтеграцією. З цього приводу Є. А. Поліщук відзначає, що «поняттю «євроінтеграція» притаманні всі ознаки поняття «інтеграція», проте вони мають відношення тільки до деякого географічного простору, а точніше – Європи». З огляду на це, науковиця під поняттям «євроінтеграція» розуміє такий «процес, який характеризується економічною, політичною, правовою, соціальною й культурною інтеграцією всіх країн Європи або частин з них» [92, с. 179].

О. Г. Серeda пропонує наступне визначення поняття «євроінтеграція» – «це складний соціально-економічний процес, який направлений на налагодження тісного співробітництва з державами Європи та подальше зближення цивілізаційно споріднених національних спільнот» [103, с. 74].

Т. М. Степанова та В. О. Корнієнко визначають євроінтеграцію як «процес політичної, юридичної, економічної інтеграції європейських держав, включаючи й частково розташованих в Європі» [106]. Вказане визначення підтримали й Д. Г. Заврічко та Г. Г. Дедурін, додавши, що євроінтеграція «передбачає реалізацію двох взаємопов'язаних процесів, а саме – делегування на наднаціональний рівень певних функцій держави задля досягнення конкретних конкретних результатів у політико-економічній сфері та створення нових політичних інститутів, наділених законодавчою, виконавчою і судовою владою» [73, с. 80].

Євроінтеграція представляє процес впровадження європейських норм в законодавство держави, яка прагне інтегруватися до ЄС. Таке впровадження повинне

забезпечити: правову державу, стабільну економіку, соціальну захищеність громадян, високий рівень життя, відсутність корупції, якість харчових продуктів, чисте довкілля тощо. ЄС – «це єдиний економічний, гуманітарний і соціальний простір, де відмовилися від кордонів й зайвих умовностей з метою вільного переміщення людей, товарів, капіталів й послуг, необмеженого обміну інформацією, науковими й культурними надбаннями» [78, с. 74-75].

В. І. Дудкевич підкреслив відсутність єдиного підходу до трактування сутності поняття «євроінтеграція». Так, науковець підміти, що досліджуване поняття фігурує у різноманітних міжгалузевих дослідженнях, у сфері міжнародних відносин, міжнародної політики, геополітиці й інших наукових напрямках. Проаналізувавши низку джерел, В. І. Дудкевичем було викоремлено наступні визначення поняття «євроінтеграція»: «1) реакція країн Європи на дві світові війни задля не допущення такого роду криз у майбутньому; 2) процес забезпечення й система гарантій соціальної, економічної і територіальної цілісності зацікавлених держав-учасниць; 3) процес політичної, економічної, правової, культурної інтеграції держав Європи в межах Європейського Союзу, а також Ради Європи, що не виключає коливання рівня взаємозалежності таких держав; 4) програмне бачення системних реформ на рівні країни, що бажає досягти рівня відповідності вимогам вступу до ЄС; 5) пошук маркерів наднаціональної єдності і спільних цілей держав-членів ЄС» [65, с. 26-27].

Як можна помітити розглянуті визначення різняться між собою, але вони не перечать одне одному, а навпаки доповнюють, демонструючи багатоаспектність досліджуваного поняття.

Для України «євроінтеграція була й лишається основним пріоритетом зовнішньої політики, до того ж й провідним орієнтиром внутрішнього розвитку. Вказане закріплено на законодавчому рівні, а на його реалізацію направлені фундаментальні реформи в державі» [59, с. 37]. На Урядовому порталі України зазначається, що «євроінтеграція виступає основним та незмінним зовнішньополітичним пріоритетом нашої держави, при цьому подальша розбудова й поглиблення взаємовідносин між Україною та ЄС провадиться на принципах економічної інтеграції й політичної асоціації» [72].

Згідно з вище сказаним, особливий акцент ставиться на повазі ЄС до здійснення країнами-членами їх головних функцій, а саме: забезпечення територіальної цілісності, охорону національної безпеки й підтримання суспільного порядку. Разом з тим, принцип добросовісного партнерства визначає взаємну повагу та співпрацю держав у напрямку реалізації завдань, заради яких, власне, і було утворено Європейський Союз [102, с. 30].

Доцільно відмітити, що цілі євроінтеграції історично піддавались змінам. Зокрема, перші цілі інтеграції були представлені ще у Договорі про утворення Європейського товариства вугілля та сталі. Головною метою згаданого об'єднання виступало: формування спільного ринку вугілля та сталі для сприяння економічного розвитку, зайнятості та покращенню рівня життя [49].

Сьогодні головними цілями євроінтеграції та набуття членства у ЄС є наступні (рис. 1.1).

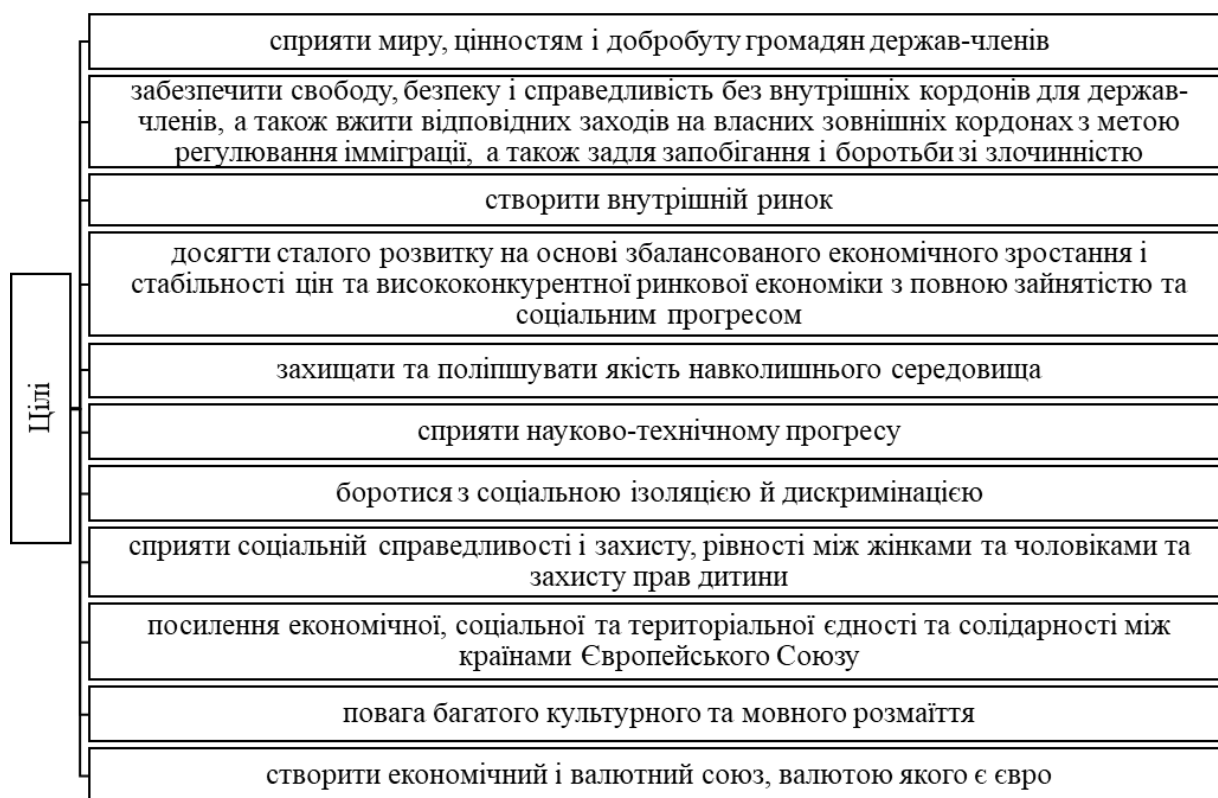


Рисунок 1.1 – Головні цілі євроінтеграції та набуття членства у ЄС [6]

Звертаючись до цілей, які ставить перед собою ЄС, можна зазначити, що вони є тим орієнтиром, до якого прагне Україна. У той же час, євроінтеграція та набуття

членства у ЄС є можливим у випадку дотримання основних цінностей ЄС, до яких, зокрема відносяться наступні (рис. 1.2).

Людська гідність	<ul style="list-style-type: none"> Гідність людини недоторкана. Її необхідно поважати, захищати, вона становить реальну основу основних прав.
Свобода	<ul style="list-style-type: none"> Свобода пересування дає громадянам право вільно пересуватися та проживати в межах Європейського. Індивідуальні свободи, такі як повага до приватного життя, свобода релігії, думки, зібрань, вираження поглядів та інформації, захищені Хартією ЄС про основні прав
Демократія	<ul style="list-style-type: none"> Функціонування Європейського Союзу базується на представницькій демократії. Громадянин Європи автоматично користується політичними правами. Кожен повнолітній громадянин Європейського Союзу володіє правом висуватись кандидатом й голосувати на виборах до Європейського парламенту. Громадяни Європейського Союзу володіють правом голосувати в країні власного проживання чи в країні свого походження.
Рівність	<ul style="list-style-type: none"> Рівні права всіх громадян Європейського Союзу перед законом. Принцип рівності між жінками і чоловіками знаходиться в основі всієї європейської політики й виступає основою євроінтеграції. Вказане має відношення всіх сфер. Принцип рівної оплати за рівну працю виступив складовою Римської угоди 1957 року.
Верховенство права	<ul style="list-style-type: none"> Європейський Союз заснований на верховенстві права. Усе, що робить Європейський Союз, ґрунтується на договорах, демократично й добровільно погоджених його державами. Закон й справедливість підтримується незалежною судовою системою. Країни Європейського Союзу остаточно юрисдикціонадали Європейському суду – його рішення повинні поважати всі.
Права людини	<ul style="list-style-type: none"> Права людини захищені Хартією ЄС про основні права. Останні включають право бути вільним від дискримінації у відповідності до ознаки статі, етнічного або расового походження, переконань або релігії, інвалідності, віку чи сексуальної орієнтації, право на захис особистих даних і право на доступ до правосуддя.

Рисунок 1.2 – Основні цінності ЄС [6; 11]

Безперечно окреслені цілі євроінтеграції та набуття членства у ЄС, а також власне цінності ЄС обумовлюють привабливість євроінтеграції для країн, оскільки ЄС має низку переваг.

До того ж, ЄС на період 2019-2024 років основними пріоритетами діяльності було визначено наступні (рис. 1.3).

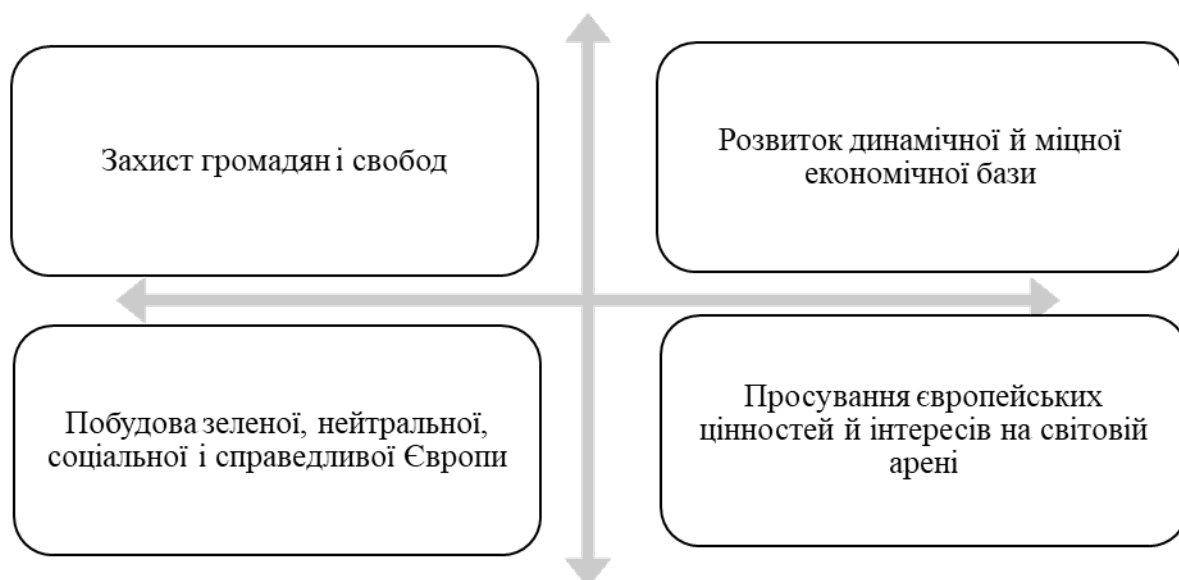


Рисунок 1.3 – Пріоритети діяльності ЄС на період 2019-2024 р. [6; 11]

Окреслені напрямки та пріоритети, які є безпосередніми перевагами для країн-членів ЄС виступають провідними та такими, до яких прагне й Україна.

Таким чином, євроінтеграція – це складний процес, що характеризується політичною, економічною, правовою, соціальною й культурною інтеграцією всіх країн Європи чи їх частин з метою налагодження тісного співробітництва. Цілі євроінтеграції підтверджують переваги останньої для країн, які можуть отримати позитивний вплив як на розвиток країни загалом та у розрізі різних сфер, зокрема, політичної, економічної, фінансової, соціальної тощо.

1.2 Процедура вступу в ЄС

Сьогодні до складу ЄС входять різні держави, які мають свою історію розвитку, власні традиції та своє національне законодавство. ЄС нині об'єднує 27 держав світу, які співпрацюють в економічній та політичній сферах.

ЄС зацікавлений встановлювати та підтримувати відносини не лише з країнами-союзниками, країнами-партнерами, а і з тими державами, які є важливими з позиції різносторонньої співпраці. Також ЄС зацікавлений в збільшенні кількості членів організації, але лише в тому випадку, якщо претенденти дійсно гідний стати

членом даної організації.

Обов'язковим елементом вступу до ЄС є спеціальна процедура, яку зобов'язані пройти всі асоційовані кандидати. Річ у тім, що ЄС – це не добродійна організація, її мета полягає не в тому, щоб врятувати від занепаду ту чи іншу країну, а в тому, щоб об'єднати європейські держави з метою спільної діяльності, спільного розвитку тощо. Тому члени ЄС не приймають держави, які не поділяють принципи демократії, в яких грубо та безкарно порушуються права людини, ігноруються основні законодавчі норми, панує корупція і низький рівень життя. Одночасно, зважаючи на те, що ЄС є демократичним утворенням, він не може без належних на те причин відмовити країні у євроінтеграції. З огляду на те, що наша країна також знаходиться на шляху до вступу в ЄС, чітке розуміння процедури цього процесу є вкрай важливим, а тому детальніше зупинимось на вказаному питанні.

Приєднання не виступає автоматичним процесом, оскільки знаходиться в залежності від належного рівня підготовки відповідної країни-претендента й від спроможності ЄС інтегрувати нового члена. Так, перед вступом, виділяють підготовчий період, протягом котрого країна-кандидат здійснює адаптацію власних інституцій, стандартів й інфраструктури, щоб вона була спроможна виконувати свої зобов'язання як держава-член. Процес приєднання передбачає дотримання критеріїв приєднання, в тому числі прийняття та імплементацію *acquis* [4].

Першочергово потрібно зазначити, що приєднання нових держав-членів до ЄС регулюється ст. 49 Договору про ЄС, в якій міститься положення щодо можливості прийняття нової країни до складу організації: «Будь-яка європейська держава, що поважає цінності, зазначені в ст. 2 цього Договору, і є відданою їх поширенню, може подати заявку на набуття членства у ЄС. Європейський парламент і національні парламенти повинні бути повідомлені про цю заявку. Держава-заявник направляє свою заявку до Ради, яка приймає рішення одногосно після консультації з Комісією та після отримання згоди Європейського парламенту, який приймає рішення більшістю своїх членів. Умови прийнятності, що погоджені Європейською Радою, мають бути враховані» [12]. При цьому, ст. 49 Договору про ЄС регулюється, що країна, яка має намір подати заявку на членство в ЄС, має задовольняти

наступні дві умови [48] (рис. 1.4).

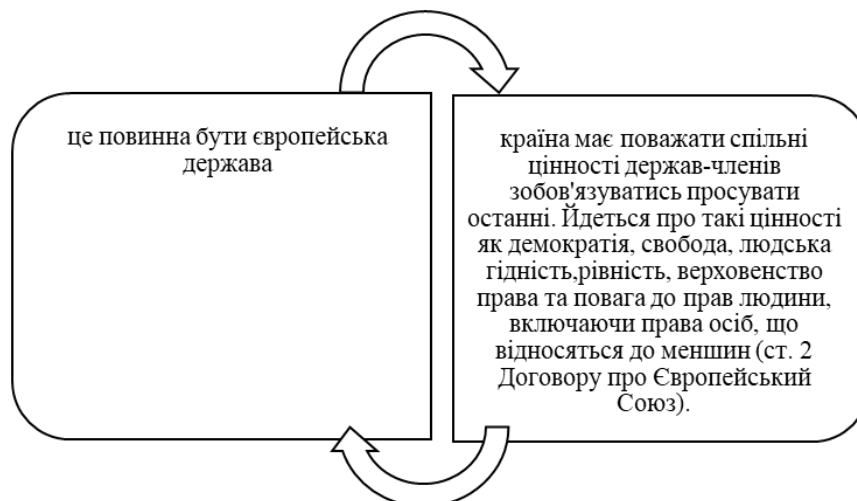


Рисунок 1.4 – Умови для подання заявки на членство в ЄС [4]

Європейська Рада є спроможною розширювати чи додавати нові умови членства [48]. Так, у 90-х роках на зібраннях Європейської Ради були сформульовані додаткові критерії членства задля відбору більш «гідних» претендентів на вступ до ЄС, відповідність яким мала виступати свідчення спроможності держави виконувати обов'язки держав-членів ЄС. Першочергово мова йде про так звані «Копенгагенські критерії членства», які були ухвалені Європейською Радою в червні 1993 р. в Копенгагені для країн-кандидатів з Центральної та Східної Європи. Копенгагенські критерії виступають головними умовами, яким мають задовольняти усі держави-кандидати, задля того аби стати країною-членом. До таких критеріїв відносяться наступні (рис. 1.5).

Відзначимо, що *acquis* виступає сукупністю загальних прав й обов'язків, що є обов'язковими для всіх країн-членів ЄС. Він розвивається на постійній основі й включає в себе: зміст, принципи та політичні цілі Договорів; законодавство, яке прийняте відповідно до Договорів й прецедентного права Суду; резолюції й декларації, прийняті ЄС; інструменти в рамках Спільної зовнішньої політики та політики безпеки; міжнародні договори, укладені ЄС й між державами-членами у сфері діяльності ЄС.

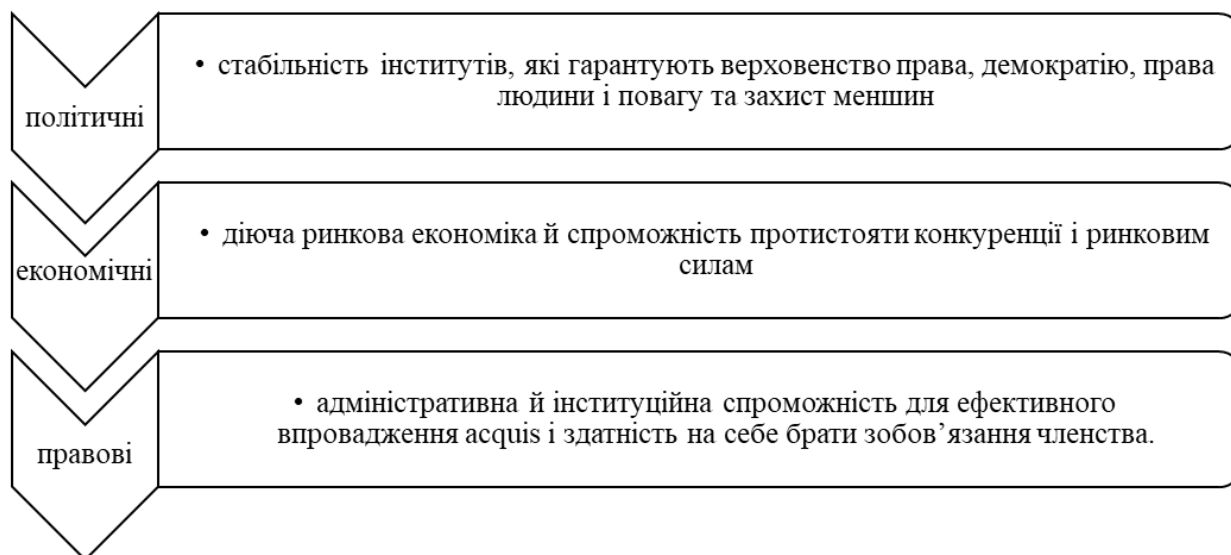


Рисунок 1.5 – Копенгагенські критерії членства [2]

Країни-кандидати мають прийняти acquis до того як вони будуть спроможними приєднатись до ЄС і зробити право ЄС частиною національного законодавства. Прийняття й імплементація acquis виступає основою переговорів про вступ [5]. Країні-претенденту на членство в ЄС Європейська Рада може надати статус країни-кандидата, базуючись на рекомендаціях Європейської Комісії. При цьому, статус країни-кандидата не надає права автоматично приєднатися до ЄС. Комісія проводить огляд заявки з огляду на Копенгагенські критерії приєднання й складає висновок, тоді як Європейська Рада приймає рішення розпочати переговори про приєднання з країною-кандидатом [8].

Загалом, процес приєднання до ЄС складається з послідовних етапів:

1. Коли країна є готовою, вона починає бути офіційним кандидатом на членство, проте вказане не обов'язково означає, що офіційні переговори вже розпочато.
2. Країна-кандидат переходить до офіційних переговорів щодо членства, процесу, котрий передбачає прийняття встановленого законодавства ЄС, підготовку до того, аби бути в змозі належним чином застосовувати та виконувати його, а також впровадження адміністративних, судових, економічних й інших реформ, які є потрібними задля того, аби країна відповідала вимогам умови приєднання – критеріям приєднання.

3. Коли переговори й супутні реформи будуть закінчені до задоволення обох сторін, країна може приєднатися до ЄС.

Переговори про членство не можуть початися, допоки всі уряди ЄС не погодяться у формі одноголосного рішення Ради ЄС стосовно рамок чи мандату на переговори з країною-кандидатом [46].

Переговори проходять на міжурядових конференціях між державами-членами й країною-кандидатом. Вони стосуються умов, за яких країну буде прийнято до ЄС, і зосереджуються на прийнятті та імплементації законів ЄС (acquis) [3]. Acquis поділено на декілька розділів (нині їх 35 (рис. 1.6)), кожний з яких охоплює деяку сферу політики, для якої необхідні реформи, щоб відповідати умовам приєднання.

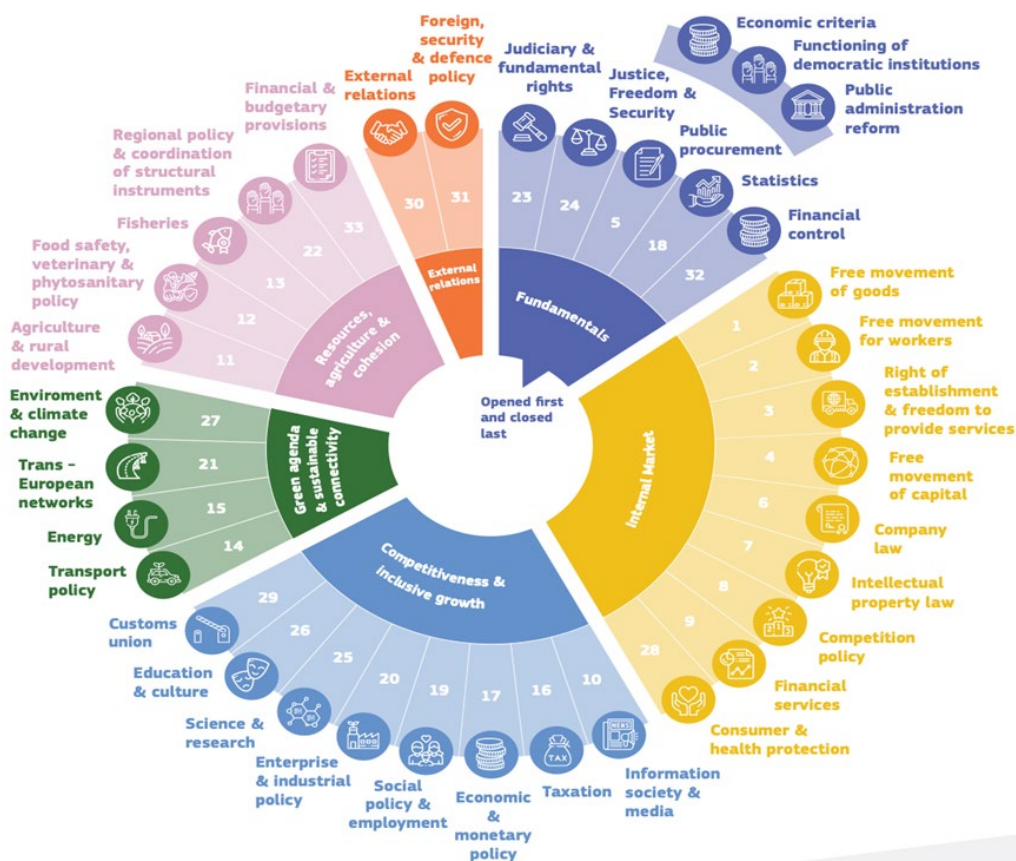


Рисунок 1.6 – Розділи acquis ЄС [21]

Країни-кандидати мають здійснити адаптацію адміністративної й інституційної інфраструктури й привести національне законодавство у відповідність до законодавства ЄС у зазначених сферах. Розділи переглядаються у ході перевірки acquis

і оцінюються на регулярній основі до моменту закриття кожного з останніх [9;10].

Варто зазначити, що після запровадження переглянутої методології для переговорів про вступ до ЄС у лютому 2020 року, розділи переговорів тепер розподілені на шість тематичних кластерів, що, власне, видно на рис. 1.6:

1. Основи.
2. Внутрішній ринок.
3. Конкурентоспроможність та розвиток інклюзивності.
4. Транспорт, озеленення, енергетика.
5. Ресурси, сільське господарство й політика згуртованості.
6. Зовнішні відносини.

За кожним розділом переговори базуються на наступних елементах:

1. Скринінг *acquis* чи, як його ще називають, аналітична експертиза *acquis* виступає підготовчою фазою переговорів про вступ до ЄС. Зазначений процес здійснюється спільно Комісією та кожною з країн-кандидатів. Скринінг дозволяє останнім ознайомитися з *acquis* і, з часом, вказати рівень узгодженості із законодавством ЄС й окреслити плани стосовно узгодження надалі. Наступною метою скринінгу виступає визначення тих сфер *acquis*, у яких потрібний прогрес, оскільки законодавство країн-кандидатів повинно бути сумісним з правилами ЄС [21].

Загалом, скринінг включає дві фази:

- роз'яснювальна сесія: де служби Європейської Комісії пояснюють розділ за розділом, що стосується *acquis* ЄС з точки зору узгодження законодавства й відповідної адміністративної спроможності;
- двостороння сесія: де країну-кандидата запрошують представити власну позицію щодо кожного розділу стосовно підготовки до прийняття й імплементації *acquis* ЄС.

Висновки за розділами представляються Комісією країнам-членам у формі звіту про перевірку. Так, після двосторонніх зустрічей у кожному кластері Європейська Комісія складає проєкт кластерного скринінгового звіту, що: оцінює ступінь готовності країни-кандидата у розрізі кожного розділу; інформує щодо планів країни-кандидата стосовно майбутньої підготовки; включає попередні вказівки на

питання, що, скоріш за все, виникнуть у ході переговорів.

Результати скринінгу: процес скринінгу призводить до визначення пріоритетів для провідних реформ (початкових показників) для кластера загалом; Рада одностайно приймає рішення, чи відкривати відповідний кластер, й може визначити відповідні контрольні показники, на основі пропозиції Комісії, включеної до звіту про скринінг кластера [51].

Підсумком зазначеного звіту виступає рекомендація Комісії чи розпочати переговори безпосередньо, чи вимагати, аби спершу були виконані деякі умови – початкові контрольні показники.

2. Позиції на переговорах – країна-кандидат перед початком переговорів повинна представити власну позицію, тоді як ЄС повинен прийняти спільну позицію. ЄС для більшості розділів встановлює контрольні показники закриття в цій позиції, що мають бути досягнуті країною-кандидатом до того, як можна буде закрити переговори у певній відповідній сфері політики. Щодо розділів 23 і 24 Комісія пропонує, щоб у майбутньому останні відкривалися, ґрунтуючись на планах дій, з проміжними контрольними показниками, що мають бути досягнутими на основі виконання останніх перед встановленням контрольних показників закриття [46].

Переговори надають допомогу для країн-кандидатів підготуватись до виконання зобов'язань стосовно членства в ЄС. Також переговори дають змогу ЄС підготуватись до розширення з точки зору інтеграційної спроможності, під якою розуміється здатність ЄС інтегрувати нові країни-члени. У той час як держави-кандидати мають бути готовими й здатними повністю взяти на себе зобов'язання членства, ЄС повинен володіти змогою ефективно функціонувати та розвиватися [30].

Швидкість переговорів знаходиться в залежності від швидкості реформ й узгодження останніх з законодавством ЄС у кожній країні. Тривалість переговорів може бути різною – початок переговорів в один час з іншою країною не гарантує їх закінчення у той самий час [46].

Завершення переговорів включає наступне:

1. Закриття розділів. Ні одні з переговорів щодо будь-якого окремого ро-

зділу не закриваються, допоки кожен уряд ЄС не буде задоволений прогресом країни-кандидата в цій сфері політики, як проаналізувала Комісія. І весь переговорний процес остаточно закінчується тільки після того, як відбувається закриття кожного розділу.

2. Умови й дата приєднання, будь-які потрібні перехідні періоди й зміни до договорів, на яких засновано ЄС, мають бути погоджені у формі договору про приєднання між країною-кандидатом й державами-членами. Задля того, аби надати приєднанню належної форми, такий договір підписується й ратифікується всіма державами-членами ЄС та країною-кандидатом відповідно до їх власних конституційних норм. Європейський парламент надає власну згоду [4]. З огляду на зазначене, договір приєднання – це документ, яким закріплюється членство держави у ЄС. Останній включає детальні положення й умови членства, усі перехідні домовленості й кінцеві строки, до того ж й деталі фінансових домовленостей і будь-які захисні положення. Водночас, він не є остаточною й обов'язковою до виконання: одержує підтримку Ради ЄС, Комісії і Європейського парламенту; підписується державою-кандидатом й представниками всіх чинних країн ЄС; ратифікується державою-кандидатом й кожною окремою країною ЄС згідно з їх конституційних норм.

3. Країна, що приєднується. Після підписання договору, держава-кандидат починає бути країною, що приєднується. Під цим розуміється, що кандидат, як очікується, почне бути повноправним членом ЄС у дату, зазначену в договорі, при умові, що договір було ратифіковано. У цей період країна користується спеціальними механізмами, включаючи такі можливості як коментувати проекти пропозицій ЄС, рекомендації, повідомлення або ініціативи, а також «статус активного спостерігача» в органах й агентствах ЄС [46].

Узагальнюючи весь окреслений процес вступу до ЄС, схематично зобразимо його на рис. 1.7.

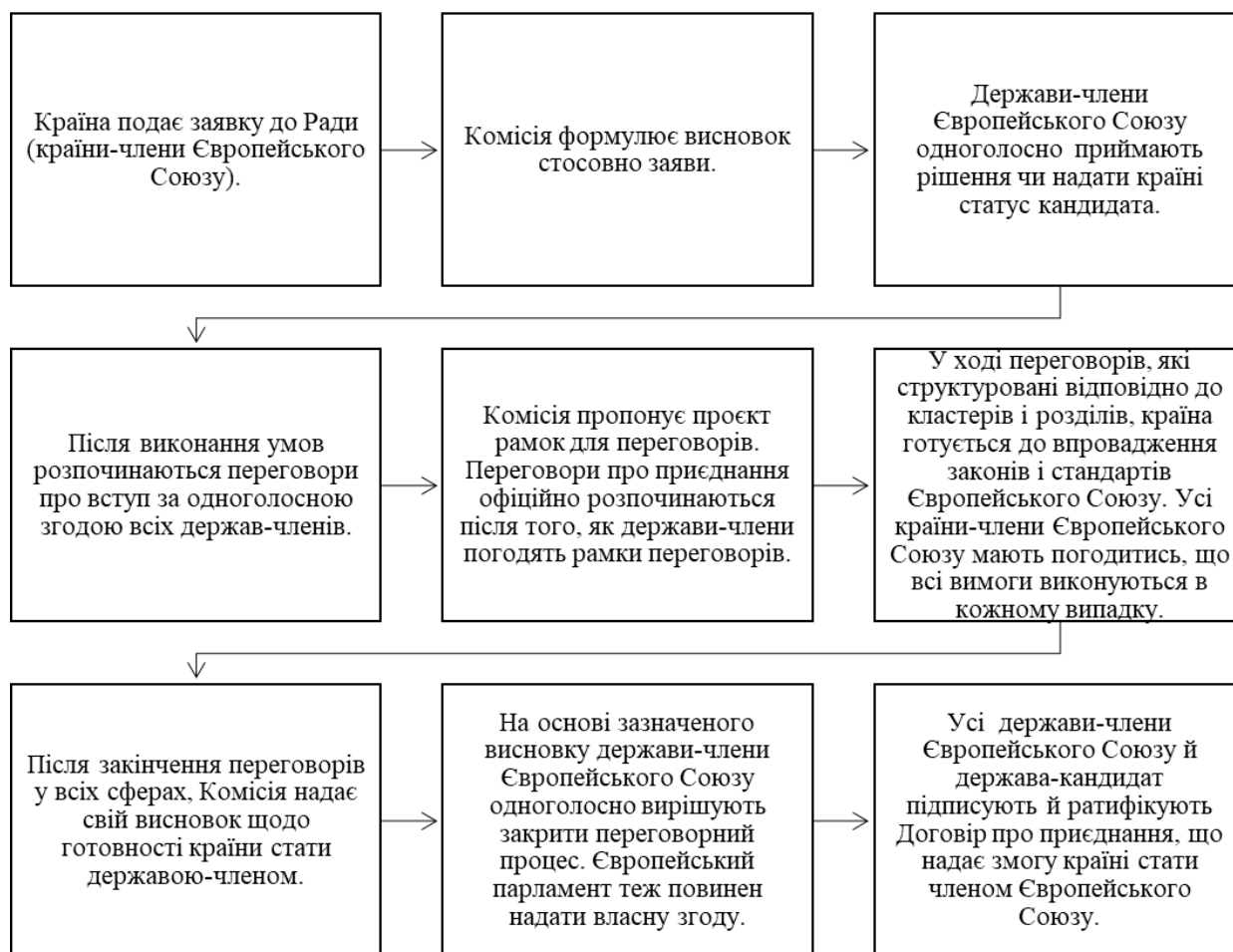


Рисунок 1.7 – Загальний процес вступу до ЄС [21]

Таким чином, надійна політика розширення ЄС виступає геостратегічним вкладенням у стабільність, мир, безпеку й процвітання в Європі. Процес вступу до ЄС заснований на справедливих і суворих умовах й вимогах. Він вимагає від країн-кандидатів проведення комплексних реформ у низці сфер, включаючи економіку, верховенство права, боротьбу з корупцією та організованою злочинністю тощо. Прогрес за пріоритетними реформами призводить до оперативнішої та більш тісної інтеграції до ЄС, підвищення фінансування й інвестицій.

1.3 Історія євроінтеграційного шляху України до початку повномасштабної війни 2022 р.

Україна, переживаючи євроінтеграцію в умовах війни, проявила надзвичайну силу та волюність. Попри величезні фінансово-економічні та людські втрати в результаті російської інтервенції та «захищаючи східний фланг ЄС і НАТО», Україна успішно здобула статус кандидата на вступ до ЄС. Паралельно з цим Україна впроваджує реформи в різних сферах, виконує положення Угоди про асоціацію, рекомендації Єврокомісії – це свідчить про нашу рішучу відданість європейським цілям і цінностям [71]. Проте, насправді цей євроінтеграційний шлях має довгу історію.

Так, тема зовнішньополітичної інтеграції України бурхливо сколихнула суспільство одразу після розпаду СРСР. За роки незалежності український політикум пройшов складний шлях трансформації своїх поглядів від орієнтації на Росію до НАТО і ЄС; від несприйняття західних ідеологій на початку 1990-х р. до усвідомлення корисності членства в організаціях для реалізації національних інтересів та потреби відходу від «радянщини», закінчення війни, перемоги. Понад три десятиліття питання співробітництва України з Північноатлантичним Альянсом та ЄС посідає одне з провідних місць у реалізації її зовнішньополітичного курсу.

Загалом, євроінтеграційний шлях України виступає цивілізаційно обумовленим явищем, природним результатом здобуття незалежності нашої держави, витоки якого знаходяться в історії нашого народу й усвідомлення можливості жити в демократичній, соціально-орієнтованій та економічно-розвинутій державі [85, с. 181]. Проте варто погодитися з судженнями експертів Центру Разумкова що, цей шлях «не був лінійним процесом – складна еволюція відносин включає «етапи гальмування», спроби згорнути курс на євроінтеграцію, а також успіхи, проблеми й драматичні події» [112]. Ще з 90-х р. Україна встановила контакти з ЄС, але інтеграційного плану вступу в структуру не мала, не лише через внутрішні проблеми, а і через тісні зв'язки з РФ, яка навіть і чути не хотіла про інтеграцію України.

Сайт Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олек-

сандра Разумкова пропонує ділити євроінтеграційний шлях України до початку повномасштабної війни 2022 року на 2 етапи: перший етап – з 1991 р. до 2014 р., який має назву «Етап співробітництва та партнерства» та другий етап – з 2014 р. і до повномасштабної війни, який має назву «Політична асоціація і економічна інтеграція» [112]. Водночас, на думку В. І. Дудкевича, який шлях України до ЄС до повномасштабного вторгнення пропонує ділити на наступні три етапи (рис. 1.8).

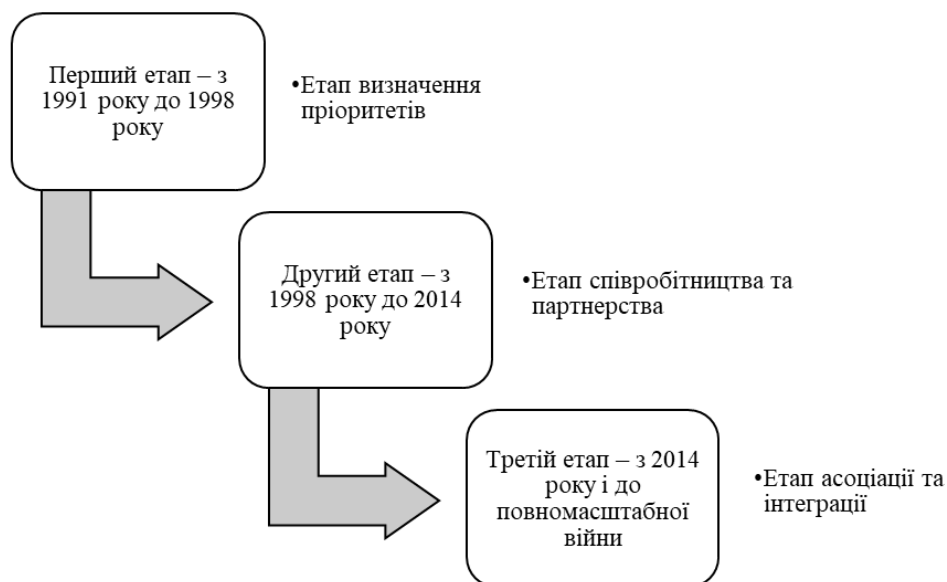


Рисунок 1.8 – Історичні етапи євроінтеграційного шляху України до початку повномасштабної війни 2022 року [66, с. 48]

Так, ЄС запросив нашу державу до діалогу 2 грудня 1991 р. – наступного дня після того, як народ України на референдумі висловив прагнення жити в незалежній державі [44, с. 219]. Саме в той час, Міністр закордонних справ Нідерландів, як головуєчої країни в ЄС, зробив важливий крок. На офіційному рівні, в листі від імені ЄС, він висловив визнання незалежності України [82]. Зазначену подію можна назвати початком відносин Україна-ЄС.

Після згаданої вище події розпочалися зустрічі українських політиків з представниками ЄС і перший етап євроінтеграційного шляху України. Постановою Верховної Ради «Про основні напрями зовнішньої політики України» від 2.07.1993 р. (нині втратила чинність) проголошувалось «відновлення давніх політичних, економічних, культурних, духовних зв'язків України з європейською цивілізацією... ін-

тегруванні її господарства до загальноєвропейського... економічного простору» [98]. Цього ж року у жовтні відбулося відкриття представництва Комісії Європейських співтовариств [44, с. 219].

14 червня 1994 року було підписано «Угоду про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами» [110]. 30 листопада наступного року було підписано «Тимчасову Угоду про торгівлю та питання, пов'язані з торгівлею, між Європейським співтовариством, Європейським співтовариством по вугіллю та сталі, Європейським співтовариством по атомній енергії, з одного боку, та Україною, з другого боку» [97]. У червні 1996 року відбулося засідання Спільного комітету Україна – ЄС, на якому за Україною було визнано «статус країни з перехідною економікою» [44, с. 219]. Загалом, варто зазначити, що в останнє десятиліття ХХ століття відносини між ЄС та Україною не можна назвати політично близькими, адже ні Україна, ні ЄС не виявляли особливого прагнення до зближення і, тим більше до активної інтеграції.

Зокрема, якщо говорити окремо про кожну країну ЄС, то Україна не була пріоритетною. Ні одна держава-член ЄС в той період не визначала нашу державу пріоритетною у власних геополітичних інтересах, що було обумовлено географічною відстанню та близькістю України до РФ[43]. Вказаним було обумовлено довготривалість процесу підготовки й ратифікації угоди з 1994 року до 1998 р. Іншими словами, протягом першого періоду було закладено фундамент для подальших дій влади стосовно євроінтеграції України. Україна розпочала поступово змінювати та удосконалювати своє законодавство, проте, на момент ратифікації Угоди лише орієнтовно 400 з 10 тисяч реально відповідали стандартам ЄС [66, с. 48].

Наступний етап євроінтеграційного шляху України розпочався 11 червня 1998 року, коли була утверджена Указом українського Президента «Стратегія інтеграції України до ЄС», що стратегічною метою проголошувала «входження держави до європейського політичного, інформаційного, економічного і правового простору». У цьому ж документі було задекларовано: «національні інтереси України потребують утвердження України як впливової європейської держави, повно-

правного члена ЄС», а також були визначені пріоритети діяльності органів виконавчої влади до 2007 р. [96].

Важливою подією для розвитку відносин Києва та Брюсселя виступило ухвалення у грудні 1999 року Спільної стратегії ЄС щодо України [105]. Вказаний документ містив низку важливих положень, які створювали умови для більш тісного політичного діалогу. У ньому ЄС визнав та позитивно відзначив європейські прагнення України, проте реальних дій Україна так і не робила. Зокрема, станом на «кінець 1999 року наша держава не виконала 22 положення УПС й була надто далекою від виконання вимог стосовно вступу до СОТ задля того, аби перейти до створення зони вільної торгівлі з ЄС» [66, с.48].

Для реалізації співпраці з ЄС, унормування й інституціоналізації розвитку відносин з європейськими структурами на всіх рівнях, Україна приділяла особливу увагу розробці конкретних практичних заходів. Головною метою цього напрямку є формування в українському суспільстві стійкої проєвропейської більшості. З цією метою у 2000 р. на основі Стратегії інтеграції України до ЄС було здійснено розробку галузевих програм й затверджено національну Програму інтеграції України до ЄС [66, с. 48; 101]. Організаційне забезпечення реалізації національної Програми Указом Президента України від 26 листопада 2001 р. було покладено на Уповноваженого України з питань європейської інтеграції [90]. При цьому, наступного – 2002 року Л. Кучма – Президент України завданням найближчої перспективи (не пізніше 2007 року) визначав набуття Українською державою асоційованого статусу з ЄС. Проте, знову ж, перспективні ідеї не відповідали практичним діям з української сторони. Можна говорити про те, що українська влада сприймала процес євроінтеграції обмежено, займалася «декларативною європеїзацією», тобто не бачила цей шлях цілеспрямовано, а відкладала його на майбутнє. Через відсутність відповідної поінформованості, українське суспільство сприймало ЄС так само не серйозно, і навіть певним чином побоювалося нового курсу [33; 65, с. 48].

Відповідно до досліджень UCEPS 2000 року, 74 % представників еліти, які ухвалювали рішення, що брали участь в опитуванні, описували рівень інформації,

яка надається з метою підтримки курсу європейської інтеграції у вигляді абсолютно неадекватного. Орієнтовно третя частина від загального населення взагалі не володіла інформацією щодо європейських інтеграційних процесів [66, с. 48]. Приблизно так само Україну в даний період продовжував сприймати ЄС. Так, відповідно до положень Європейської стратегії-2003, Україна розглядалась тільки у вигляді частини деякого кола добре керованих демократій й країн із ринковою економікою на кордоні ЄС [43].

Експерти стверджують, що «участь України у зовнішньополітичній ініціативі ЄС – Європейській політиці сусідства (ЄПС) в загальному також не принесла «доданої вартості» для відносин України і ЄС» [111].

По-іншому почала сприйматись Україна після Помаранчевої революції. Революція перемогла. Офіційно президентом України було обрано В. Ющенко. Україна стрімко розпочала інтеграційні процеси в ЄС та НАТО.

Ухвалення законів про вступ країни до СОТ протягом 2005–2006 років стало ключовим кроком, що сприяв інтенсифікації руху. Створенні раніше євроінтеграційні структури України взяли на себе роль у забезпеченні відповідності українського законодавства до нормативних стандартів ЄС [66, с. 48].

21 лютого 2005 року в межах ЄПС Україна та ЄС підписали 3-ьох річний План дій «Україна - ЄС» [91]. Зазначений документ був короткостроковим й в загальному не відповідав стратегічним інтересам нашої держави. Але реалізація Плану дій «Україна - ЄС» визначила проблеми, що вже у той період набули «хронічного характеру». Як зазначають експерти, з однієї сторони, спостерігалось просування на шляху євроінтеграції України, а саме було інтенсифіковано політичний діалог, укладено низку важливих угод в енергетичній, торговельно-економічній сферах, у сфері юстиції, міграційній політиці тощо. Проте, з іншої сторони, стан виконання Плану дій «Україна - ЄС» не можна визначити як задовільний, оскільки більшість з пунктів Плану дій знаходились на різних стадіях реалізації, і такі сфери, як антикорупційна і судова, традиційно залишалися проблемними [112].

Прихід у 2005 році на пост Федерального канцлера А. Меркель збігся із пері-

одом значущого «євроентузіазму» України за часів президентства В. Ющенко (йдеться про період 2005–2010 років). Слід відзначити, що А. Меркель трималась більш стриманої позиції щодо подальшого розширення ЄС і НАТО на схід, що відрізнялося від позиції її попередників, які були прихильниками ідеї щонайбільшого розширення цих союзів. Це можна пояснити, з одного боку, бажанням продовжити обраний курс залучення східноєвропейських країн до ЄС, що відповідало інтересам ФРН, з іншого ж боку, істотне розширення ЄС у 2004 році викликало серйозні проблеми організаційного характеру. До того ж суттєвою перешкодою виступала позиція Російської Федерації та відносини між нею і ФРН. Німеччина не бажала псувати відносини з Росією. При цьому, нові члени ЄС теж схилились до підтримки розширення надалі. Особливо Польща демонструвала активність у лобіюванні європейської та євроатлантичної інтеграції України [84, с. 26].

Україна та ЄС 5 березня 2007 року почали переговорний процес стосовно укладення нової угоди, яка б передбачала більш тісну економічну взаємодію, включаючи зону вільної торгівлі та кращий політичний діалог [82].

Варто виділити 2008 р. у питанні діалогу щодо української євроінтеграції. Так, 9 вересня цього року Україна та ЄС на Паризькому саміті досягли політичної домовленості щодо укладення майбутньої угоди у форматі Угоди про асоціацію, що повинна була базуватись на принципах економічної інтеграції й політичної асоціації [85, с. 183]. Політика євроінтеграції нашої країни набула форми відносин – «тісна співпраця» – у вигляді проміжного етапу між діючою політикою сусідства і повноправним членством у ЄС та віднайшла власне відображення в Плані дій «Україна – Європейський Союз», який був ухвалений у 2008 р. [58, с. 112]. Надаючи позитивну оцінку виконання Плану дій «Україна – Європейський Союз», відзначаємо, що на цьому етапі відбулось визнання країни з ринковою економікою в рамках антидемпінгового законодавства ЄС, зростання рівня взаємодії нашої країни з ЄС у галузі зовнішньої політики й безпеки, укладення ряду вагомих угод в енергетичній, текстильній галузях, врегулювання кризових ситуацій, приєднання до Болонського процесу та ін. [66, с. 49]. 29 жовтня 2008 року також почались переговори між Україною та ЄС щодо безвізу [44, с. 220].

На заміну Плану дій Україна – ЄС (який втратив чинність у березні 2009 року), був прийнятий Порядок денний асоціації (ПДА) від 20 листопада 2009 року, ухвалення мало визначити підготовку умов й сприяння ефективній імплементації положень майбутньої Угоди про асоціацію. Рада з питань співпраці між Україною і ЄС, ухваливши ПДА 16.06.2009 р., закріпило принципи спільної власності й спільної відповідальності за кінцевий результат, що передбачало глибше залучення саме Євросоюзу до процесів реформування нашої держави та поглиблення інтеграційних процесів між Україною і ЄС, на відміну від Плану дій «Україна – ЄС», українська сторона в більшості виконувала його самотужки [66, с. 49].

Офіційна заява, що стосувалась завершення переговорів, які розпочались ще у березні 2007 року щодо Угоди про асоціацію, була проголошена лідерами України та ЄС у грудні 2011 р., парафування угоди було втілено наприкінці березня наступного року. У той же час, «відносини між Україною та ЄС вже починали входити у період кризи й політичної стагнації», мало місце поступове згортання євроінтеграційного курсу. Декларації про пріоритетність європейського напрямку й закріплення зазначеної ідеї на офіційному рівні в Законі «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» (від 2010 року) «супроводжувались монополізацією влади в нашій державі, а також посиленням авторитарних тенденцій» [77, с. 8; 94].

Все ж у 2012-2013 р. пріоритетним був процес підготовки нашої держави до укладення Угоди про асоціацію з ЄС. Підписання Угоди про асоціацію з ЄС планувалося на 28.11.2013 р., проте вказане не відбулося. Однак, на 3-му саміті ЄС «Східне партнерство» у ЄС «парафували такого роду угоди з Грузією і Молдовою». Зрив підписання Угоди спричинив масштабні акції громадської непокори, що одержали назву «Євромайдан». В результаті, відбулося повалення режиму Януковича 22.02.2014 р. [84, с. 28]. Практично одразу розпочалася російсько-українська війна.

Анексія Росією Кримського півострова та агресивне вторгнення на східні території України у 2014 р. змінили відношення ЄС до подій в Україні. Від початку агресії РФ проти України, ЄС принципово виступив на українському боці й погрожував РФ санкціями через незаконне приєднання території та підтримку сепаратистів, у зв'язку з чим відносини між Росією та ЄС істотно погіршилися [87, с. 86].

ЄС активно слідкував за подіями в країні та закликав керівництво України утримуватися від застосування сили й схилити Росію до діалогу. Збройна агресія РФ на Сході України, а також анексія Криму виступили черговими приводами для заяв щодо несвоєчасності рішень України стосовно майбутнього вступу до ЄС і НАТО, до того ж й відтермінування введення Угоди про асоціацію у дію [84, с. 28].

Саме так закінчився другий етап євроінтеграційного шляху. Протягом цього періоду визначним стало закладення фундаментальних основ задля набуття членства в ЄС. Була проведена адаптація законодавства до стандартів ЄС та відповідності їх вимогам згідно з ухваленими стратегіями та планами. Було започатковано переговори стосовно створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, формуванням умов задля інтеграції ринку нашої країни у спільний ринок ЄС тощо. Однак серед питань, які уповільнювали процес, варто відзначити імплементацію сотень нормативних актів ЄС, які вимагали узгодження і впровадження до державного сектору, політики й економіки європейських стандартів. При цьому, наявність ефективної системи органів із питань європейської інтеграції, як головної умови для забезпечення успішності процесу євроінтеграції, виявилось низько ефективним. Це зумовлювалося тим, що була відсутність координованості завдань й повноважень, їх дублювання чи неефективне делегування зі сторони різних відомств, дефіцит комунікації, брак публічної активності з тематики європейської інтеграції та ін.

Наступний етап євроінтеграційного процесу став переломним у «виборі України між євразійським і європейським векторами розвитку країни». Рішення було ухвалено на користь останнього, де мало місце усвідомлення як засобу збереження національної державності у протистоянні агресії РФ [66, с. 50].

Проте, всі прагнення керівництва Росії призупитини європейський шлях розвитку України у вигляді демократичної, унітарної, самостійної держави не виправдалися. Наша держава не змінила власного наміру бути в ЄС й політичну частину Угоди про асоціацію було підписано 21 березня 2014 р., тоді як економічну – 27 червня 2014 р. [109; 113, с. 213]. 16 вересня цього ж року Верховною Радою України і Європейським Парламентом було синхронно ратифіковано Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з

атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. З 1 листопада 2014 р. здійснювалося тимчасове застосування Угоди про асоціацію. У ході аналізу Угоди про асоціацію можна прослідкувати, що зміст останньої є суттєво ширшим у порівнянні з аналогічними угодами, що у свій час були укладені між ЄС і країнами Центральної і Східної Європи. Укладання згаданої Угоди для нашої держави виступало пріоритетом задля того, аби в майбутньому почати бути членом ЄС. Вказана Угода у відповідно до свого обсягу й тематичного змісту виступає найбільшим міжнародно-правовим актом, що нашою країною було укладено протягом всієї історії незалежності [113, с. 213]. Повною мірою Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони набула чинності з 1 вересня 2017 р., представивши міжнародно-правовий документ, що на договірно-правовому рівні закріплював перехід відносин між Україною та ЄС від партнерства і співробітництва до економічної інтеграції й політичної асоціації [85, с. 184].

11 червня 2017 р. чинності набув безвізовий режим поїздок громадян України до країн ЄС та Шенгенської зони [60]. Також важливим моментом на зазначеному етапі виступило затвердження незворотності європейського курсу нашої країни. П. Порошенко – Президент України у 2018 р. висунув ініціативу стосовно закріплення в Основному законі України курсу до ЄС і НАТО, в результаті чого 7 лютого 2019 р. Верховною Радою було ухвалено зміни до Конституції України стосовно стратегічного курсу України на набуття повноправного членства ЄС та НАТО [94].

У 2021 р. було розпочато щорічний діалог між ЄС та Україною стосовно питань кібербезпеки та кіберзахисту. 12 жовтня цього ж року між Україною та ЄС було підписано Угоду про спільний авіаційний простір [99; 108], а також угоди про участь України в програмах ЄС Horizon Europe та Creative Europe. 17 грудня цього ж року Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг, здійснила сертифікацію Укренерго у вигляді оператора системи передачі європейського типу за моделлю ISO. Це відкрило двері у напрямку офіційного членства в ENTSO-E [45, с. 219].

Починаючи з осені 2021 р. РФ розпочала нарощувати військову міць на кордонах, демонструючи потребу у виконанні Мінських угод Україною на її умовах [85, с. 184]. Керівництво України не йшло на поступки і 24.02.2022 р. РФ здійснила повномасштабне вторгнення на територію нашої держави.

Повномасштабне вторгнення РФ визначило зовнішньополітичний курс України. Згідно соціологічних опитувань Центру Разумкова, у 2021 р. 59,4% українців були «за» вступ України до ЄС, «проти» - 25,9%, та 14,7% громадян, які не визначились. Після переломного моменту, статистика стала іншою: у 2022 р. 78,4% українців підтримували вступ до ЄС, 10,6% були противниками та 11,1%, що не визначились. За даними 2023 р., підтримка вступу України до ЄС практично залишилась така ж як у 2022 р. – 78,6%, у той час як число противників зменшилося до 6,9% та не визначились 14,5% громадян [75].

Таким чином, історичний євроінтеграційний шлях України до початку повномасштабної війни 2022 року включає три етапи, які не були лінійними, а характеризувались різними проривами, ризиками та уповільненням. Проте, наша країна вже давно визначила свій бажаний напрямок і навіть повномасштабна війна не зупинила намір держави стати членом ЄС, у зв'язку з чим, й досі Україна продовжує робити необхідні кроки в цьому напрямку, проте вже у складних воєнних умовах сучасності.

1.4 Стан вивченості проблеми у науковій літературі

Проблема євроінтеграційного процесу України став предметом інтенсивних досліджень у науковій літературі. Одним із ключових напрямків дослідження в контексті євроінтеграції є визначення поняття та теоретичних засад цього процесу. Автори, такі як Трихліб К. О., Яковюк І. В., Середа О. Г., Поліщук Є. А., Заврічко Д. Г. та Дедурін Г. Г., у своїй працях відтворили та розглянули основні аспекти інтеграції. Дослідження цього напрямку вказує на те, що визначення поняття та те-

оретичні засади становлять важливу основу для подальшого розуміння та дослідження процесу євроінтеграції, особливо в контексті сучасної України.

Велика кількість літератури фокусується на дослідженні динаміки відносин між Україною та ЄС під час процесу євроінтеграції. Автори в цих дослідженнях наголошують на змінах у взаємодії обох сторін, розглядаючи політичні, економічні та соціокультурні аспекти. Наприклад, роботи Артьомова І. В., Богатирчука К. О., Дудкевича В. І., Ілічука О. В., Медведкової Н., Новикової І. В., Романько І. І., Сологуб І., Халабузар К. розглядають етапи та відомості про переговорний процес, визначаючи фактори, які впливають на зміну характеру відносин між Україною та ЄС. Цей напрямок досліджень відображає потребу в глибокому розумінні та аналізі трансформацій в євроінтеграційному процесі, щоб визначити ключові виклики та можливості, які виникають у відносинах між Україною та ЄС.

Значна частина досліджень присвячена перевагам та недолікам євроінтеграційного процесу, які знайшли своє відображення у працях Вільсона А., Вольчук К., Степанової Т. М., Корнієнко В. О., Хевцуріані А. Т., у своїх дослідженнях детально розглядають позитивні та негативні аспекти інтеграції України до ЄС. Вони акцентують на економічних перевагах, соціокультурних викликах, політичних трансформаціях та інших аспектах євроінтеграційного процесу. Ці дослідження сприяють глибшому розумінню та обґрунтуванню перспектив і можливих ризиків, які пов'язані з інтеграційним шляхом та співпрацею України з ЄС.

Одним із напрямків дослідження у сфері євроінтеграції України є вивчення громадської думки. Ряд досліджень спрямований на аналіз відношення громадян до процесу євроінтеграції та їхніх перспектив щодо цього шляху. Дослідження, проведені Пашковим М., Якименком Ю., Фондом «Демократичні ініціативи імені І. Кучеріва», Євробарометр, надають важливі дані щодо різних аспектів громадської думки, включаючи рівень підтримки чи сумніви стосовно інтеграції в ЄС. Ці дослідження є важливим для розуміння динаміки громадської думки в контексті євроінтеграційного процесу та формування наукових та політичних стратегій.

Проте, проблема євроінтеграції України під час повномасштабного військового вторгнення РФ у 2022 р. є не вичерпно дослідженою темою, хоча є автори, які

звертали увагу на цю проблематику. Роботи таких авторів, як Віннічук О. В., Коротка А. А., Маркітантов В. Ю., Чабанова В. Г., надають важливі уявлення щодо взаємозв'язку між військовим конфліктом та процесами інтеграції. Питання розвитку євроінтеграції України в умовах повномасштабної війни спеціалізовано вивчають державні, міждержавні та неурядові організації, такі як Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, Український інститут майбутнього, Національний інститут стратегічних досліджень та інші.

Оскільки цей процес є динамічним та еволюційним, питання, пов'язані з розвитком євроінтеграційних процесів на сучасному етапі з врахуванням наявних умов і факторів впливу, зокрема російсько-української війни, залишаються дискусійними, що зумовлює актуальність обраної теми.

Висновки до першого розділу

Таким чином, дослідивши євроінтеграцію як орієнтир зовнішньої політики України, можна сформулювати наступні висновки:

Євроінтеграція представляє складний процес, що характеризується політичною, економічною, правовою, соціальною й культурною інтеграцією всіх країн Європи чи їх частин з метою налагодження тісного співробітництва. Унікальність євроінтеграції та набуття членства у ЄС полягає в тому, що країни-члени наділяють Європейський Союз компетенцією задля досягнення їх спільних цілей.

Обов'язковим елементом вступу до ЄС є спеціальна процедура, яку зобов'язані пройти всі асоційовані кандидати. Приєднання не виступає автоматичним процесом, так як знаходиться в залежності від належного рівня підготовки відповідної країни-претендента й від спроможності ЄС інтегрувати нового члена. Загальний процес вступу до ЄС включає дев'ять етапів.

Історичний євроінтеграційний шлях України до початку повномасштабної війни 2022 року включає три етапи: перший – з 1991 року до 1998 року – Етап визначення пріоритетів; другий – з 1998 року до 2014 року – Етап співробітництва та

партнерства; третій – з 2014 року і до повномасштабної війни – Етап асоціації та інтеграції. Ці етапи не були лінійними, а характеризувались різними проривами, ризиками та уповільненням. Наша країна вже давно визначила свій бажаний напрямок і навіть повномасштабна війна не зупинила намір держави стати членом ЄС, у зв'язку з чим, й досі Україна продовжує робити необхідні кроки в цьому напрямку, проте вже у складних воєнних умовах сучасності.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

2.1 Сприйняття України до і під час війни в країнах ЄС

Щоб отримати краще уявлення про те, як з часом розвивалося сприйняття України в країнах ЄС, у цьому питанні опишемо ключові переломні моменти та політичні події в Україні, які принесли фундаментальні зміни в розуміння України державами ЄС.

Формування сприйняття України почалось ще з часів набуття нашою країною незалежності. Після розпаду СРСР, ЄС розпочав дискусії щодо новостворених незалежних країн. ЄС визнав суверенні країни, замінивши «СРСР» і «Радянський Союз» назвами кожної країни, в тому числі України. Враховуючи специфіку та диференціацію країн, ЄС адаптував свій підхід і намагався підтримати ці країни на шляху до економічної та політичної трансформації [57, с. 94]. У цьому контексті було запроваджено програму технічної допомоги Співдружності незалежних держав (TACIS), однією з яких була Україна [24]. Після програми TACIS ЄС запропонував підписати Угоди про партнерство та співпрацю (УПС) так, Україна була однією з перших країн, яка підписала УПС 14 червня 1994 року [42]. Попри те, що УПС уже включало частини щодо сприяння політичному діалогу, воно більше зосереджувалося на економічних і торговельних партнерствах з Україною, яка є другою за величиною країною після Росії. Процес розбудови співпраці на політичному рівні між ЄС та Україною не був швидким. Причиною тому були політичні та соціальні події, що відбувались в Україні. Бувши затиснутою між Сходом і Заходом, Україна була дуже різноманітною. Протягом історії Україна зазнавала впливу литовської, польської та австро-угорської культур і правлінь у західній частині. Натомість східна частина України мала багато спільного з російською культурою. Крім того, мовна ситуація була також суперечливою. Так, маючи таке складне та

суперечливе підгрунття, від ЄС потрібно було багато зусиль, щоб почати сприймати образ нової незалежної України. Враховуючи присутність російського чинника, ЄС мав технократичні та економічні відносини з Україною, через ТАСІС та УПС.

Після розпаду СРСР, Україна стала третьою за потужністю ядерною державою у світі, що турбувало Захід. У результаті Україна була змушена підписати Меморандум про приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї [37]. ЄС позитивно відреагував на це. У 1999 р. Європейська Рада прийняла Спільну стратегію щодо України, яка підкреслила важливість стратегічного партнерства [25]. ЄС почав сприймати Україну як важливого регіонального партнера, який матиме спільні кордони. Так ЄС розширив співпрацю з Україною. Однак, попри розширення порядку денного співпраці, ЄС все ще був обережним щодо України в основному через політичну нестабільність країни та відсутність реформ. Подвійний підхід до Росії та Заходу сформував розрив у розумінні взаємних очікувань між ЄС та Україною. Це стало причиною того, що європейське керівництво залишалося досить відстороненим від України та продовжувало співпрацю у технічний спосіб.

Нове десятиліття з 2000 р. в українському середовищі було неспокійним: поганий економічний розвиток, погане регулювання, повільні інституційні реформи, зростання олігархів, корупції, вплив Росії через приход до влади В. Путіна. Усі фактори впливали на сприйняття країнами ЄС України як менш надійного партнера для ЄС. Захід поступово почав відчувати «втому від України» через ненадійну поведінку та запит на перспективу ЄС [53, с. 58].

На сприйняття України країнами ЄС вплинула Помаранчева революція. Протестуючи на Майдані, українці прагнули кардинальних змін у суспільстві. Цей випадок продемонстрував ранній проєвропейський вибір і відданість європейським цінностям. Це був момент, коли ЄС отримав потужний демократичний знак від України і змінив своє ставлення до більш перспективного. Таким чином, Помаранчева революція стала першим поворотним моментом у відносинах між ЄС та Україною.

Результати, які мала принести Помаранчева революція, не виправдали очікувань. Після розпуску парламенту та нових перевиборів під керівництвом Ю. Тимо-

шенко ЄС висловив надію щодо подальшої співпраці з Україною. Російський фактор завжди стояв на цьому шляху. Впроваджуючи Східне партнерство, ЄС хотів зблизитись з Україною, але аж ніяк не настільки, як хотіла Україна. Розбіжність очікувань знову спричинило непорозуміння між ЄС та Україною. Східне партнерство показало, що ЄС не готовий запропонувати Україні європейську перспективу.

Внутрішня ситуація та політичні зміни ускладнили імплементацію Східного партнерства, а також загальний прогрес у відносинах між ЄС та Україною. На початку 2010 р. відбулися нові вибори і Президентом України став В. Янукович. Рішення останнього не підписувати Угоду про асоціацію призвело до наслідків у вигляді протестів українців. Революція Гідності довела, що Україна, яка колись сприймалась Європою як «terra malecognita» (зла земля) [33, с. 29], почала ставати помітнішою. Україна продемонструвала, що цінності західні спільноти, не є чимось незнайомим для українців. «Демократичні прагнення українського народу» не могли залишитися поза увагою західного керівництва. Тому Революція Гідності стала ще одним переломним моментом, який вплинув на сприйняття України ЄС [18].

ЄС засудив агресію Росії та незаконні результати референдумів і закликав до мирного вирішення конфлікту. ЄС, як і раніше, наголосив на підтримці територіального суверенітету України [15]. З розвитком кризи в Україні імідж країни змінювався через проблеми безпеки та нестабільність. Ситуація не тільки змінила погляди ЄС на Україну, але й принесла розуміння необхідності участі ЄС у врегулюванні криз. Переломним моментом, який змінив ставлення ЄС до кризи в Україні, стала трагедія, що сталася з малазійським рейсом МН-17. Якщо раніше були більш невпевненими, то після катастрофи літака країни-учасниці діяли впевнено та висловили готовність розділити тягар, спричинений цілеспрямованими заходами щодо Росії [16]. Усі зусилля щодо врегулювання кризи (Тристороння контактна група, Мінськ I, Мінськ II та запропонована пізніше «формула Штайнмаєра») доводять намір ЄС стабілізувати східне сусідство та забезпечити регіональну безпеку.

Образ України, підкріплений військовими діями, набув нових кольорів політичної кризи. Попри те, що ЄС закликав провести необхідні «політичні та економі-

чні реформи з метою подолання корупції та зміцнення інститутів і механізмів, заснованих на верховенстві права» [17], українській владі під час внутрішніх змін мало що вдалося. Безперечно, такий стан справ у країні викликав неприємну реакцію на Заході та погіршив імідж України [52].

Сумнівне сприйняття України ще більше ускладнилося результатами голландського референдуму щодо законопроекту про затвердження Угоди про асоціацію. Ініційований референдум у Нідерландах, показав 64% незгодних щодо ратифікації торгової частини Угоди про асоціацію. Однією з причин такого результату був імідж України як корумпованої країни [36].

Надання безвізового режиму для України у 2017 році продемонструвало готовність ЄС тісно співпрацювати з українським суспільством, окрім складової високого політичного рівня. Цей імпульс додав нового поштовху для того, щоб ЄС спостерігав за Україною з точки зору більшої перспективи.

Сприйняття України країнами ЄС у подальші роки було пов'язано з внутрішньою ситуацією. Через конфлікти в Придністров'ї, Абхазії, Південній Осетії та в Україні, ЄС поступово став менеджером безпеки регіону. Неоднорідність регіону країн Східного партнерства вимагала переорієнтації проекту. Проте, різноманітні внутрішні проблеми ЄС, такі як Brexit, міграційна криза та зростання популізму, сприяли нечіткому розумінню Східного партнерства, яке не могло служити своїй меті, особливо у випадку України [47].

Ще одним фактором, який вплинув на імідж України, стали вибори президента у 2019 році. З майже 73% голосів президентом України став колишній комік і актор В. Зеленський. Для ЄС було досить сумнівно, що така недосвідчена в політиці людина впорається з кризою на Донбасі. При цьому, навпаки, дехто вважав, що з В. Зеленським мирні переговори можуть розпочатися заново, а ЄС може отримати нове вікно можливостей для посилення свого впливу та ролі у врегулюванні конфлікту [35]. Однак, після поновленої зустрічі «нормандської четвірки» в Парижі наприкінці 2019 року не було досягнуто значного прогресу крім обміну полоненими та домовленості про припинення вогню. Деякі експерти стверджують, що

відсутність прогресу у врегулюванні конфлікту пояснюється все ще «романтизованою» позицією ЄС щодо Росії, а також наміром Е. Макрона «повернути Росію» ближче до Європи у відповідь на зростання глобальної геополітичної конкуренції [39]. Так само як і конфлікт знаходився у замороженій фазі, таким же було і розуміння ЄС щодо того, як поводитися з Україною та Східним партнерством.

З початком війни 24 лютого 2022 року, спричиненої агресією Росії, як Україна, так і країни ЄС зустрілись з «геополітичними реаліями». Саме в цих реаліях зрештою прийшло усвідомлення для міжнародної спільноти поняття і межі «геополітичної Європи» [50].

Війна пробудила ЄС і змусила його задуматися про жорстку силу та його здатність стати сильним гравцем у сфері безпеки. Якщо раніше переважав дипломатичний підхід до вираження «глибокого занепокоєння», то тепер Брюссель став більш єдиним. ЄС вдалося консолідувати свої зусилля для відповіді на виклики безпеці, які були спричинені міграційним тиском, залежністю ЄС від російського газу та нафти, а також загрозами продовольчій безпеці на європейському та глобальному рівнях. Тому вже 24 лютого під час спеціального засідання Європейська Рада погодилася ввести перші санкції проти Росії [26]. ЄС вперше вирішив підтримати третю країну військовим шляхом. Відповідно до Рішення Ради (CFSP) 2022/338 від 28 лютого 2022 р. ЄС погодився фінансувати в рамках Європейського фонду миру постачання Збройним Силам України військового обладнання та платформ, призначених для доставлення летальної сили [14]. Таке рішення продемонструвало, що одне з найбільших табу ЄС було знято через спільне сприйняття загрози. Немає сумніву, що з перших днів війни ЄС продемонстрував солідарність з українським народом. Враховуючи масовий приплив переселенців, які тікають з України, ЄС надав статус тимчасового захисту відповідно до Директиви 2001 р. [20]. Такі дії з боку ЄС демонструють не лише жест солідарності на високому політичному рівні, а й на рівні громадян. У міру розвитку війни ЄС запроваджує нові обмежувальні заходи.

У світлі війни сприйняття України як сусідньої країни трансформувалося. Той факт, що ЄС переживає зміну зовнішньополітичного підходу, говорить про те, що Україна набула більшої стратегічної цінності.

До прикладу, проведені опитування громадської думки соціологічним агентством «Kantar Profiles Division» у Франції, Німеччині, Італії та Польщі дають нам зрозуміти як сприймали Україну в країнах ЄС у 2020 році. На питання «Якими ви бачите відносини між ЄС та Україною у довгостроковій перспективі?» 26% респондентів відповіли, що «розвивати відносини як зі звичайними сусідніми країнами», 20,8 % - «залишити співпрацю на поточному рівні», 20,1 % - «близький партнер, інтегрований в економічне та політичне життя ЄС (за зразком відносин із Норвегією)», 17% - «економічні відносини без політичної підтримки» та всього лише 16% проголосувало за те, щоб сприймати «Україну як повноправного члена ЄС».

На питання «Як ви вважаєте, членом якої з наведених організацій Україна може стати?» 33,5% респондентів відповіли «ЄС», 28,5% - «Жодної», 21,5% - «І ЄС, і НАТО», 16,5% - «НАТО»[115].

Проте, за результатами соціологічного опитування, проведеного у країнах ЄС у 2022 р. підтримка вступу України до ЄС значно збільшилась. Зазначено, що 66% європейців висловлюють позитивне ставлення до цього процесу, у той час, як 22% виступають проти та 12% не визначились із позицією [23].

Президент Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн під час візиту до Києва заявила, що «Україна належить до європейської родини», а український народ мужньо захищав європейські цінності. Проте, демонструючи солідарність і сильну підтримку, Україні також було роз'яснено, що не існує прискореної процедури набуття членства в ЄС [45].

Історичний момент надання Україні статусу кандидата 23 червня 2022 року [45] викликав жваві дискусії щодо значення такого жесту. Безперечно, така дія ЄС свідчить про значну солідарність з Україною. ЄС надсилає серйозну підтримку Україні для подолання війни. Крім того, статус кандидата остаточно закріплює курс України на зближення з ЄС і остаточне прощання з Росією [7]. У той же час, сприйняття статусу кандидата України на рівні ЄС викликає багато занепокоєнь. Перш за все, хоч те, що Комісія займається питаннями розширення, саме країни-члени мають розпочати переговори та прийняти остаточне рішення. По-друге,

якщо ззовні демонструється солідарність і підтримка України, всередині ЄС залишаються деякі країни-члени, які неохоче бажають приймати інші країни до Європейської сім'ї. Це також одна з причин, чому Західні Балкани залишалися в «залі очікування» понад десять років, щоб почати переговорний процес. По-третє, якщо ЄС вирішить продовжити розширення, йому доведеться запровадити деякі внутрішні реформи. По-четверте, враховуючи статус кандидата від України, Брюсселю доведеться переглянути свою зовнішню політику щодо країн, які залишилися в «кошику Східного партнерства» [27]. Попри те, що солідарність ЄС залишається на місці, Україна має виконувати свої узгоджені зобов'язання.

Таким чином, сприйняття України країнами ЄС послідовно змінювалось відповідно до ключових політичних і соціальних подій у країні. Через повномасштабну війну в Україні, архітектура європейської безпеки переживає турбулентність, спричинену загрозами для управління, миру та стабільності, енергетичної та продовольчої безпеки. Цей переворот у спектрі реальних загроз став поштовхом для радикальної зміни сприйняття ЄС сусідства, зокрема України. Розуміння того, що країна переживає політичні та націєтворчі процеси, змусило ЄС обережно змінити відсторонений підхід до України до більш наполегливого.

2.2 Динаміка та перебіг євроінтеграційного шляху України в період 2022 – 2023 рр. Вимірювання економічної інтеграції

2.2.1 Політичний і культурний аспект євроінтеграції

Політичні та культурні аспекти європейської інтеграції України тісно переплетені, що відображає складність нинішнього етапу розвитку України.

У таблиці 2.1 наведені політичні індекси кількох країн-членів ЄС та України. Слід порівняти їх, адже індекси відображатимуть рівень політичної стабільності, корупції, демократії тощо цих держав.

Таблиця 2.1 – Політичні індекси країн-членів ЄС та України[54]

Політичні індекси	Країна	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ефективність уряду	<i>Франція</i>	1,4	1,4	1,4	1,3	1,4	1,3	1,2	1,2	1,2
	<i>Німеччина</i>	1,7	1,7	1,7	1,6	1,5	1,5	1,3	1,3	1,3
	<i>Польща</i>	0,8	0,7	0,7	0,6	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3
	<i>Україна</i>	-0,4	-0,6	-0,6	-0,5	-0,5	-0,3	-0,4	-0,4	-0,5
Контроль корупції	<i>Франція</i>	1,3	1,2	1,3	1,2	1,3	1,2	1,1	1,3	1,3
	<i>Німеччина</i>	1,8	1,8	1,8	1,8	1,9	1,9	1,8	1,8	1,8
	<i>Польща</i>	0,7	0,7	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
	<i>Україна</i>	-1,0	-1,0	-0,9	-0,8	-0,9	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
Політична стабільність та відсутність насильства/тероризму	<i>Франція</i>	0,3	0,1	-0,1	0,3	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3
	<i>Німеччина</i>	0,9	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5	0,6	0,7	0,6
	<i>Польща</i>	0,8	0,9	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5
	<i>Україна</i>	-2,0	-2,0	-1,9	-1,9	-1,9	-1,4	-1,2	-1,1	-2,0
Регуляторна якість	<i>Франція</i>	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,4	1,2	1,2	1,2
	<i>Німеччина</i>	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8	1,7	1,6	1,6	1,5
	<i>Польща</i>	1,1	1,0	0,9	0,8	0,9	1,0	0,9	0,8	0,7
	<i>Україна</i>	-0,6	-0,6	-0,4	-0,3	-0,3	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3
Верховенство права	<i>Франція</i>	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,3	1,3	1,2
	<i>Німеччина</i>	1,9	1,8	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,6	1,5
	<i>Польща</i>	0,9	0,8	0,6	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4
	<i>Україна</i>	-0,8	-0,9	-0,8	-0,8	-0,8	-0,7	-0,7	-0,7	-0,9
Голос і підзвітність	<i>Франція</i>	1,2	1,2	1,1	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1
	<i>Німеччина</i>	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
	<i>Польща</i>	1,1	1,0	0,8	0,8	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6
	<i>Україна</i>	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0

Відповідно до вищенаведених показників, ми можемо стверджувати, що члени ЄС мають приблизно однакові показники із позитивними значеннями, в той час як індекси політичної сфери України здебільшого мають негативні значення, що демонструє низький рівень політичної схожості держав. Це слугує певною перешкодою у розвитку євроінтеграційного процесу і вимагає впровадження реформ для вирішення системних проблем.

У політичному плані Україна вже зробила значні кроки на шляху до інтеграції з Європою, отримавши статус кандидата в червні 2022 року і готуючись розпочати переговори про вступ у грудні 2023 року. Цей крок є вирішальним для закріплення демократичного прогресу України та захисту її незалежності в умовах конфлікту з Росією, що триває. Після майже двох років захисту своєї країни від російсь-

кої агресії українці як ніколи віддані європейському майбутньому. Згідно з останніми даними опитування, опублікованими Міжнародним республіканським інститутом, 85% українців хочуть, щоб їхня країна приєдналася до ЄС, а 82% – до НАТО [38] (рис. 2.1).

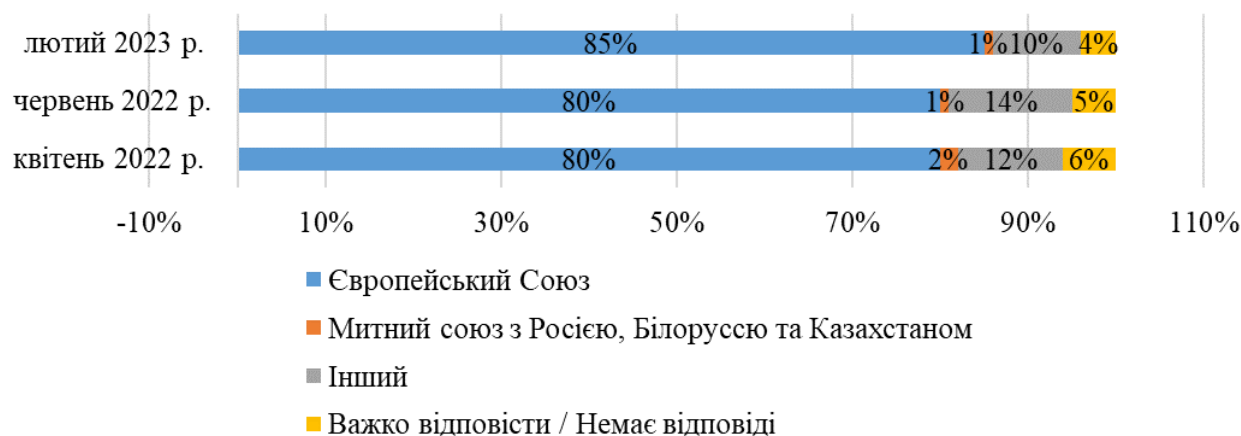


Рисунок 2.1 – Результати опитування «Якби Україна могла вступити лише в один міжнародний економічний союз, який би це був союз? [38]

Для України євроатлантична та європейська інтеграції є цілком природними, адже вони засновані на глибоких історичних коренях українсько-європейських зв'язків та відносин. Ця міцна взаємодія створює певну закономірність у бажанні нашої держави стати частиною ЄС, бо Україна як територіально, так й власними культурними та історичними цінностями є частиною європейської цивілізації. За твердженням А. Т. Хевцуріані, з яким не можливо не погодитись, європейський вибір несе у собі нові перспективи – співробітництва України із розвиненими державами, економічного розвитку, інтелектуального та соціального прогресу. Для нашої країни європейська інтеграція представляє шлях до модернізації економіки, до залучення іноземних інвестицій та нових технологій, до підвищення конкурентоспроможності українського товаровиробника, можливість виходу на єдиний внутрішній ринок ЄС. Окрім цього, євроінтеграція є вагомим для України, особливо в контексті її національної безпеки, що є завданням номер один [114, с. 52].

За нинішнього етапу у зв'язку з проявами тероризму та агресії РФ в Україні, співпраця ЄС та України поглибилась, європейські країни змінили напрямок своєї

політики згуртованості щодо України. З перших днів вторгнення російських військ в Україну, ЄС надав гуманітарну допомогу українським хабам. Товари першої необхідності, медичні препарати, продукти харчування – все це надавалося європейськими країнами впродовж цих складних для України та її народу часів.

Наявні тенденції надають унікальну можливість інтегрувати Київ в європейські інституційні рамки і прокласти шлях до сталого миру. Окреслимо основні етапи співпраці Україна-ЄС у 2022 р. на рис. 2.2.

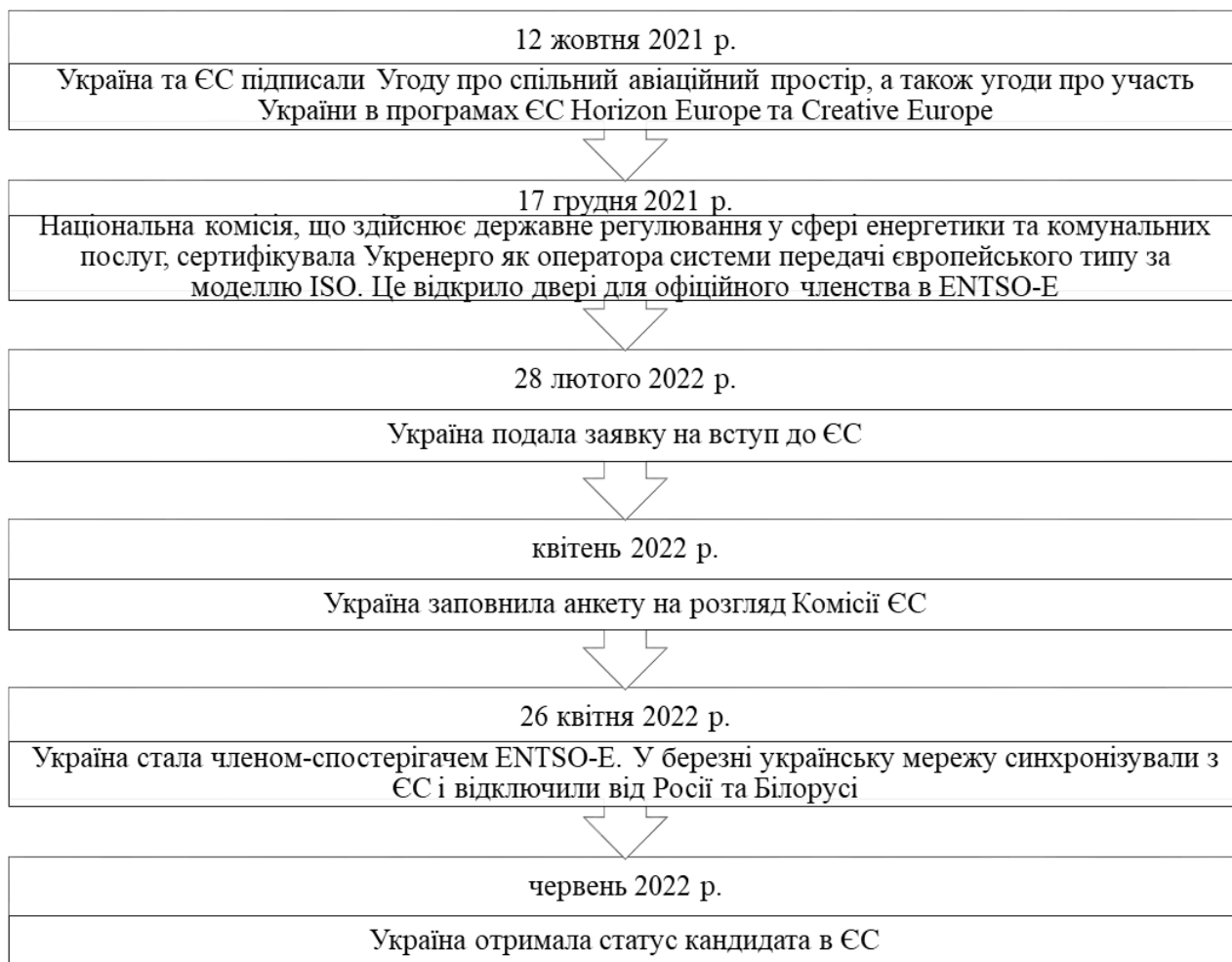


Рисунок 2.2 – Основні етапи співпраці Україна-ЄС у 2022 р. [44]

У своєму прагненні до авторитарної консолідації Росія і Китай намагаються використати економічну і політичну вразливість для розширення свого контролю над сусідніми державами. Спираючись на підтримку, яка вже надається Україні, і включивши Київ до офіційних західних інституцій, такі організації, як ЄС і НАТО, дають сигнал іншим країнам, залежним від панівних регіональних держав, таких як

Росія і Китай, що існує кращий шлях вперед.

Офіційний статус членства України в європейських внутрішньодержавних інституціях забезпечить захист від китайських економічних амбіцій і розширить можливості для трансатлантичних держав зміцнювати економічні та безпекові відносини. У цьому сенсі подальша європейська інтеграція України є захистом стратегічних інтересів США та Європи. Україна вже досягла прогресу в проведенні інституційних та політичних реформ, необхідних для формального приєднання до європейських інституцій. Після отримання офіційного статусу країни-кандидата на вступ до ЄС у червні 2022 р., український уряд швидко перейшов до прийняття рекомендацій ЄС у різних законодавчих та судових секторах.

У 2022 р. український парламент затвердив Андрія Костіна на посаді нового Генерального прокурора, призначив О.Клименка керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП) та ухвалив важливі реформи, що посилюють судовий нагляд. САП та Національне антикорупційне бюро (НАБУ) провели майже 300 корупційних розслідувань у другій половині 2022 р., що підкреслює відданість України створенню прозорих та підзвітних державних інституцій відповідно до європейських етичних стандартів [41].

Коллективна підтримка України з боку Європи від початку повномасштабного вторгнення Росії в лютому 2022 р. ґрунтується на зростаючих технічних відносинах з Україною, які значно передували поточній війні. Ще у 2021 році українські війська брали участь у спільних військових навчаннях з колегами з НАТО [85]. З 2014 р. українські військові впровадили широкий спектр стандартів НАТО (287 – це майже чверть від загальної кількості), які, на думку багатьох спостерігачів, допомогли прокласти шлях до значних успіхів, досягнутих проти російської армії вторгнення за останні п'ятнадцять місяців [112].

З лютого 2022 року інституції ЄС надали Києву понад 27 млрд. євро фінансової допомоги у рамках військової допомоги [22]. Такі країни, як Німеччина, Велика Британія, Франція та Польща, надають дедалі більші обсяги сучасної військової допомоги, включаючи винищувачі, сучасні бойові танки та крилаті ракети дальнього радіуса дії. Після створення парламентської Тимчасової слідчої комісії

(ТСК) з питань контролю за отриманням та використанням міжнародної матеріально-технічної допомоги в умовах воєнного стану Україна продовжує демонструвати, що вона володіє як безпековими компетенціями, так і адміністративними процедурами, необхідними для роботи як сучасного союзника НАТО [41; 100].

Візити Президента України Володимира Зеленського до Риму, Берліна, Парижа та Лондона принесли обнадійливі ознаки зростаючого консенсусу щодо необхідності подальшої інтеграції України. [40; 41]. Настав час для європейських лідерів офіційно включити Україну в організаційні рамки.

Попередні стратегічні проекти з Росією, такі як газопровід «Північний потік», мають бути замінені новими довгостроковими інвестиціями в енергетичний, технологічний та сільськогосподарський сектори України. Тим часом Україна повинна спиратися на нещодавні успішні інституційні реформи та розробити надійний план відновлення [41].

У культурному плані європейська інтеграція України є не менш важливою, оскільки вона означає глибший зв'язок зі спільними цінностями та нормами. Як нація з багатою культурною спадщиною, асоціація України з Європою дозволяє зберегти та відзначити її унікальну ідентичність, водночас сприяючи кращому розумінню та обміну між українським і європейським суспільствами. Культурний аспект європейської інтеграції України є багатограним і складним. З одного боку, серед багатьох українців існує сильне бажання прийняти європейські цінності та норми. З іншого боку, серед українців існують побоювання, що інтеграція з Європою може призвести до втрати традиційної української культури та ідентичності, що прийняття західних цінностей і практик може стерти унікальну культурну спадщину, сформовану століттями історії, в тому числі радянським правлінням.

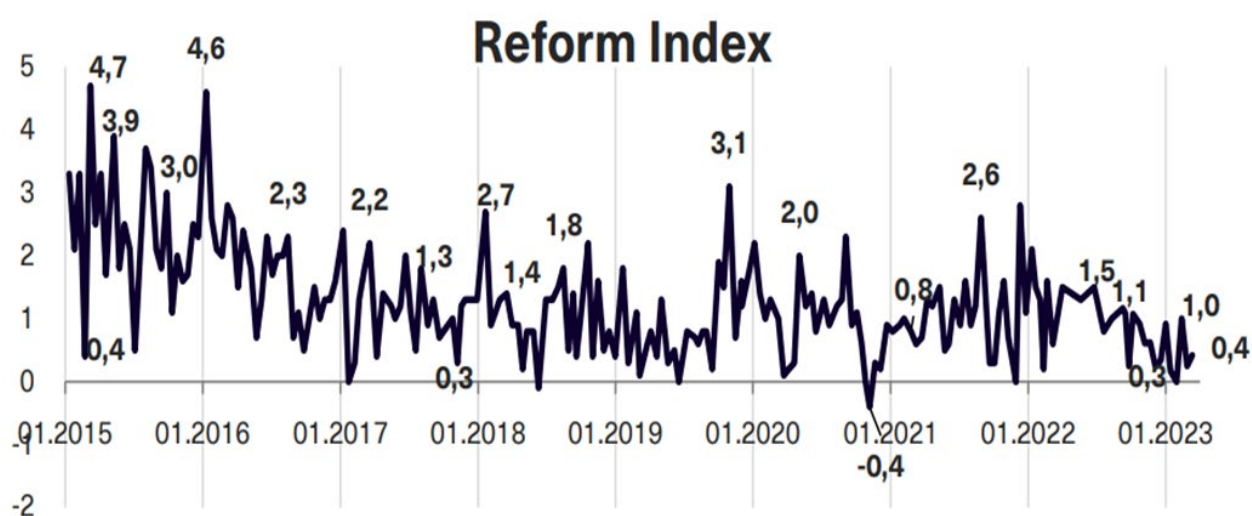
Щоб вирішити ці проблеми, було докладено зусиль для просування української культури в контексті європейської інтеграції. Наприклад, такі ініціативи, як «Платформа культурної дипломатії», мають на меті показати українське мистецтво, літературу, музику та кіно європейській аудиторії, а також сприяти співпраці між українськими та європейськими митцями. Крім того, такі програми, як «Креа-

тивна Європа», надають можливість українським митцям співпрацювати з європейськими колегами над спільними проектами [83].

Мовні бар'єри залишаються значною перешкодою для повної культурної інтеграції. Хоча серед молодих українців дедалі частіше розмовляють англійською, рівень володіння іншими європейськими мовами залишається обмеженим, що перешкоджає спілкуванню та співпраці. Крім того, історична напруженість у відносинах між Україною та деякими європейськими країнами, такими як Польща та Угорщина, створює додаткові перешкоди для подолання.

Попри ці труднощі, загальна траєкторія є позитивною. Культурна інтеграція України з Європою відповідає ширшим суспільним прагненням до більшої відкритості, розмаїття та міжнародної взаємодії. Прийнявши спільні цінності та сприяючи міжкультурному розумінню, Україна та Європа можуть збагатити традиції одна одної та створити більш гармонійне майбутнє.

Важливим показником на шляху євроінтеграції є індекс моніторингу реформ (iMoRe). Останній 200 випуск має найменування «Український молодіжний фонд та цілодобове банківське обслуговування». Індекс моніторингу реформ (iMoRe) за період з 27 лютого по 12 березня 2023 р. становить +0,4 бала з можливих значень від -5,0 до +5,0. У попередньому раунді індекс становив +0,3 бала (рис. 2.3).



Рисуюнок 2.3 – Динаміка індексу моніторингу реформ [29]

Надання статусу кандидата не має жодних недоліків, оскільки цей статус не передбачає жодних конкретних дат вступу. Водночас останній має величезний плюс: надає моральну підтримку для українського народу під час війни і, що важливіше, забезпечує якір для подальших реформ. Шлях реформ в Україні досить чіткий і описаний у програмах МВФ, рекомендаціях Європейської комісії (2020) або документах щодо відновлення України. Однією з найважливіших є завершення судової реформи, за якою слідують реформа державної служби та реформи, що розвивають ринки, зокрема антимонопольна. Також дуже важливим є продовження децентралізації – це одна з найуспішніших і найпопулярніших реформ [1].

Прийняття України до ЄС було б вигідним не лише для України, але й для самого ЄС. Однією з очевидних переваг є безпека: Якби Україна зараз не воювала, російські танки, ймовірно, вже були б у Варшаві чи Таллінні. В мирний час наявні безліч можливостей задля співпраці. Очевидними сферами виступають продовольча безпека і виробництво енергії; країна володіє великим людським капіталом й підприємницьким талантом, і вона доволі розвинена в ІТ сфері, машинобудуванні, а також й ряді інших галузях, котрі вимагають високого рівня технічних навичок. Українську культуру можна схарактеризувати як багату та автентичну [44].

З вищезазначеного випливає, що політичні та культурні аспекти європейської інтеграції України нерозривно пов'язані між собою і є важливою віхою на шляху України до стабільності, процвітання та зміцнення зв'язків зі світовою спільнотою.

На сучасному етапі європейська інтеграція України відбувається на тлі повномасштабної війни з Росією. Попри цей виклик, Україна зробила значні кроки на шляху до європейської інтеграції, і є історичний шанс зробити великий крок вперед. Однак, і Україна, і ЄС повинні докласти зусиль, щоб інтеграція відбулася успішно. З одного боку, українці завжди вважали Європу своїм духовним домом, і прагнення до європейської інтеграції глибоко вкорінене в українському суспільстві. Навіть під час війни підтримка вступу до ЄС залишається високою. Мало того, сотні політиків, чиновників та громадських активістів щодня працюють над впровадженням реформ та виконанням вимог ЄС.

Останнім часом Україна досягла помітних успіхів у своїй європейській інтеграції, включаючи лібералізацію візового режиму, асоціацію з НАТО та статус кандидата на вступ до ЄС. З іншого боку, попереду ще довгий і складний шлях. Щоб досягти успішної інтеграції, Україна повинна продовжувати впроваджувати критичні реформи в таких сферах, як правосуддя, боротьба з корупцією та децентралізація. Крім того, ЄС повинен надавати адекватну підтримку Україні, включаючи фінансову допомогу, інвестиції та технічну експертизу.

Існує також потреба у більшій обізнаності та розумінні серед країн-членів ЄС щодо прагнень та викликів України. Культурні аспекти є важливими для європейської інтеграції. Україна має унікальну ідентичність, сформовану століттями історії, літератури, мистецтва, музики та фольклору. Зберігаючи свою самобутність, Україна може збагатити європейську культуру через активну участь у спільних програмах, фестивалях та академічних дослідженнях.

Крім того, Україна може отримати вигоду від культурних ініціатив ЄС, обмінів митцями та освітніх програм. Загалом, політичні та культурні аспекти європейської інтеграції України потребують узгоджених зусиль та відданості як з боку України, так і з боку ЄС.

2.2.2 Аналіз торговельного аспекту співробітництва України і ЄС

ЄС виступає найбільшим торговельним партнером для України. До повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну обсяги торгівлі між Україною та ЄС зростали на постійній основі, навіть попри негативний вплив пандемії COVID-19. Зокрема, у 2021 році обсяг двосторонньої торгівлі України - ЄС товарами та послугами збільшився на 34,27% у порівнянні з 2020 роком – з 47,15 до 63,3 млрд доларів США. У 2022 році обсяг торгівлі між Україною та ЄС зріс на 11,26 відсотка у порівнянні з 2021 роком – до 70,43 млрд доларів США (таб. 2.1).

**Таблиця 2.2 – Динаміка зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС,
млн дол [76]**

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2021
Експорт товарів та послуг, всього	47 862	46 008	53 944	59 177	63 556	60 707	81 504	57 517	-23987
Експорт товарів та послуг, країни ЄС	13 283	13 771	17 662	20 585	22 141	19 848	29 230	31 338	2108
% у структурі	27,8	29,9	32,7	34,8	34,8	32,7	35,9	54,5	18,6
Імпорт товарів і послуг, всього	50 224	52 461	62 688	70 555	76 067	63 085	84 175	83 254	-921
Імпорт товарів і послуг, країни ЄС	18 071	20 705	25 090	28 510	31 324	27 300	34 074	39 096	5022
% у структурі	36,0	39,5	40,0	40,4	41,2	43,3	40,5	47,0	6,5
Зовнішньоторго-вельний оборот, всього	98 086	98 469	116 632	129 732	139 623	123 792	165 679	140 771	-24908
Зовнішньоторго-вельний оборот, з країнами ЄС	31 354	34 476	42 752	49 094	53 465	47 148	63 304	70 434	7130
% у структурі	32,0	35,0	36,7	37,8	38,3	38,1	38,2	50,0	11,8

Таблиця 2.1 дає змогу зробити висновок, що експорт товарів і послуг займає суттєву частку у структурі загального експорту України: від 27,8% у 2015 р., до 54,5% у 2022 р. З 2015 р. до 2020 р. зафіксоване зростання частки експорту товарів і послуг з України в країни ЄС. У 2020 р. відбулось зниження як частки, так і загального обсягу торгівлі з ЄС, що очевидно спричинене карантинними обмеженнями, пов'язаними з пандемією коронавірусу. У 2021-2022 рр. знову тривало зростання питомої ваги експорту з України до ЄС. Імпорт товарів і послуг України з ЄС займав стабільну частку у загальному обсязі торгівлі, з 2017 р. понад 40%. Певне зниження у 2021 р. до 40,5% змінилось суттєвим зростанням до 47,0% у 2022 р. Потрібно відзначити, що попри падіння обсягів загального обсягу експорту та імпорту товарів та послуг України, показники торгівлі з ЄС зростали.

За даними Міністерства економіки України, зростання експорту до Євросоюзу стало можливим завдяки заходам із підтримки вітчизняної економіки. Ці заходи включають: лібералізацію податків, підтримку виробників, дерегуляцію, страхування експорту за допомогою інструментів ЕКА. Заходи, які вжили самі партнери сприяли експорту, відкриття європейських ринків для вітчизняних товарів, ініціатива ЄС «транспортний безвіз», «митний безвіз», «Шляхи солідарності» .

Аналогічна тенденція зафіксована і за показником зовнішньоторговельного обороту, загальний обсяг знизився у 2022 р. порівняно з 2021 р. на 24908 млн. дол, а оборот з країнами ЄС зріс на 7130 млн дол. У структурі теж зафіксоване зростання на 11,8% відносно до 2021 р. [69]. Далі проаналізуємо окремо експорт та імпорт товарів (табл. 2.2).

Таблиця 2.3 – Динаміка експорту та імпорту товарів України з країнами ЄС [63; 64; 76]

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2021
Експорт товарів, всього	35 420	33 560	39 701	43 341	46 091	45 143	63 113	40 899	-22214
Експорт товарів, країни ЄС	10 127	10 414	13 676	15 778	16 535	14 616	22 872	24 819	1947
% у структурі	28,6	31,0	34,4	36,4	35,9	32,4	36,2	60,7	24,5
Імпорт товарів, всього	38 875	40 502	49 364	56 055	60 352	51 921	69 755	55 551	-14204
Імпорт товарів, країни ЄС	12 707	14 269	17 582	19 710	22 040	20 922	26 171	24 706	-1465
% у структурі	32,7	35,2	35,6	35,2	36,5	40,3	37,5	44,5	7
Товарооборот, всього	74 295	74 062	89 065	99 396	106 443	97 064	132 868	96 450	-36418
Товарооборот, країни ЄС	22 834	24 683	31 258	35 487	38 575	35 538	49 043	49 525	482
% у структурі	30,7	33,3	35,1	35,7	36,2	36,6	36,9	51,3	14,4

Динаміка показників зовнішньої торгівлі нашої країни у 2023 році буде формуватися в напрямку поступового надолуження втрат за 2022 рік. Бюджет на 2023

рік передбачає збільшення експорту послуг і товарів на 7,2%. Це із врахуванням ситуації, котра склалася у виробничому комплексі, із доступом до трьох портів на Чорному морі для експорту продукції агропромислового комплексу, поступового розширення внутрішнього попиту, попиту на ІТ-послуги в світі. Політика Уряду буде здійснювати вплив на результати зовнішньоекономічної діяльності [69].

У 2015 р. Україна експортувала товарів до країн ЄС на 10127 млн дол, що становило 28,6% від загального обсягу експорту. З роками обсяг експорту до ЄС неухильно зростає, окрім 2020 р., коли було зафіксоване зниження до 14616 млн дол, досягнувши 24819 млн грн у 2022 р., що становило 60,7% від загального експорту України. Це суттєве відхилення позитивне на 24,5% порівняно з 2021 р. Отже, протягом років спостерігається значне зростання експорту з України до країн ЄС, з помітним сплеском у 2022 р. Зростання свідчить про зміцнення торговельних зв'язків та конкурентоспроможність українських товарів на європейському ринку.

У 2015 році імпорт товарів із країн ЄС складав 12707 млн дол, що становило 32,7% від загального імпорту України. Обсяг імпорту товарів поступово зростає і досяг 24706 млн дол у 2022 році, що становило 44,5% від загального імпорту України. Аналогічно із показником експорту у 2020 році мало місце й зниження імпорту до 20922 млн дол. Окрім того, важливо відмітити, що у 2022 році було зафіксоване зниження показника імпорту товарів на 1465 млн дол порівняно з попереднім роком, що становить плюс 7% відхилення. Не дивлячись на те, що імпорт з країн ЄС також збільшився, у 2022 році відбулося його незначне скорочення. Вказане скорочення може виступати свідченням зміни структури торгівлі, економічних зрушення або зміну попиту на окремі товари.

Загальний товарообіг між Україною та країнами ЄС протягом досліджуваного періоду постійно зростає, досягнувши 49525 млн дол у 2022 році, що становило 51,3% від загального товарообігу України. Це відображає зростання на 14,4% порівняно з 2021 роком. Загалом, попри певне уповільнення зростання у 2022 р., товарообіг між Україною та ЄС суттєво збільшився, що відображає зростаючу економічну взаємодію між двома країнами, особливо на фоні зниження показника загального товарообороту України. Отже, торговельні відносини між Україною та ЄС

перебувають на висхідній траєкторії зі зростанням експорту та імпорту. Проте, нещодавні відхилення у 2022 році, в особливості в обсягах імпорту, потребують подальшого аналізу з метою розуміння факторів, що стоять за окресленими змінами, а також їхніх потенційних наслідків для обох економік. Наступним кроком буде аналіз експорту та імпорту послуг України з країнами ЄС (табл. 2.3).

Таблиця 2.4 – Динаміка експорту та імпорту послуг України з країнами ЄС [63; 64;76]

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2021
Експорт послуг, всього	12 442	12 448	14 243	15 836	17 465	15 564	18 391	16 618	-1773
Експорт послуг, країни ЄС	3 156	3 357	3 986	4 807	5 606	5 232	6 358	6 519	161
% у структурі	25,4	27,0	28,0	30,4	32,1	33,6	34,6	39,2	4,6
Імпорт послуг, всього	11 349	11 959	13 324	14 500	15 715	11 164	14 420	27 703	13283
Імпорт послуг, країни ЄС	5 364	6 436	7 508	8 800	9 284	6 378	7 903	14 390	6487
% у структурі	47,3	53,8	56,3	60,7	59,1	57,1	54,8	51,9	-2,9

У 2015 р. загальний обсяг експорту послуг з України до країн Євросоюзу складав 3156 млн. дол., що становило 25,4% від загального експорту послуг. Обсяг експорту послуг до ЄС зростав протягом 2015-2019 рр., потім відбулось зниження у 2020 р. до 5232 млн дол. У 2022 р. експорт послуг з України до країн ЄС досягнув 6519 млн дол, що становило 39,2% від загального обсягу експорту послуг України. Це на 4,6% більше, ніж у 2021 р., що свідчить про помірне зростання експорту.

Протягом досліджуваного періоду Україна демонструє стабільне зростання експорту послуг до країн ЄС. Значне зростання у 2022 р. свідчить про конкурентоспроможність та зростання попиту на українські послуги на європейському ринку.

Імпорт послуг з країн ЄС у 2015 р. становив 5364 млн дол, що складало 47,3%

від загального імпорту послуг. Показник імпорту постійно зростав до 2020 р., коли відбулось суттєве його падіння до рівня 6378 млн дол. Подальше зростання дало змогу досягнути рівня 14390 млн дол у 2022 році, що становило 51,9% від загального імпорту послуг України. Попри збільшення обсягу імпорту послуг у кількісному вимірі майже вдвічі у 2022 р. порівняно з 2021 р., частка цього показника у загальній структурі імпорту знизилась на 2,9% порівняно, що свідчить про значне збільшення загального показника імпорту послуг. Якщо до 2020 року спостерігалось стійке зростання імпорту послуг з ЄС, то після 2020 р. відбулось активне його відновлення і активізація. Показник 2022 р. більший за всі попередні роки, що свідчить про зростання значення ринку ЄС для українських послуг.

З огляду на вищезазначене, можна підмітити, що торгівля послугами між Україною та ЄС демонструє позитивне зростання, особливо в імпорті послуг. Загалом же, зростання конкурентоспроможності українських послуг на європейському ринку виступає позитивним показником зміцнення торговельних відносин між Україною та країнами ЄС у секторі послуг. Унаочнимо динаміку показників зовнішньої торгівлі України та країн ЄС на рис. 2.4.

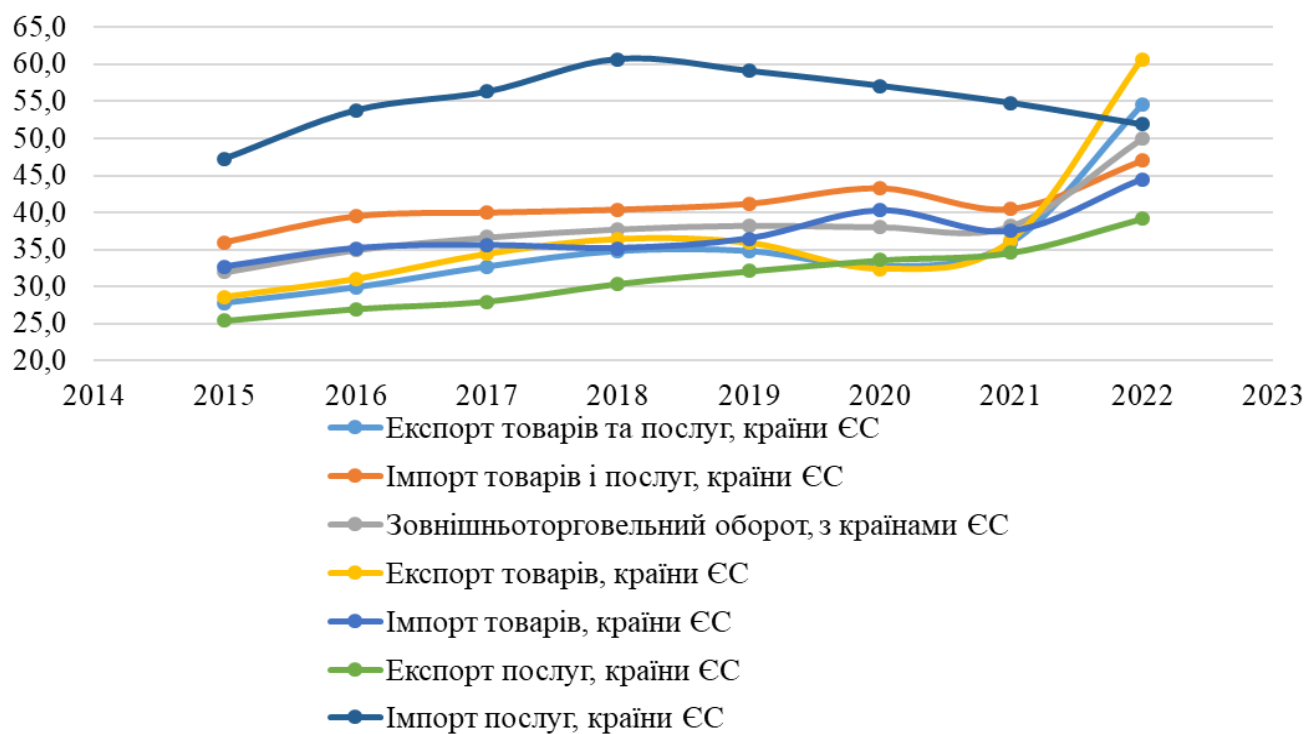


Рисунок 2.4 – Динаміка частки показників зовнішньої торгівлі Україна-ЄС у загальній структурі, % [63; 64; 76]

Отже, за всіма показниками зафіксоване зростання, крім імпорту послуг. Але, кількісне значення показника зростає, а частка у загальній структурі демонструє зниження через значне зростання загального обсягу імпорту послуг в Україну.

Як і для світової економіки, так і для економіки ЄС основними викликами останніх років стали пандемія COVID-19 та агресивна російська війна проти України. У 2020 році тенденцію зростання (на 1,8% у 2019 році) було перервано падінням ВВП ЄС на 5,7%. Водночас заходи, вжиті на рівні ЄС та на національних рівнях його членів, успішна реалізація кампанії з вакцинації, адаптація підприємств та домогосподарств до ситуації з пандемією обумовили відновлення економіки вже у 2021 році (зростання на 5,4%) (рис. 2.5).

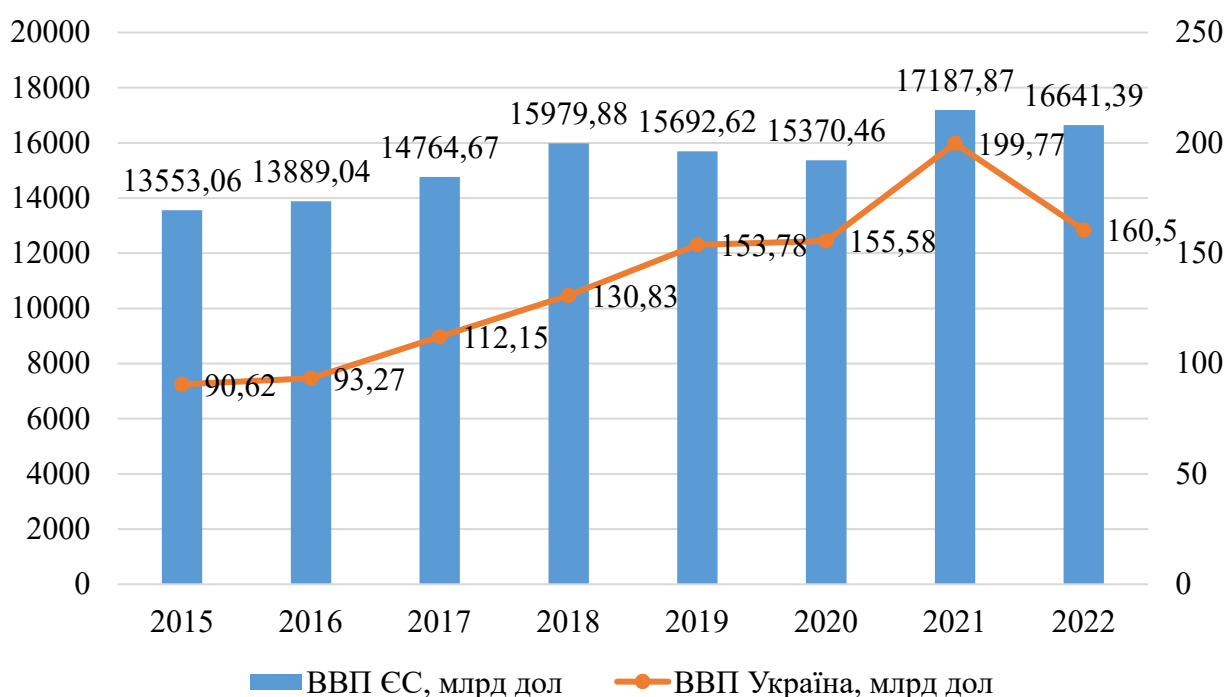


Рисунок 2.5 – Динаміка ВВП України та ЄС [60; 67]

*В рамках ЄС (ЄС) діє спеціальний індекс споживчих цін – гармонізований індекс споживчих цін (ГІСЦ)

Європа поряд зі США та Китаєм є однією з найбільших економік, а ЄС, до складу якого входять 27 європейських держав, у 2022 р. отримав сукупний ВВП понад 16 трлн. дол. У першому кварталі 2023 р. ВВП країн євросони збільшився на 0,1% у євросоні, а економіка усього ЄС збільшилась на 0,3% в порівнянні із попереднім кварталом. В четвертому кварталі 2022 р. ВВП євросони залишився не змінним у кварталному вимірі, натомість зменшився на 0,1% у ЄС. В річному вимірі

ВВП збільшився на 1,3% як у єврозоні, так й у ЄС в першому кварталі 2023 р.[70].

«Не дивлячись на війну, а також на продовження атак з боку РФ на об'єкти критичної інфраструктури, у 2023 р. економіка нашої країни почала поступово відновлюватися, відтак, із допуском певних ризиків, відповідно до підсумків року зростання ВВП України може складати від 1 до 3%» [68]. Розглянемо зміну показника інфляції або споживчих цін ЄС та України на рис. 2.6.

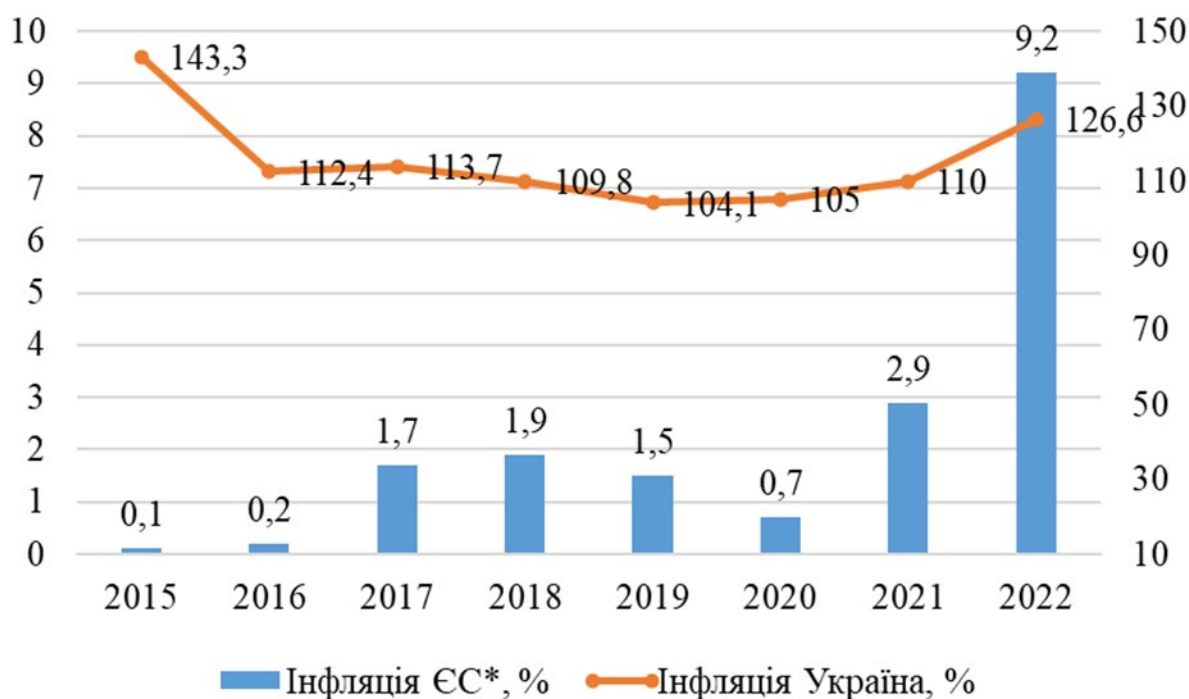


Рисунок 2.6 – Динаміка інфляції України та ЄС [13; 80]

*В рамках ЄС (ЄС) діє спеціальний індекс інфляції – гармонізований індекс споживчих цін (ГІСЦ)

За повідомленням Державної служби статистики України, індекс споживчих цін у жовтні 2023 р. щодо вересня становив 100,8%, за період січень-жовтень 2023 р. – 103,8%. За період січень 1998 р. – жовтень 2023 р. – 2065,3% [81].

За останнє десятиліття інфляція в ЄС знизилася в період між 2013 і 2015 р., досягнувши найнижчого рівня в 0,1% у 2015 році та трохи вищого рівня в 0,2% у 2016 році. Середньорічна інфляція зросла до 1,7% у 2017 р. та до 1,9% у 2018 році, згодом знизилася до 1,5 % у 2019 р. Після результату 0,7% у 2020 р. вона різко зросла до 2,9% у 2021 році, досягнувши історичного максимуму в 9,2% у 2022 р. Таким чином, найнижчі темпи інфляції в ЄС були зафіксовані в період 2014-2016 р.. Річна

інфляція прискорилося з 2017 по 2019 р.; зменшилася у 2020 р. під впливом заходів щодо COVID-19, різко зросла у 2021 р. та більш ніж потроїлася у 2022 р.

Станом на червень 2023 року, рівень інфляції в ЄС становив 6,4%, причому найшвидше ціни зростали в Угорщині, де рівень інфляції становив 19,9%. Навпаки, рівень інфляції в Люксембурзі становив лише 1%, що є найнижчим показником у ЄС. Рівень інфляції в ЄС у жовтні 2022 р. був вищим, ніж будь-коли, а пік до 2021 р. був зафіксований у липні 2008 р., коли ціни зросли на 4,4% в річному обчисленні.

До нещодавнього підвищення інфляції зростання цін у ЄС утримувалося на відносно низькому рівні, а рівень інфляції залишався нижче трьох відсотків у період з січня 2012 р по серпень 2021 р. Відновлення європейської економіки у 2021 р. після раптового шоку від COVID-19 у 2020 р. є причиною багатьох факторів, які спричинили таке швидке зростання цін в останні місяці. Глобальні ланцюжки постачання ще не оговталися від проблем виробництва, обмежень на подорожі та проблем із робочою силою, спричинених пандемією. Зростання вартості енергоресурсів лише посилило проблеми з постачанням, особливо у транспортному секторі, який мав найвищий рівень інфляції серед усіх секторів ЄС у грудні 2021 р. [28].

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну у 2022 році знову призвело до порушення глобальних ланцюгів поставок, викликало стрімке зростання цін на товари та інфляцію, посилило невизначеність і безпосередньо вплинуло на економіку ЄС через географічну наближеність до РФ та України, залежність від імпорتنих енергоресурсів (насамперед російських), високу вразливість перед глобальними потрясіннями, пов'язаними з ланцюгами постачання.

Отримані результати аналізу надають уявлення щодо торговельної інтеграції України в ЄС. Завдання вимагає звуження акценту, що позитивно корелює з конкретикою досліджень. Так, постає необхідність розрахунку додаткових показників.

Таким показником розвитку економічної інтеграції є коефіцієнт інтенсивності міжнародної торгівлі (КІМТ) [56], який визначається співвідношенням взаємного експорту та ВВП країн та демонструє більш об'єктивну кількісну складову торговельної співпраці як одного з фундаментальних факторів економічної інтеграції. Так станом на 2022 рік, КІМТ між Україною та ЄС складає 0,08% (рис. 2.7).

Зазначені результати виражають помірний рівень торговельної інтеграції. Власне динаміка КІМТ має яскраво виражений позитивний тренд.

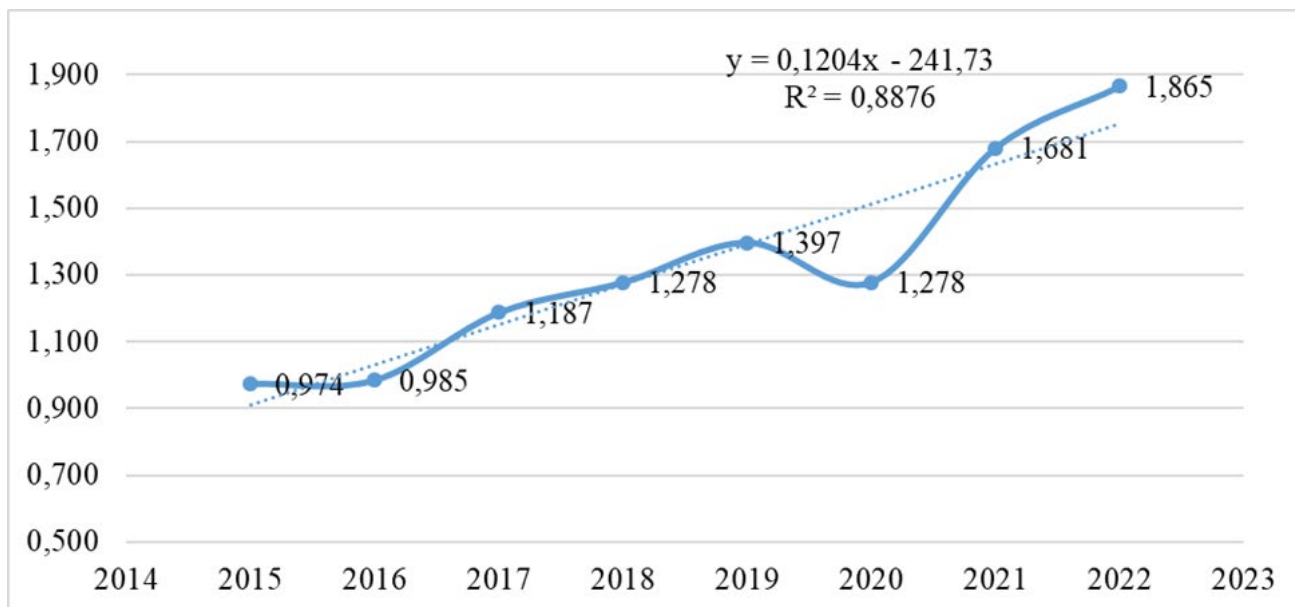


Рисунок 2.7 – Динаміка КІМТ між Україною та ЄС протягом 2015-2022 рр., %

Таким чином, можемо узагальнити, що торговельна складова фактору економічної інтеграції України з країнами ЄС має прогресивний характер, де Україні належить позиція важливого, проте залежного гравця, що визначає економічні інтеграційні перспективи України як такі, що мають місце, проте здебільшого на умовах попиту України, а значить її залежності. Отже, торговельна складова фактору економічної інтеграції з країнами ЄС має прогресивний характер. Результати, які були отримані, означають помірний рівень торговельної інтеграції між Україною та країнами ЄС, тобто економічні інтеграційні перспективи України у ЄС – досить значні. Динаміка КІМТ з групою країн загалом демонструє позитивну тенденцію, що виступає свідченням зростання інтеграційних процесів.

2.2.3 Аналіз фінансової співпраці України в межах ЄС

Наступною фундаментальною складовою економічної інтеграції є фінансова сфера, яка яскраво виражається у прямих іноземних інвестиціях (ПІІ).

Забезпечення сприятливого інвестиційного клімату для розвитку двосторонніх економічних відносин між Україною та ЄС виступає питанням стратегічного значення, від реалізації якого знаходиться в залежності динаміка розвитку економічного співробітництва між країнами. А реальне поліпшення інвестиційного клімату в Україні – одне з основних очікувань бізнесу від підписання й виконання владою Угоди про асоціацію з ЄС. Розглянемо зміну потоку прямих іноземних інвестицій в Україну на рис. 2.8.

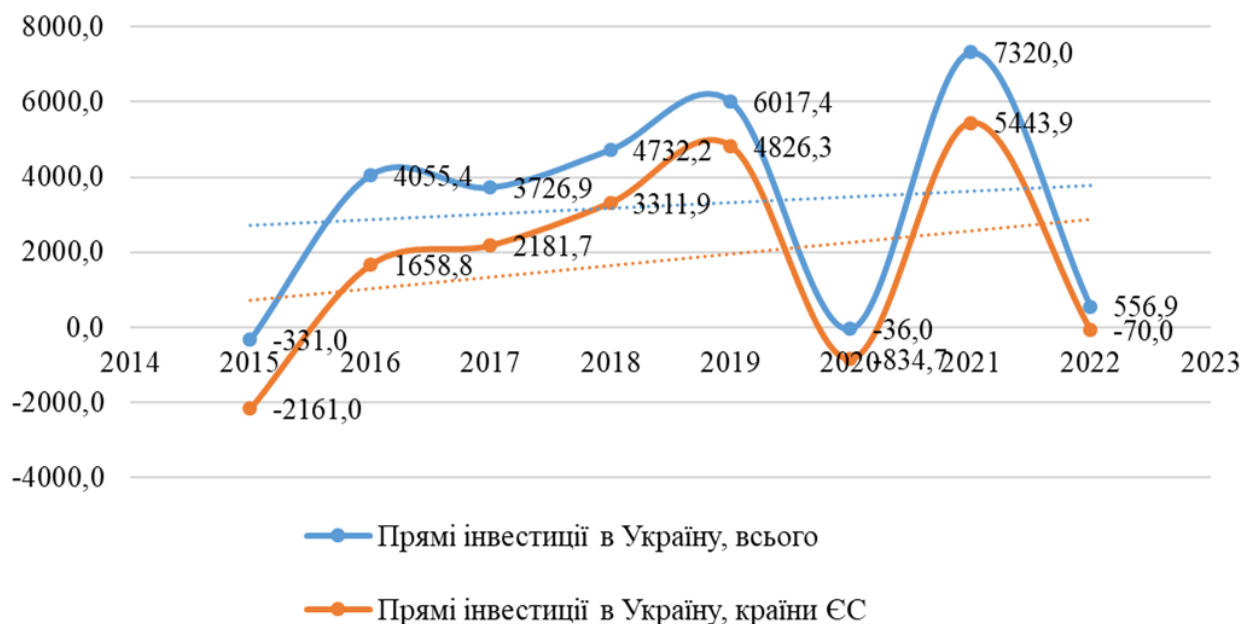


Рисунок 2.8 – Динаміка прямих інвестицій в Україну з країн ЄС, млн дол* [79;89]

*Дані за 2022 рік розраховані на базі даних фінансової і статистичної звітності господарюючих суб'єктів, котрі надали звітність, й будуть уточнені після одержання повної інформації.

У 2015 році прослідковувався чистий відтік прямих інвестицій з України, який становив мінус 331,0 млн дол. Протягом наступних років спостерігалися значні коливання, з позитивною тенденцією, що розпочалася у 2016 році та досягла свого піка у 2021 році, коли прямі інвестиції склали 7320,0 млн дол. Однак у 2020 р. мало місце суттєве падіння прямих інвестицій до -36,0 млн дол. Суттєве зростання у 2021 р. змінилось різким зниженням до рівня 556,9 млн дол. Тенденція прямих інвестицій в Україні була відносно позитивною з 2016 по 2020 рік, демонструючи значне зростання. Однак у 2020 та 2022 роках відбулися різкі спади, що свідчить про значне відхилення та помітне зменшення загального обсягу інвестицій.

У 2015 році прямі інвестиції з країн ЄС в Україну становили мінус 2161,0 млн дол, що свідчить про чистий відтік. Починаючи з 2016 року, тенденція змінилася на позитивну, демонструючи зростання інвестицій з країн ЄС, яке тривало до 2020 р., коли відбулося значне падіння прямих інвестицій до - 834,7 млн дол. Підйом зафіксований у 2021 р. до 5443,9 млн дол, змінився різким зниженням до рівня мінус 70,0 млн дол. Інвестиції з країн ЄС продемонстрували подібну тенденцію до загального обсягу інвестицій, зробивши значний внесок у загальний приплив прямих інвестицій в Україну. Однак, раптове падіння у 2022 році до від'ємних значень свідчить про суттєве відхилення та зворотний тренд.

Відхилення, яке спостерігається у 2022 році, може бути зумовлене кількома факторами, зокрема змінами в економічній політиці, геополітичною нестабільністю, регуляторними змінами або змінами у довірі інвесторів, спричиненими різними причинами, такими як геополітична напруженість, економічна невизначеність або зміни у бізнес-середовищі. Отже, дані свідчать про тривожне відхилення прямих інвестицій в Україну як із загальних джерел, так і конкретно з країн ЄС у 2022 році. Таке різке падіння викликає питання щодо інвестиційного клімату, стабільності політики та потенційних викликів, які могли вплинути на довіру інвесторів, що призвело до скорочення інвестицій у цей період. Розуміння причин такого відхилення має вирішальне значення для усунення та пом'якшення факторів, що стримують прямі іноземні інвестиції в Україну.

На рис. 2.9 наведено зміну інвестиційного потоку з України.

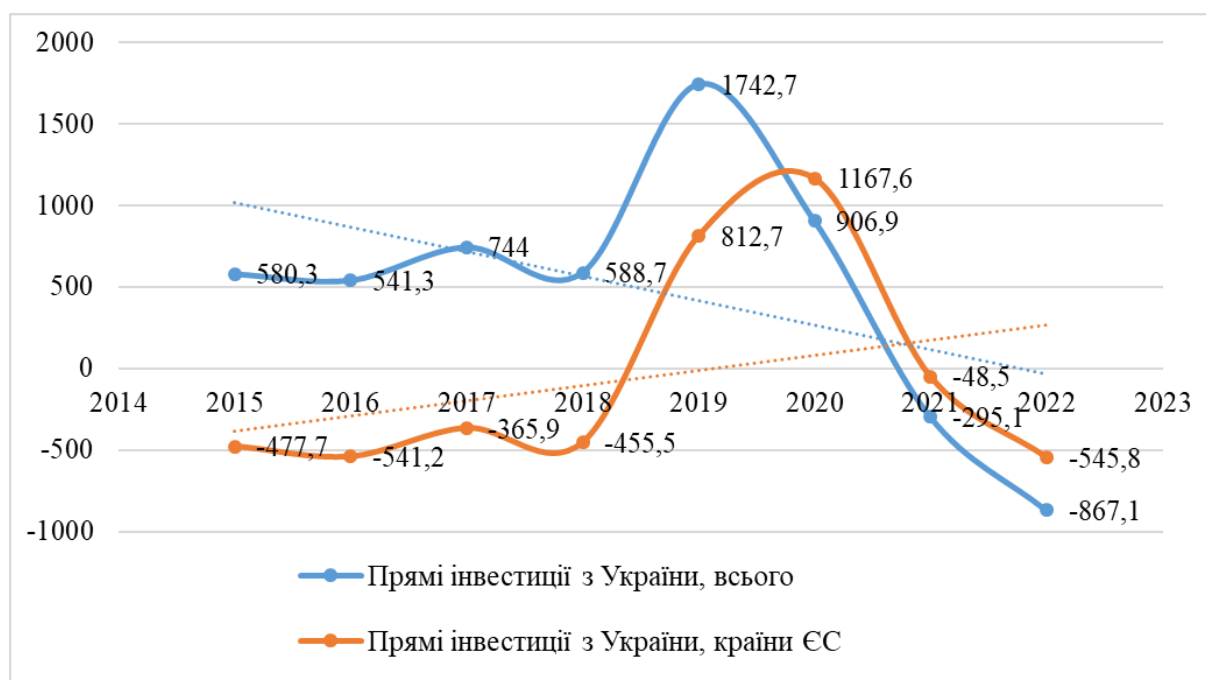


Рисунок 2.9 – Динаміка прямих інвестицій з України до країн ЄС, млн дол* [78]

*Дані за 2022 рік розраховані на основі даних статистичної та фінансової звітності підприємств, які фактично надали звітність, та будуть уточнені після отримання повної інформації.

У 2015-2018 рр. Україна здійснювала прямі інвестиції в країни ЄС з від'ємним показником, що свідчить про чистий відтік інвестицій. Зміна потоку інвестицій з України до ЄС з 2015 до 2019 року характеризувалась подібною тенденцією, загалом стабільний рівень з певним зростанням у 2017 р. Суттєве зростання загального обсягу інвестицій з України у 2019 р. до 1742,7 млн дол стало наслідком збільшення показника інвестиційного потоку до країн ЄС до рівня 812,7 млн дол. Найвище значення прямих інвестицій до країн ЄС спостерігалось у 2020 році, сягнувши 1167,6 одиниць. Цікавим фактом є перевищення обсягу прямих інвестицій з України у цьому році в країни ЄС показника загального обсягу інвестицій, що вказує на суттєвість позитивного потоку інвестицій в ЄС.

У 2021 та 2022 роках знову були зафіксовані від'ємні значення, що свідчить про чистий відтік інвестицій. Динаміка прямих інвестицій з України до країн ЄС коливалася з роками, спочатку демонструючи від'ємні значення, що свідчило про більш значний відтік, ніж приплив. Тенденція змінилася у 2019 році, показавши

позитивні чисті інвестиції, але ця тенденція не була стійкою в наступні роки.

Позитивні інвестиції, здійснені Україною в країни ЄС, особливо у 2019-2020 роках, свідчать про зростання готовності інвестувати в європейський ринок. Однак від'ємні значення у 2021 та 2022 роках демонструють відхилення від цієї тенденції, що свідчить про зменшення інвестицій та чистий відтік капіталу. Таке відхилення могло бути зумовлене кількома факторами, зокрема зміною економічних умов, коливанням валютних курсів, зміною інвестиційних стратегій, регуляторними змінами або геополітичною напруженістю, які могли вплинути на інвестиційні рішення та відтік капіталу з України до країн ЄС.

Отже, наведені дані ілюструють коливання прямих інвестицій з України до країн ЄС, вказуючи на періоди як позитивних, так і від'ємних чистих інвестицій. Відхилення в бік від'ємних значень у 2021 та 2022 роках свідчить про зміну інвестиційних моделей та зменшення інвестицій з України до ЄС, що вимагає подальшого дослідження факторів, які впливають на цю тенденцію. Розуміння цих факторів має вирішальне значення для оцінки потенційного впливу як на економіку України, так і на її відносини з країнами ЄС з точки зору інвестиційних потоків.

Ще одним із показників розвитку економічної інтеграції – є коефіцієнт фінансової інтеграції (КФІ), що визначається шляхом розрахунку кореляції процентної ставки економік країн [56]. Так, в контексті фінансової інтеграції між Україною та країнами ЄС, станом на 2022 рік КФІ становив 0,24, що означає помірний рівень інтеграції у фінансовій сфері. КФІ між Україною та країнами ЄС протягом досліджуваного періоду мав наступні значення: у 2015 – 0,22; у 2016 – 0,29; у 2017 р. – 0,31, що свідчить про помірний рівень інтеграції. У 2018 році і 2019 році показник КФІ зріс до 0,42 та 0,56 відповідно, ця тенденція слугує ознакою значного рівня інтеграції. Слабкий рівень реінтеграції зафіксовано у 2020 році (мінус 0,21).

Досліджуючи динаміку КФІ, можна спостерігати незначний позитивний тренд, що слугує ознакою певних інтеграційних процесів у цій сфері, проте значна амплітуда коливань показників протягом років в свою чергу описує зворотний процес (рис. 2.10).

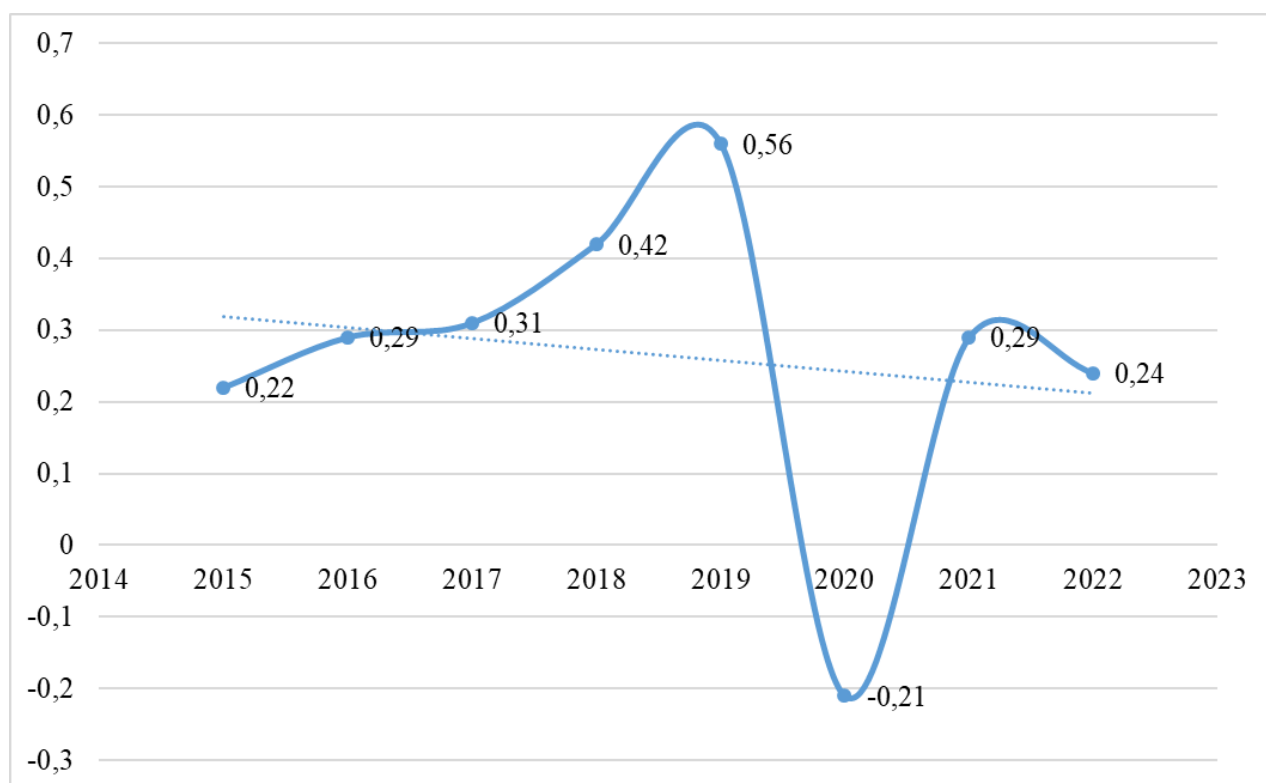


Рисунок 2.10 – КФІ між Україною та ЄС протягом 2015-2022 рр.

Наступний період характеризується зростанням КФІ, але його значення було в межах 0,29 у 2021 році та 0,24 у 2022 році, тобто процес інтеграції відбувається повільно. При тому в динаміці КФІ з країнами Євросони спостерігається позитивний тренд. Наявність значної амплітуди коливань КФІ є негативною тенденцією.

Отже, дослідження інтеграційного зв'язку з країнами ЄС довело здебільшого позитивні інтеграційні економічні перспективи України в регіоні, що виражається в зростанні інтересу країн ЄС до Української економіки та позитивних показників КФІ. Своєю чергою Україна виявляє високий фінансовий інтерес стосовно країн ЄС і являє собою вагомий регіональний гравець.

Однією з суттєвих переваг руху України в ЄС полягає у покращенні інвестиційного клімату. Під час реформ наша країна стане зрозумілою і привабливою для інвесторів, а тому в Україні відкриватиметься більше іноземних компаній та виробництв. Адже тут працюватимуть європейські закони, які захищатимуть інвестиції. До того ж інвестиції в Україну розглядатимуться як зміцнення євроспільноти.

Наприклад, можна згадати Польщу і Чехію, які, ставши членами Євросоюзу, показали різкий стрибок іноземних інвестицій. Проте, приплив останніх почався

ще раніше – на етапі, коли ці країни були лише кандидатами. Тож, Україну чекає схожий сценарій, однак з поправкою на війну. Після перемоги над Росією, Україна матиме величезний інвестиційний потенціал. Адже доведеться відбудувувати велику кількість інфраструктурних об'єктів – житла, підприємств, мостів, залізниці.

Таким чином, фінансова співпраця України з ЄС, включаючи інвестиційну взаємодію, за останні роки продемонструвала динаміку та розвиток відносин. Проаналізовані дані відображають помітні коливання в потоках прямих інвестицій між Україною та країнами ЄС, демонструючи періоди як позитивних, так і негативних тенденцій. У той час як у 2019-2020 роках спостерігалось зростання інвестиційної активності, зокрема з України до ЄС, останні роки, зокрема 2021 і 2022, стали свідками розвороту цієї тенденції, що свідчить про зниження інвестицій і повернення до від'ємних значень. Зазначені коливання підкреслюють чутливість інвестиційних моделей до різних факторів, включаючи економічні умови, геополітичну напруженість, регуляторні зміни та зміни у довірі інвесторів. Розуміння основних причин вказаних відхилень має вирішальне значення для визначення викликів і можливостей у розбудові більш стабільного та взаємовигідного фінансового співробітництва між Україною та ЄС. Усунення цих факторів матиме вирішальне значення для покращення інвестиційного клімату, зміцнення довіри та сприяння сталому економічному співробітництву між Україною та ЄС у майбутньому.

2.3 Аналіз чинників та факторів каталізаторів євроінтеграційного курсу України в умовах війни

Російсько-українська війна, що триває, гостро поставила питання про європейську інтеграцію України. Важливо окреслити фактори та каталізатори, які сформували шлях України до глибшої інтеграції з Європою, а також виклики та перешкоди, які залишаються на цьому шляху.

Відносини України з Європою були складними та багатограними протягом

всієї історії. Незалежність України як колишньої УРСР у 1991 р. ознаменувала значний поворотний момент у її підході до Європи. Спочатку Україна проводила політику багатовекторності, прагнучи збалансувати свої відносини як з Росією, так і з Заходом. Однак, з часом Україна почала зближуватися з Європою, керуючись бажанням вийти з орбіти Росії та приєднатися до західних цінностей та інституцій.

Кілька ключових чинників сприяли руху України до більшої європейської інтеграції. До них відносяться наступні:

1) спільні цінності – Україна поділяє багато спільних цінностей з Європою, включаючи демократію, права людини та верховенство права. Ця спільна система цінностей створила природну спорідненість між Україною та Європою, що робить інтеграцію логічним вибором для Києва;

2) економічні інтереси – українська економіка значно виграє від тісніших зв'язків з Європою. Інтеграція у ЄС пропонує доступ до великого ринку, збільшення торгівлі та інвестицій, що може сприяти зростанню та розвитку України;

3) питання безпеки – конфлікт з Росією, що триває, підкреслив потребу України в гарантіях безпеки. Тісніша інтеграція з Європою пропонує Україні спосіб зміцнити свої безпекові зв'язки із Заходом, зменшити свою залежність від Росії та посилити здатність стримувати подальшу агресію;

4) підтримка громадянського суспільства – Українське громадянське суспільство відіграє вирішальну роль у просуванні європейської інтеграції. Просвіропейські групи мобілізували громадську думку і чинили тиск на політиків, щоб вони дотримувалися прозахідного курсу.

Декілька конкретних подій та явищ стали каталізаторами євроінтеграційних зусиль України:

1) Помаранчева революція (2004) – мирні протести, що призвели до відставки уряду Президента Леоніда Кучми, стали важливим поворотним моментом у відносинах України з Європою. Новий уряд, який прийшов до влади на чолі з Віктором Ющенком, визначив європейську інтеграцію своїм пріоритетом;

2) Євромайдан (2013-2014) – народне повстання, в результаті якого було повалено президента Віктора Януковича, значною мірою було зумовлене бажанням

тісніших зв'язків з Європою. Подальше підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 році стало важливою віхою на шляху інтеграції України;

3) російська агресія (2014 – дотепер) – анексія Російською Федерацією Криму та триваюча підтримка сепаратистів на сході України посилили рішучість України інтегруватися з Європою. Конфлікт підкреслив важливість забезпечення міжнародної підтримки та захисту, особливо з боку Заходу.

Загалом, процес вступу до ЄС здійснюється у декілька етапів: підписання Угоди щодо асоціації; включення в офіційну програму розширення ЄС; подача заявки на вступ; переговорний етап й одержання статусу кандидата у члени Євросоюзу; вступ до ЄС.

Збройна інтервенція Росії прискорила євроінтеграційні процеси України, викликаючи об'єднання нації та зміцнення солідарності України та ЄС. Крім цього, країни Євросоюзу у спільному протистоянні агресії кремля. Результатом цього, стала нова якість відносин Києва і Брюсселя, складовими якої є: [71].

- Подача Україною заявки на вступ до ЄС (28 лютого 2022 р.);
- підтримка Європарламентом надання Україні статусу кандидата (1 березня 2022 р.);
- отримання Єврокомісією другої частини заповненого «опитувальника» Євросоюзу (9 травня 2022 р.);
- червень 2022 р. ухвалення на саміті ЄС рішення щодо надання нашій країні статусу кандидата на вступ до ЄС.

Одержання Україною статусу кандидата на вступ до Євросоюзу є поштовхом до внутрішнього реформування судової, соціально-економічної систем, сприятиме залученню спеціальних фінансових інструментів ЄС з підготовки до вступу та виступає потужним морально-психологічним стимулом для громадян України, які воюють за своє європейське майбутнє [62, с. 26].

У нинішніх умовах політична підтримка, військова, фінансова, гуманітарна допомога країн ЄС є критично важливими для України. Також дієвим інструментом протистояння країні-агресору є санкційна політика ЄС, координувана з іншими країнами світу. Умовами успішного просування України на євроінтеграційному

шляху є імплементація цінностей і норм ЄС, ефективна реалізація базових реформ у різних сферах. Протягом останніх місяців 2022 р. українська влада зосередила зусилля на виконанні рекомендацій Єврокомісії [71].

У контексті широкомасштабної війни РФ проти України, спостерігається прогрес у гармонізації українського законодавства із правами ЄС. Процес імплементації Угоди про асоціацію зріс на 9% порівняно з показником 2021 р. Зараз Україна виконала 91% зобов'язань, які передбачені Угодою про асоціацію з ЄС у сфері «Юстиція, свобода, безпека, права людини». Попри велику загрозу існування, держава продовжує наближати законодавство до європейських стандартів [88].

Генеральний директор Директорату стратегічного планування та європейської інтеграції Н. Панчук вказує, що на сьогодні в напрямку євроінтеграції маємо певні результати. Підписання Президентом ухваленого Верховною Радою України Закон України «Про адміністративну процедуру» визначає новий рівень взаємовідносини між державою та громадянином і бізнесом, забезпечуючи правовий захист останніх. Зазначений закон впроваджує нові підходи до взаємодії органів влади з фізичними та юридичними особами. Особлива увага приділяється гарантуванню: 1) «право особи на участь у розгляді справи у разі можливого негативного рішення щодо неї; 2) орієнтацію на позитивний результат, навіть якщо справу треба вирішувати довше; 3) максимальну збалансованість рішень публічної адміністрації; 4) уніфікацію підходів до вирішення справ та спрощення законодавства» [88; 93].

Ратифікація Конвенції Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок та домашньому насильству і боротьбу із даними явищами (Стамбульську конвенцію) є важливим кроком у захисті жінок, чоловіків та дітей, які постраждали від різних видів насильства. Стамбульська конвенція посилює правовий захист постраждалих та забезпечує їм доступ до правосуддя, що дозволяє захистити громадян України, які постраждали від насильства не тільки в нашій країні, але і за кордоном.

У рамках нового підходу до кримінальних впроваджень з участю малолітніх осіб, був запроваджений пілотний проєкт, що передбачає залучення психологів через регіональні центри із надання безоплатної вторинної правової допомоги. Створений спеціальний Реєстр психологів сприятиме їх залученню до кримінальних

проваджень з участю дітей, з метою уникнути повторного їх травмування та сприятиме захисту їхніх прав. Цей підхід не лише полегшує роботу правоохоронним органам та судам, але й дає можливість бути максимально ефективними і справедливими в кримінальному провадженні.

До того ж «Мін'юст вже завершило перший етап первинної оцінки стану впровадження актів права Євросоюзу (*acquis EC*) за такими переговорними розділами: Розділ 23 «Судова влада та фундаментальні права», Розділ 24 «Правосуддя, свобода та безпека». Було проаналізовано понад 1300 актів права ЄС».

Процес первинної оцінки стає ключовим етапом для держави-кандидата ЄС, дозволяючи виявити розбіжності між національним законодавством і нормами ЄС. Узгодження цих аспектів є вирішальним для ефективної імплементації та застосування законів ЄС після вступу. Україна «розпочала процедуру селф-скринінгу, щоб до початку перемовин стосовно вступу України до ЄС мати перші результати такого аналізу і зрозуміти наші структурні проблеми, зокрема, щодо питань, які належать до компетенції Міністерства юстиції України: верховенство права, судова влада, фундаментальні права, судова співпраця в цивільних та кримінальних справах тощо. Ці питання є основоположними для нашого майбутнього членства в ЄС, і саме від них залежить прогрес щодо інших переговорних розділів» [88].

Оцінюючи дії української влади можна визнати позитивні результати і помітний прогрес на визначених напрямках, таких як ухвалення євроінтеграційних законів (насамперед про медіа та національні меншини), реформи судочинства, прозорі процедури обрання керівників антикорупційних структур тощо. Однак, залишається необхідність реалізації ухвалених законодавчих актів, концентрації зусиль на ключових сферах євроінтеграції, вирішення комплексу внутрішніх проблем, що уповільнюють наближення до євроспільноти [71].

Отже, можемо узагальнити, що шлях України до глибшої інтеграції з Європою сформований поєднанням історичних, культурних та політичних чинників. Попри значний прогрес, досягнутий за останні роки, виклики та перешкоди залишаються. Вирішення цих питань вимагатиме постійних зусиль з боку українського

уряду, громадянського суспільства та європейських партнерів. Зрештою, успіх України в досягненні цілей європейської інтеграції знаходитиметься в залежності від її спроможності подолати внутрішні розбіжності, вирішити нагальні економічні та соціальні проблеми, а також зорієнтуватися в геополітичному просторі.

2.4 Аналіз перешкод, що гальмують євроінтеграційний шлях України

Окрім зазначених каталізаторів євроінтеграційного процесу України, водночас існують і перешкоди, які спричинила російська експансія.

Попри прогрес, досягнутий за останні роки, на заваді євроінтеграційним прагненням України продовжують стояти виклики і перешкоди, такі як:

1) політична нестабільність – Україна боролася з періодами політичної нестабільності, які іноді сповільнювали або відкидали прогрес на шляху до інтеграції. Поділ в українському суспільстві та вплив різних політичних фракцій також створювали проблеми;

2) корупція – укорінена корупція залишається значною проблемою в Україні, перешкоджаючи зусиллям з розбудови сильних інституцій та підтримуючи довіру до уряду. Вирішення цієї проблеми має вирішальне значення для забезпечення успішної інтеграції з Європою;

3) економічні труднощі – українська економіка стикається з численними структурними проблемами, включаючи значну залежність від Росії, які необхідно вирішити, перш ніж вона зможе повністю інтегруватися з ЄС;

4) Російська опозиція – Росія послідовно виступає проти руху України до Європи, використовуючи різні засоби для тиску та підтримки зусиль України. Подолання російського опору вимагатиме постійних дипломатичних і політичних зусиль з боку України та її європейських партнерів [55].

8 листопада 2023 р. Європейська комісія підтримала Україну, разом з Молдовою, в питанні початку переговорів про вступ до ЄС. Зазначене рішення виступає перспективним для України, чийі військові зусилля проти російського вторгнення

залежать від міцних відносин з ЄС, так само як і її післявоєнне майбутнє. З трьох рекомендацій, які Єврокомісія вимагає від України виконати до завершення процесу підготовки до вступу, які відповідають потребам держав-членів ЄС та виступають прийнятними для вітчизняного уряду і громадянського суспільства:

1) «Посилити боротьбу із корупцією: Ухвалити проєкт реформи Національного антикорупційного бюро й розширити повноваження Національного агентства із питань запобігання корупції (НАЗК), котрий, не дивлячись на політичні перепони, теж, скоріше за все, буде ухвалено.

2) Запровадити антиолігархічний закон: Ухвалити комплексний закон про лобіювання, проєкт якого НАЗК вже розробило, і незабаром відбудуться громадські консультації» [34].

3) «Закінчити реформу правової бази для національних меншин: Верховна Рада України виконала більшу частину рекомендацій ВК, прийнявши поправки до закону про національні меншини. Однак, все ще необхідно прийняти кілька законів щодо державної мови, про засоби масової інформації і про освіту. Офіс президента анонсував ухвалення поправок в листопаді. Проте Угорщина висловила протиприступу нашої країни до Євросоюзу через імплементацію даного закону. Натомість він підштовхує вітчизняний уряд до пошуку компромісу стосовно права близько 150 000 етнічних угорців застосовуючи тільки рідну мову в освіті в обмін на підтримку в процесі розгляду заявки України на вступ до ЄС в березні 2024 р.» [19; 34].

Для України зазначене виступає неприйнятною вимогою та тільки політичним кроком. В минулому Угорщину звинувачували у застосуванні права вето у Євросоюзі задля одержання поступок від Брюсселя що стосуються призупиненого фінансування. Напередодні рішення Комісії, Конгрес національних громад України звернувся із заявою, у котрій зазначив, що «на превеликий жаль, егоїстичні, дріб'язкові міркування інколи штовхають окремих політиків, навіть європейських, на недалекоглядні популістські кроки» [34].

Наша держава має прагнути запроваджувати реформи у всіх сферах, що є рекомендованими у звіті, й вона має вражаючі результати близько 90% виконання із моменту одержання статусу кандидата на вступ до ЄС в червні 2022 року. Щодо

відкриття переговорів, то наша країна вже знаходиться на шляху до виконання перших двох рекомендацій. З метою успішного виконання й третьої умови Україна має продовжувати вживати дипломатичних заходів з Угорщиною, задля того аби зберегти власну поточну позицію стосовно законодавства. Хоча міністр із питань європейської інтеграції України Ольга Стефанішина зазначила, що угорська меншина належним чином захищена та що українські й угорські урядовці співпрацюють над законодавчими змінами, Україні також варто більш активно взаємодіяти із представниками національних меншин, аби донести зазначені питання до міжнародних партнерів з метою одержання дипломатичної підтримки.

Що стосується Єврокомісії, то вона має взаємодіяти та йти на компроміс з Угорщиною й іншими державами, котрі можуть виступати проти інтеграції нашої країни до ЄС, аби забезпечити єдиний європейський фронт при прийнятті рішення стосовно остаточного плану вступу у грудні 2023 року на саміті Європейської Ради.

Напередодні тривалого бюрократичного процесу інтеграції України безпідставні перепони ризикують демотивувати нашу державу, насамперед коли вже очікуються палкі дебати навколо спільної аграрної політики, до прикладу. Понад 600 днів після російського вторгнення, післявоєнний шлях нашої країни знаходиться в залежності від значущого прогресу в питанні вступу до Євросоюзу. Поки Україна веде боротьбу за власне виживання – й безпеку європейських кордонів – не має бути ніяких сумнівів, що така висока ціна вимагає довгоочікуваної винагороди, й Брюссель не має давати Києву жодних підстав вважати інакше [34]. Переговори про вступ до ЄС матимуть свої виклики. Однією з найскладніших перешкод, на яку слід звернути увагу, є потенційна інтеграція України до масштабної Спільної аграрної політики ЄС (САП), однієї з найстаріших, найдорожчих і найважливіших політик ЄС. Зазначена потужна платформа розподіляє кошти ЄС серед фермерів по всій Європі, стабілізує експортні ціни як в ЄС, так і за його межами, а також визначає сільськогосподарську стратегію для всього блоку. Включення України до САП виявилось б складним, але неймовірно важливим завданням. Вступ України до САП потенційно дасть можливість нашій країні безмитно експортувати пшеницю,

а також інші сільськогосподарські продукти до ЄС, до того ж й надасть українським аграрним підприємствам право на отримання субсидій САП. Беручи до уваги серйозну середньо- та довгострокову потребу в західній допомозі для відновлення української сільськогосподарської інфраструктури, а також, що Україна залишається одним з найбільших світових експортерів кукурудзи, пшениці та інших зернових, можна припустити, що Україна стане вагомим одержувачем коштів САП.

В останні місяці 2023 року почало бути очевидним, що в європейській підтримці необмеженого доступу України до внутрішніх продовольчих ринків ЄС залишаються тріщини. У відповідь на російську блокаду українських чорноморських портів, ЄС створив наземні експортні маршрути для українського зерна та пшениці у 2022 році. Вказане призвело до напливу українського зерна, що спонукало низку країн ЄС, які межують з Україною, запровадити обмеження на імпорт та вимагати від ЄС коштів для компенсації втрат, яких зазнали вітчизняні фермери. Вказане може свідчити про майбутні тенденції, оскільки Україна прагне збільшити експорт сільськогосподарської продукції до ЄС. Передбачаючи необхідність значних змін у політиці розподілу САП, один з німецьких високопосадовців вже запропонував, щоб наступна ітерація САП, яка запланована на 2028 рік, включала Україну [19].

Конфлікт між Україною та Росією, що триває, суттєво вплинув на зусилля України в напрямку європейської інтеграції. Попри значний прогрес, досягнутий за останні роки, на шляху України до повної інтеграції з ЄС продовжують стояти кілька перешкод. Окрім цього, також розглядається, як російсько-українська війна загострила існуючі проблеми та створила нові.

Однією з головних перешкод на шляху європейської інтеграції України є триваючий конфлікт з Росією. Анексія Криму у 2014 році та подальша війна на Донбасі призвели до значної напруженості у відносинах між Україною та Росією, що ускладнює просування України в процесі інтеграції. Дії Росії були зустрінуті міжнародним засудженням і санкціями, що ще більше ускладнило становище України. Крім того, в ЄС існують побоювання щодо потенційних наслідків прийняття країни, яка перебуває в конфлікті з такою ядерною державою, як Росія.

Ще однією політичною перешкодою є необхідність конституційних змін в

Україні. Наразі українська Конституція не відповідає стандартам ЄС, що вимагає внесення змін для забезпечення сумісності. Однак цей процес займає багато часу і вимагає широкого політичного консенсусу, якого поки що не досягнуто. Серед українських політиків і суспільства існують розбіжності щодо ступеня децентралізації та федералізму, що призводить до затримок у впровадженні необхідних реформ.

Економіка України залишається значною мірою залежною від Росії, що становить значну проблему для її євроінтеграційних прагнень. Обсяги торгівлі між Україною та Росією зменшилися з початку конфлікту, але на Росію все ще припадає значна частина українського експорту. Диверсифікація торговельних партнерів України та зменшення її залежності від Росії потребують часу та зусиль. Війна на сході України призвела до економічних втрат, пошкодження інфраструктури та зупинки таких галузей, як видобуток вугілля та виробництво сталі. Відбудова цих галузей та відновлення економічної стабільності потребують значних інвестицій.

Корупція залишається ще одним значним бар'єром на шляху європейської інтеграції України. Хоча у боротьбі з корупцією було досягнуто певного прогресу, для досягнення стандартів ЄС потрібно зробити ще багато роботи. За результатами опитування проведеного серед українців соціологічною службою Центру Разумкова ключовою перепоною на шляху до вступу держави до Євросоюзу стане «високий рівень корупції» (рис. 2.11).

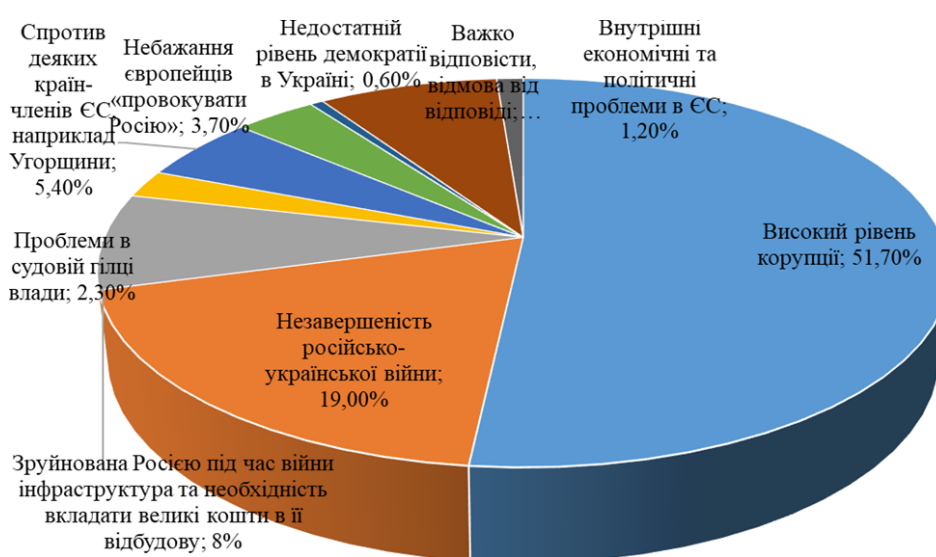


Рисунок 2.11 - Результати опитування щодо основних перешкод на шляху вступу України до ЄС [104]

Маючи можливість вибрати тільки одну відповідь із запропонованих варіантів, понад половина респондентів – 51,7% – назвали високий рівень корупції в Україні провідною перешкодою, яка перешкоджає її шляху до ЄС [104].

Другою за значущістю причиною, що перешкоджає вступу до ЄС є незавершеність російсько-української війни. Війна, яка триває вже понад вісім років, завдала величезних збитків Україні, як у матеріальному, так і в людському плані. Вона також призвела до посилення соціальної та політичної напруги в суспільстві.

Інші причини, що не дають змогу Україні вступити в ЄС, на думку опитаних українців, це проблеми в судовій гілці влади, спротив деяких країн – членів ЄС, небажання європейців «провокувати Росію» та недостатній рівень демократії.

Судова система потребує реформування, а випадки корупції на високому рівні мають бути розслідувані та притягнуті до відповідальності. Брюссель дав зрозуміти, що боротьба з корупцією має вирішальне значення для інтеграції України.

Існують також культурні відмінності між Україною та ЄС, які необхідно подолати для успішної інтеграції. Наприклад, існують розбіжності в цінностях, нормах і переконаннях щодо демократії, прав людини та ролі громадянського суспільства. Хоча Україна досягла певних успіхів у просуванні демократичних принципів, необхідно докласти більше зусиль для приведення її культури у відповідність до культури в ЄС. Крім того, наявні й мовні бар'єри, оскільки рівень володіння англійською мовою в нашій державі можна схарактеризувати як обмежений, особливо за межами міських центрів. Заохочення мовного розмаїття та просування багатомовності може допомогти подолати цю прогалину.

Для подолання цих перешкод можна вжити різних заходів:

- по-перше, дипломатичні зусилля мають бути зосереджені на вирішенні конфлікту з Росією через діалог і мирні засоби. Міжнародний тиск на Росію в поєднанні з прихильністю України до реформ може сприяти позитивному вирішенню конфлікту;

- по-друге, Україна має визначити пріоритетом конституційні зміни для приведення своєї правової бази у відповідність до стандартів ЄС. Політичні партії та організації громадянського суспільства повинні співпрацювати для досягнення

широкого консенсусу щодо реформ;

– по-третє, диверсифікація торговельних партнерів України та зменшення залежності від Росії вимагає посилення взаємодії з країнами Східної Європи, покращення інфраструктури та розширення можливостей для бізнесу;

– по-четверте, боротьба з корупцією вимагає зміцнення інституцій, підвищення прозорості та підзвітності високопосадовців. Нарешті, програми культурного обміну та освітні ініціативи можуть допомогти подолати культурні розриви між Україною та ЄС. Розвиток багатомовності та підтримка міжлюдських проєктів можуть сприяти кращому взаєморозумінню та співпраці.

Таким чином, на шляху європейської інтеграції України стоять численні перешкоди, багато з яких посилюються через триваючу російсько-українську війну. Подолання цих викликів вимагає скоординованих зусиль як з боку України, так і з боку ЄС. Дипломатія, конституційні зміни, диверсифікація економіки, антикорупційні заходи та програми культурного обміну – все окреслене є життєво важливими кроками на шляху до подолання цих перешкод. За умови постійної відданості справі та співпраці Україна може успішно подолати ці виклики та продовжити свій шлях до повної інтеграції з ЄС.

Висновки до другого розділу

Сприйняття України країнами ЄС послідовно змінювалось відповідно до ключових політичних і соціальних подій у країні. Тектонічний геополітичний зсув через повномасштабне вторгнення Росії на територію України змусив ЄС серйозно переглянути свою силу як гравця у сфері безпеки. Рішення ЄС про надання Україні статусу країни-кандидата в ЄС є значним зрушенням у сприйнятті нашої країни ЄС.

Підсумуємо результати проведеного аналізу. Політичні та культурні аспекти європейської інтеграції України нерозривно пов'язані між собою і є важливою віхою на шляху України до стабільності, процвітання та зміцнення зв'язків зі світовою спільнотою. На сучасному етапі європейська інтеграція України відбувається

на тлі повномасштабної війни з Росією. Попри цей виклик, Україна зробила значний прорив на шляху до європейської інтеграції, і є історичний шанс зробити великий крок вперед. Однак і Україна, і ЄС повинні докласти зусиль, щоб інтеграція відбулася успішно. Загалом, політичні та культурні аспекти європейської інтеграції України потребують узгоджених зусиль та відданості як з боку України, так і з боку ЄС. Працюючи разом, вони можуть створити світле майбутнє, засноване на спільних цінностях, взаємній повазі та стратегічних інтересах.

Торговельна складова фактору економічної інтеграції України з країнами ЄС має прогресивний характер, де Україні належить позиція важливого, проте залежного гравця, що визначає економічні інтеграційні перспективи України як такі, що мають місце, проте здебільшого на умовах попиту України, а значить її залежності. Отже, торговельна складова фактору економічної інтеграції з країнами ЄС має прогресивний характер. Отримані результати означають помірний рівень торгівельної інтеграції між Україною та країнами ЄС, тобто економічні інтеграційні перспективи України у ЄС – досить значні. Динаміка КІМТ з групою країн, які належать до ЄС, загалом має позитивну тенденцію.

Фінансова співпраця України з ЄС, включаючи інвестиційну взаємодію, за останні роки продемонструвала динаміку та розвиток відносин. Проаналізовані дані відображають помітні коливання в потоках прямих інвестицій між Україною та країнами ЄС, демонструючи періоди як позитивних, так і негативних тенденцій. У той час як у 2019-2020 роках спостерігалось зростання інвестиційної активності, зокрема з України до ЄС, останні роки, зокрема 2021 і 2022, стали свідками розвороту цієї тенденції, що свідчить про зниження інвестицій і повернення до від'ємних значень. Зазначені коливання підкреслюють чутливість інвестиційних моделей до різних факторів, включаючи економічні умови, геополітичну напруженість, регуляторні зміни та зміни у довірі інвесторів. Розуміння основних причин цих відхилень має вирішальне значення для визначення викликів і можливостей у розбудові більш стабільного та взаємовигідного фінансового співробітництва між Україною та ЄС. Усунення цих факторів матиме вирішальне значення для покращення інвес-

тиційного клімату, зміцнення довіри та сприяння сталому економічному співробітництву між Україною та ЄС у майбутньому.

Шлях України до глибшої інтеграції з Європою сформований поєднанням історичних, культурних та політичних чинників. Попри значний прогрес, досягнутий за останні роки, виклики та перешкоди залишаються. Вирішення цих питань вимагатиме постійних зусиль з боку українського уряду, громадянського суспільства та європейських партнерів. Зрештою, успіх України в досягненні цілей європейської інтеграції залежатиме від її здатності подолати внутрішні розбіжності, вирішити нагальні економічні та соціальні проблеми, а також зорієнтуватися в геополітичному просторі.

На шляху європейської інтеграції України стоять численні перешкоди, багато з яких посилюються через триваючу російсько-українську війну. Подолання цих викликів вимагає скоординованих зусиль як з боку України, так і з боку ЄС. Дипломатія, конституційні зміни, диверсифікація економіки, антикорупційні заходи та програми культурного обміну – все це життєво важливі кроки на шляху до подолання цих перешкод. За умови постійної відданості справі та співпраці Україна може успішно подолати ці виклики та продовжити свій шлях до повної інтеграції з ЄС. Шлях України до європейської спільноти характеризується багатогранними викликами, включаючи геополітичну напруженість та економічні перешкоди. Однак, перспективи тіснішої інтеграції відкривають можливості для економічного зростання, інституційних реформ та поглиблення відносин з ЄС, знаменуючи собою трансформаційний шлях до європейських цінностей і стандартів.

РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

3.1 Когнітивна модель розвитку євроінтеграції України в умовах повномасштабної війни

Для України, яка знаходиться в умовах повномасштабної війни, ця ситуація стала проблемою і вплинула на всі сфери її життя. Однак, серед цих важких умов, Україна продовжує свій євроінтеграційний шлях.

У процесі дослідження проведеного в 2 розділі було здійснено аналіз провідних факторів, котрі здійснюють вплив на інтеграційні перспективи України в межах ЄС. На базі результатів аналізу було розроблено список із 10 факторів, котрі формують когнітивну модель розвитку євроінтеграції України в умовах повномасштабної війни. Згідно з метою дипломної роботи цільовим фактором виступає євроінтеграція України під час повномасштабної війни 2022-2023 рр.

Серед складових когнітивної моделі варто включити наступні фактори:

1. Євроінтеграція України під час повномасштабної війни 2022-2023 рр.
2. Політична стабільність
3. Економічний фактор
4. Реформи та їх впровадження
5. Соціокультурний аспект
6. Енергетична залежність
7. Інформаційний аспект
8. Безпековий аспект
9. Повномасштабне вторгнення РФ
10. Міжнародна підтримка

Цільовий фактор «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни»

вказує на спробу інтеграції України в європейський політичний та економічний простір навіть у складних умовах повномасштабного військового конфлікту. Тобто, в аналізі взаємозв'язків цього фактору з іншими факторами моделі, вважається що цей фактор несе узагальнені властивості євроінтеграції.

Фактор №2 «Політична стабільність» - фактор, що описує внутрішньо політичне становище, яке забезпечується відсутністю політичних та соціальних розладів у державі та забезпечує функціонування політичної системи без суттєвих конфліктів тощо.

Фактор №3 «Економічний фактор» - це фактор, що описує аспекти та умови, що пов'язані з функціонуванням економіки, які впливають на вирішення економічних питань та розвиток суспільства та відповідність економічної сфери України до європейських стандартів.

Фактор №4 «Реформи та їх впровадження» - це фактор, що описує процес здійснення системних змін у політиці, економіці, суспільстві та інших сферах з метою відповідності європейським стандартам та вимогам для наближення держави до членства у ЄС.

Фактор №5 «Соціокультурний аспект» - це фактор, що описує сукупність суспільного та культурного життя, включаючи цінності, норми, традиції та способи взаємодії людей у суспільстві і та ступінь близькості до європейських цінностей.

Фактор №6 «Енергетична залежність» - це фактор, що описує стан країни чи регіону, який залежить від імпорту енергоносіїв з інших країн, що може впливати на енергетичну безпеку держави чи групи держав (України та ЄС).

Фактор №7 «Інформаційний аспект» - це фактор, який пов'язаний з обміном та поширенням інформації для сприяння транспарентності українського народу, щоб забезпечити розуміння громадянами важливості процесу євроінтеграції та інформованості про зміни, які вона приносить.

Фактор №8 «Безпековий аспект» - це фактор, пов'язаний із забезпеченням захисту та стійкості країни в умовах процесу інтеграції в ЄС, включаючи аспекти політичної, економічної, фізичної та кібернетичної безпеки.

Фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ» - це фактор, що описує воєнний конфлікт, де війська РФ відкрито напала на територію суверенної держави – України з метою окупації і отримання над нею контролю.

Фактор №10 «Міжнародна підтримка» - це фактор, що описує підтримку та партнерство, яке держави-члени ЄС надають Україні для відновлення захисту та зміцнення її безпеки та територіальної цілісності в умовах повномасштабної війни з РФ.

Наступним кроком у побудові когнітивної моделі є визначення оцінок сили взаємного зв'язку між обраними факторами. Характер оцінки було надано з урахуванням того, послаблює один фактор інший чи підсилює під час їх взаємодії.

Фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни»

Фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни» має значний вплив, підсилюючи фактор №2 «Політична стабільність», коефіцієнт впливу становить 0,7. Фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни» має істотний вплив, підсилюючи фактор №3 «Економічний фактор», коефіцієнт впливу становить 0,5. Фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни» має значний вплив, підсилюючи фактор №4 «Реформи та їх впровадження», коефіцієнт впливу становить 0,7. Фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни» має дуже сильний вплив, підсилюючи фактор №5 «Соціокультурний аспект», коефіцієнт впливу становить 0,9. Фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни» має істотний вплив, послаблюючи фактор №6 «Енергетична залежність», коефіцієнт впливу становить -0,5. Фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни» має значний вплив, підсилюючи фактор №7 «Інформаційний аспект», коефіцієнт впливу становить 0,7. Фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни» має істотний вплив, підсилюючи фактор №8 «Безпековий аспект», коефіцієнт впливу становить 0,5. Фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни» має дуже сильний вплив, підсилюючи фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ», коефіцієнт впливу становить 0,9. Фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни» має значний вплив, підсилюючи фактор №10

«Міжнародна підтримка», коефіцієнт впливу становить 0,7.

Фактор №2 «Політична стабільність»

Фактор №2 «Політична стабільність» має значний вплив, послаблюючи фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни», коефіцієнт впливу становить -0,7. Фактор №2 «Політична стабільність» має значний вплив, послаблюючи фактор №3 «Економічний фактор», коефіцієнт впливу становить -0,7. Фактор №2 «Політична стабільність» має дуже сильний вплив, послаблюючи фактор №4 «Реформи та їх впровадження», коефіцієнт впливу становить -0,9. Фактор №2 «Політична стабільність» має істотний вплив, послаблюючи фактор №5 «Соціокультурний аспект», коефіцієнт впливу становить -0,5. Фактор №2 «Політична стабільність» має значний вплив, послаблюючи фактор №6 «Енергетична залежність», коефіцієнт впливу становить -0,7. Фактор №2 «Політична стабільність» має помірний вплив, послаблюючи фактор №7 «Інформаційний аспект», коефіцієнт впливу становить -0,3. Фактор №2 «Політична стабільність» має дуже сильний вплив, послаблюючи фактор №8 «Безпековий аспект», коефіцієнт впливу становить -0,9. Фактор №2 «Політична стабільність» має дуже сильний вплив, посилюючи фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ», коефіцієнт впливу становить 0,9. Фактор №2 «Політична стабільність» має дуже сильний вплив, посилюючи фактор №10 «Міжнародна підтримка», коефіцієнт впливу становить 0,9.

Фактор №3 «Економічний фактор»

Фактор №3 «Економічний фактор» має значний вплив, послаблюючи фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни», коефіцієнт впливу становить -0,7. Фактор №3 «Економічний фактор» має істотний вплив, послаблюючи фактор №2 «Політична стабільність», коефіцієнт впливу становить -0,5. Фактор №3 «Економічний фактор» має значний вплив, послаблюючи фактор №4 «Реформи та їх впровадження», коефіцієнт впливу становить -0,7. Фактор №3 «Економічний фактор» має істотний вплив, послаблюючи фактор №5 «Соціокультурний аспект», коефіцієнт впливу становить -0,5. Фактор №3 «Економічний фактор» має значний вплив, послаблюючи фактор №6 «Енергетична залежність», коефіцієнт

впливу становить $-0,7$. Фактор №3 «Економічний фактор» має істотний вплив, послаблюючи фактор №7 «Інформаційний аспект», коефіцієнт впливу становить $-0,5$. Фактор №3 «Економічний фактор» має дуже сильний вплив, послаблюючи фактор №8 «Безпековий аспект», коефіцієнт впливу становить $-0,9$. Фактор №3 «Економічний фактор» має істотний вплив, посилюючи фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ», коефіцієнт впливу становить $0,5$. Фактор №3 «Економічний фактор» має істотний вплив, посилюючи фактор №10 «Міжнародна підтримка», коефіцієнт впливу становить $0,5$.

Фактор №4 «Реформи та їх впровадження»

Фактор №4 «Реформи та їх впровадження» має дуже сильний вплив, підсилюючи фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни», коефіцієнт впливу становить $0,9$. Фактор №4 «Реформи та їх впровадження» має значний вплив, підсилюючи фактор №2 «Політична стабільність», коефіцієнт впливу становить $0,7$. Фактор №4 «Реформи та їх впровадження» має дуже сильний вплив, підсилюючи фактор №3 «Економічний фактор», коефіцієнт впливу становить $0,9$. Фактор №4 «Реформи та їх впровадження» має значний вплив, підсилюючи фактор №5 «Соціокультурний аспект», коефіцієнт впливу становить $0,7$. Фактор №4 «Реформи та їх впровадження» має значний вплив, послаблюючи фактор №6 «Енергетична залежність», коефіцієнт впливу становить $-0,7$. Фактор №4 «Реформи та їх впровадження» має істотний вплив, посилюючи фактор №7 «Інформаційний аспект», коефіцієнт впливу становить $0,5$. Фактор №4 «Реформи та їх впровадження» має значний вплив, підсилюючи фактор №8 «Безпековий аспект», коефіцієнт впливу становить $0,7$. Фактор №4 «Реформи та їх впровадження» має істотний вплив, послаблюючи фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ», коефіцієнт впливу становить $-0,5$. Фактор №4 «Реформи та їх впровадження» має значний вплив, підсилюючи фактор №10 «Міжнародна підтримка», коефіцієнт впливу становить $0,7$.

Фактор №5 «Соціокультурний аспект»

Фактор №5 «Соціокультурний аспект» має дуже сильний вплив, підсилюючи фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни», коефіцієнт

впливу становить 0,9. Фактор №5 «Соціокультурний аспект» має значний вплив, підсилюючи фактор №2 «Політична стабільність», коефіцієнт впливу становить 0,7. Фактор №5 «Соціокультурний аспект» має істотний вплив, посилюючи фактор №3 «Економічний фактор», коефіцієнт впливу становить 0,5. Фактор №5 «Соціокультурний аспект» має значний вплив, підсилюючи фактор №4 «Реформи та їх впровадження», коефіцієнт впливу становить 0,7. Фактор №5 «Соціокультурний аспект» має слабкий вплив, підсилюючи фактор №6 «Енергетична залежність», коефіцієнт впливу становить 0,1. Фактор №5 «Соціокультурний аспект» має дуже сильний вплив, підсилюючи фактор №7 «Інформаційний аспект», коефіцієнт впливу становить 0,9. Фактор №5 «Соціокультурний аспект» має слабкий вплив, підсилюючи фактор №8 «Безпековий аспект», коефіцієнт впливу становить 0,1. Фактор №5 «Соціокультурний аспект» має істотний вплив, посилюючи фактор №9 «Повномасштабне вторгнення», коефіцієнт впливу становить 0,5. Фактор №5 «Соціокультурний аспект» має істотний вплив, посилюючи фактор №10 «Міжнародна підтримка», коефіцієнт впливу становить 0,5.

Фактор №6 «Енергетична залежність»

Фактор №6 «Енергетична залежність» має істотний вплив, послаблюючи фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни», коефіцієнт впливу становить -0,5. Фактор №6 «Енергетична залежність» має значний вплив, послаблюючи фактор №2 «Політична стабільність», коефіцієнт впливу становить -0,7. Фактор №6 «Енергетична залежність» має значний вплив, послаблюючи фактор №3 «Економічний фактор», коефіцієнт впливу становить -0,7. Фактор №6 «Енергетична залежність» має істотний вплив, посилюючи фактор №4 «Реформи та їх впровадження», коефіцієнт впливу становить 0,5. Фактор №6 «Енергетична залежність» має слабкий вплив, послаблюючи фактор №5 «Соціокультурний аспект», коефіцієнт впливу становить -0,1. Фактор №6 «Енергетична залежність» має помірний вплив, послаблюючи фактор №7 «Інформаційний аспект», коефіцієнт впливу становить -0,3. Фактор №6 «Енергетична залежність» має значний вплив, послаблюючи фактор №8 «Безпековий аспект», коефіцієнт впливу становить -0,7. Фактор

№6 «Енергетична залежність» має істотний вплив, посилюючи фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ», коефіцієнт впливу становить 0,5. Фактор №6 «Енергетична залежність» має істотний вплив, посилюючи фактор №10 «Міжнародна підтримка», коефіцієнт впливу становить 0,5.

Фактор №7 «Інформаційний аспект»

Фактор №7 «Інформаційний аспект» має дуже сильний вплив, підсилюючи фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни», коефіцієнт впливу становить 0,9. Фактор №7 «Інформаційний аспект» має значний вплив, підсилюючи фактор №2 «Політична стабільність», коефіцієнт впливу становить 0,7. Фактор №7 «Інформаційний аспект» має значний вплив, підсилюючи фактор №3 «Економічний фактор», коефіцієнт впливу становить 0,7. Фактор №7 «Інформаційний аспект» має значний вплив, підсилюючи фактор №4 «Реформи та їх впровадження», коефіцієнт впливу становить 0,7. Фактор №7 «Інформаційний аспект» має дуже сильний вплив, підсилюючи фактор №5 «Соціокультурний аспект», коефіцієнт впливу становить 0,9. Фактор №7 «Інформаційний аспект» має істотний вплив, посилюючи фактор №6 «Енергетичної залежності», коефіцієнт впливу становить 0,5. Фактор №7 «Інформаційний аспект» має істотний вплив, посилюючи фактор №8 «Безпековий аспект», коефіцієнт впливу становить 0,5. Фактор №7 «Інформаційний аспект» має істотний вплив, посилюючи фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ», коефіцієнт впливу становить 0,5. Фактор №7 «Інформаційний аспект» має дуже сильний вплив, підсилюючи фактор №10 «Міжнародна підтримка», коефіцієнт впливу становить 0,9.

Фактор №8 «Безпековий аспект»

Фактор №8 «Безпековий аспект» має істотний вплив, посилюючи фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни», коефіцієнт впливу становить 0,5. Фактор №8 «Безпековий аспект» має дуже сильний вплив, послаблюючи фактор №2 «Політична стабільність», коефіцієнт впливу становить -0,9. Фактор №8 «Безпековий аспект» має значний вплив, послаблюючи фактор №3 «Економічний фактор», коефіцієнт впливу становить -0,7. Фактор №8 «Безпековий аспект»

пект» має дуже сильний вплив, послаблюючи фактор №4 «Реформи та їх впровадження», коефіцієнт впливу становить $-0,9$. Фактор №8 «Безпековий аспект» має істотний вплив, посилюючи фактор №5 «Соціокультурний аспект», коефіцієнт впливу становить $0,5$. Фактор №8 «Безпековий аспект» має значний вплив, послаблюючи фактор №6 «Енергетична залежність», коефіцієнт впливу становить $-0,7$. Фактор №8 «Безпековий аспект» має помірний вплив, посилюючи фактор №7 «Інформаційний аспект», коефіцієнт впливу становить $0,3$. Фактор №8 «Безпековий аспект» має значний вплив, посилюючи фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ», коефіцієнт впливу становить $0,7$. Фактор №8 «Безпековий аспект» має значний вплив, посилюючи фактор №10 «Міжнародна підтримка», коефіцієнт впливу становить $0,7$.

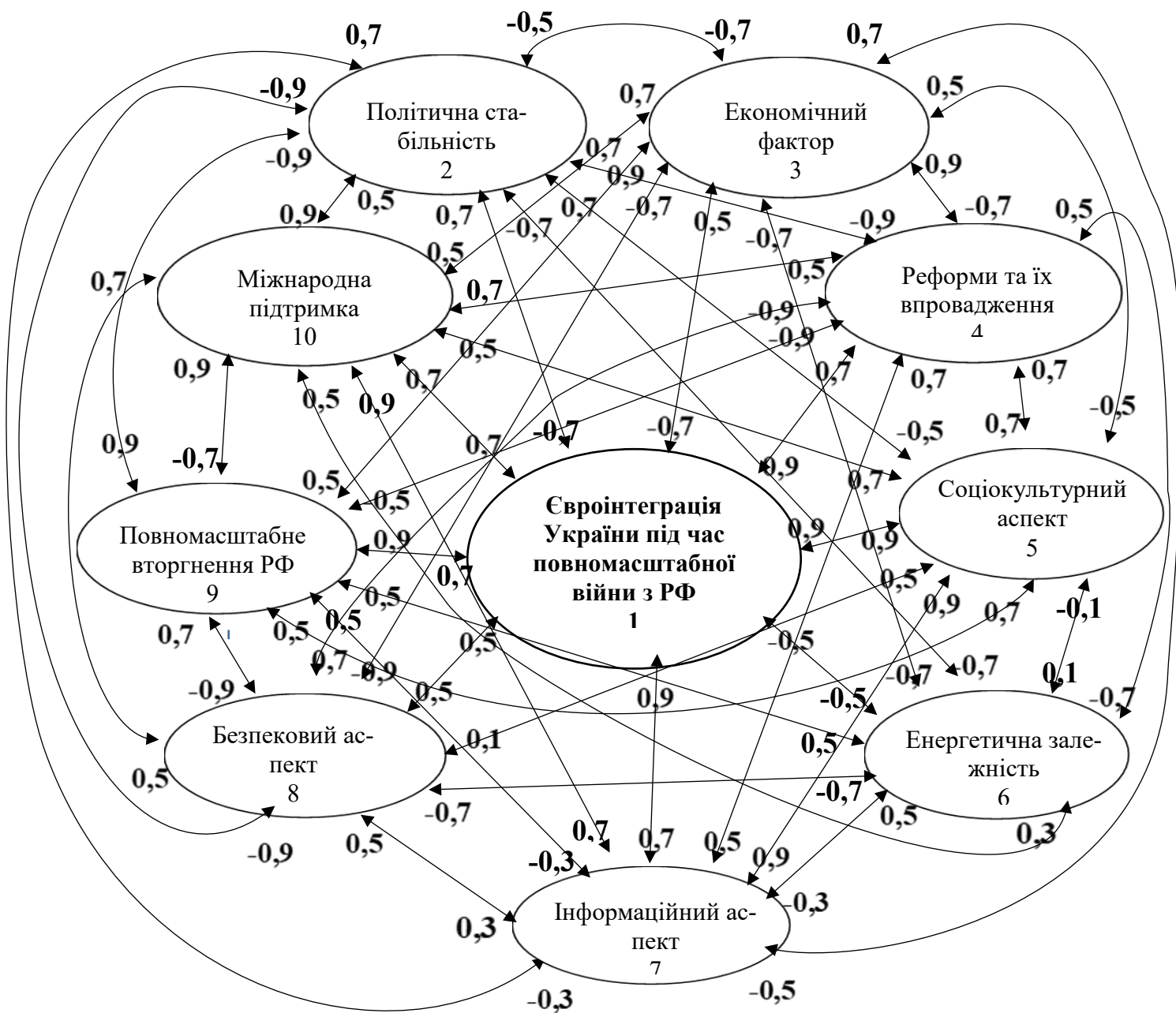
Фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ»

Фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ» має значний вплив, посилюючи фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни», коефіцієнт впливу становить $0,7$. Фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ» має дуже сильний вплив, послаблюючи фактор №2 «Політична стабільність», коефіцієнт впливу становить $-0,9$. Фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ» має дуже сильний вплив, послаблюючи фактор №3 «Економічний фактор», коефіцієнт впливу становить $-0,9$. Фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ» має дуже сильний вплив, послаблюючи фактор №4 «Реформи та їх впровадження», коефіцієнт впливу становить $-0,9$. Фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ» має значний вплив, посилюючи фактор №5 «Соціокультурний аспект», коефіцієнт впливу становить $0,7$. Фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ» має істотний вплив, посилюючи фактор №6 «Енергетична залежність», коефіцієнт впливу становить $0,5$. Фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ» має помірний вплив, послаблюючи фактор №7 «Інформаційний аспект», коефіцієнт впливу становить $-0,3$. Фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ» має дуже сильний вплив, послаблюючи фактор №8 «Безпековий аспект», коефіцієнт впливу становить $-0,9$. Фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ» має дуже сильний вплив, посилюючи фактор №10 «Міжнародна підтримка», коефіцієнт впливу становить $0,9$.

Фактор №10 «Міжнародна підтримка»

Фактор №10 «Міжнародна підтримка» має значний вплив, посилюючи фактор №1 «Євроінтеграція України під час повномасштабної війни», коефіцієнт впливу становить 0,7. Фактор №10 «Міжнародна підтримка» має істотний вплив, посилюючи фактор №2 «Політична стабільність», коефіцієнт впливу становить 0,5. Фактор №10 «Міжнародна підтримка» має значний вплив, посилюючи фактор №3 «Економічний фактор», коефіцієнт впливу становить 0,7. Фактор №10 «Міжнародна підтримка» має істотний вплив, посилюючи фактор №4 «Реформи та їх впровадження», коефіцієнт впливу становить 0,5. Фактор №10 «Міжнародна підтримка» має значний вплив, посилюючи фактор №5 «Соціокультурний аспект», коефіцієнт впливу становить 0,7. Фактор №10 «Міжнародна підтримка» має помірний вплив, посилюючи фактор №6 «Енергетична залежність», коефіцієнт впливу становить 0,3. Фактор №10 «Міжнародна підтримка» має значний вплив, посилюючи фактор №7 «Інформаційний аспект», коефіцієнт впливу становить 0,7. Фактор №10 «Міжнародна підтримка» має істотний вплив, посилюючи фактор №8 «Безпековий аспект», коефіцієнт впливу становить 0,5. Фактор №10 «Міжнародна підтримка» має значний вплив, послаблюючи фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ», коефіцієнт впливу становить -0,7.

Відповідно була побудована модель, наведена на рис. 3.1.



Рисунк 3. 1 – Когнітивна модель розвитку інтеграції України в межах ЄС

Оцінки впливу факторів когнітивної моделі розвитку інтеграції України в межах ЄС наведені у матриці їх взаємодії (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Вихідна матриця взаємодії факторів когнітивної моделі

	Євроінтеграція України під час повномасштабної війни	Політична стабільність	Економічний фактор	Реформи та їх впровадження	Соціокультурний аспект	Енергетична залежність	Інформаційний аспект	Безпековий аспект	Повномасштабне вторгнення РФ	Міжнародна підтримка
Євроінтеграція України під час повномасштабної війни 2022-2023 рр.	0	0,7	0,5	0,7	0,9	-0,5	0,7	0,5	0,9	0,7
Політична стабільність	-0,7	0	-0,7	-0,9	-0,5	-0,7	-0,3	-0,9	0,9	0,9
Економічний фактор	-0,7	-0,5	0	-0,7	-0,5	-0,7	-0,5	-0,9	0,5	0,5
Реформи та їх впровадження	0,9	0,7	0,9	0	0,7	-0,7	0,5	0,7	-0,5	0,7
Соціокультурний аспект	0,9	0,7	0,5	0,7	0	0,1	0,9	0,1	0,5	0,5
Енергетична залежність	-0,5	-0,7	-0,7	0,5	-0,1	0	-0,3	-0,7	0,5	0,5
Інформаційний аспект	0,9	0,7	0,7	0,7	0,9	0,5	0	0,5	0,5	0,9
Безпековий аспект	0,5	-0,9	-0,7	-0,9	0,5	-0,7	0,3	0	0,7	0,7
Повномасштабне вторгнення РФ	0,7	-0,9	-0,9	-0,9	0,7	0,5	-0,3	-0,9	0	0,9
Міжнародна підтримка	0,7	0,5	0,7	0,5	0,7	0,3	0,7	0,5	-0,7	0

Значення узагальненого коефіцієнту зворотного зв'язку для кожного фактору визначено наступною за формулою (3.1):

$$R_v = \sum_i^m R_i, \quad (3.1)$$

де m – число циклів (контурів зворотного зв'язку), що генерується змінною або фактором, який обраний у якості «входу»,

R_v – загальний коефіцієнт зворотного зв'язку v -го «входу» системи,

R_i – коефіцієнт зворотного зв'язку i -го циклу системи.

Усі необхідні розрахунки здійснювалися завдяки програмі «Insight», одержані результати розрахунків приведені в таблиці 3.2. Аналіз значень узагальнених

контурів зворотного зв'язку для обраних факторів системи, котрі розташовані на головній діагоналі матриці результатів (табл. 3.2) демонструє, що вони більше за 1.

Таблиця 3.2 – Результати розрахунків когнітивної моделі

	Євроінтеграція України під час повномасштабної війни 2022-2023 рр.	Політична стабільність	Економічний фактор	Реформи та їх впровадження	Соціокультурний аспект	Енергетична залежність	Інформаційний аспект	Безпековий аспект	Повномасштабне вторгнення РФ	Міжнародна підтримка
Євроінтеграція України під час повномасштабної війни 2022-2023 рр.	54,57	2,47	-13,72	9,04	14,71	-27,66	16,27	0,11	-9,5	4,9
Політична стабільність	2,28	55,01	-83,08	-0,88	14,02	7,1	14,7	23,94	-16,15	8,74
Економічний фактор	-15,63	-70,53	57,8	-13,08	-7,65	-15,19	-0,7	21,1	-51,87	-14,6
Реформи та їх впровадження	-9,91	-6,81	-23,4	45,41	1,66	9,55	3,69	-4,93	-16,31	4,42
Соціокультурний аспект	-2,02	-0,18	-18,38	9,36	30,28	-41,74	14,05	3,09	-20,25	17,24
Енергетична залежність	-81,7	48,29	78,08	-60,19	-78,34	-20,89	-63,91	-38,02	10,07	-24,24
Інформаційний аспект	-8,22	5,34	-10,16	0,8	2,41	-31,97	32,39	9,16	-18,41	20,33
Безпековий аспект	-4,63	13,16	-15,25	-5,07	14,42	-0,91	18,88	24,75	-4,53	26,26
Повномасштабне вторгнення РФ	19	51,64	45,96	17,31	5,89	-66,51	3,74	-8,32	44,34	-0,99
Міжнародна підтримка	28,09	2,13	-12,11	18,26	22,31	-52,61	14,85	44,98	-28,19	32,64

Тому отриману матрицю потрібно нормалізувати. Для нормалізації матриці на стале число, у даному випадку - 115,6. Результати нормалізованої таким чином матриці продемонстровані у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Нормалізовані результати розрахунків моделі

	Євроінтеграція України під час повномасштабної війни 2022-2023 рр.	Політична стабільність	Економічний фактор	Реформи та їх впровадження	Соціокультурний аспект	Енергетична залежність	Інформаційний аспект	Безпековий аспект	Повномасштабне вторгнення РФ	Міжнародна підтримка
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Євроінтеграція України під час повномасштабної війни 2022-2023 рр.	0,472	0,021	-0,119	0,078	0,127	-0,239	0,141	0,001	-0,082	0,042
Політична стабільність	0,020	0,476	-0,719	-0,008	0,121	0,061	0,127	0,207	-0,140	0,076
Економічний фактор	-0,135	-0,610	0,500	-0,113	-0,066	-0,131	-0,006	0,183	-0,449	-0,126
Реформи та їх впровадження	-0,086	-0,059	-0,202	0,393	0,014	0,083	0,032	0,043	-0,141	0,038
Соціокультурний аспект	-0,017	-0,002	-0,159	0,081	0,262	-0,361	0,122	0,027	-0,175	0,149
Енергетична залежність	-0,707	0,418	0,675	-0,521	-0,678	-0,181	-0,553	0,329	0,087	-0,210
Інформаційний аспект	-0,071	0,046	-0,088	0,007	0,021	-0,277	0,280	0,079	-0,159	0,176
Безпековий аспект	-0,040	0,114	-0,132	-0,044	0,125	-0,008	0,163	0,214	-0,039	0,227
Повномасштабне вторгнення РФ	0,164	0,447	0,398	0,150	0,051	-0,575	0,032	0,072	0,384	-0,009
Міжнародна підтримка	0,243	0,018	-0,105	0,158	0,193	-0,455	0,128	0,389	-0,244	0,282

Узагальнено отримані нормалізовані результати розрахунків моделі на рисунку 3.2.

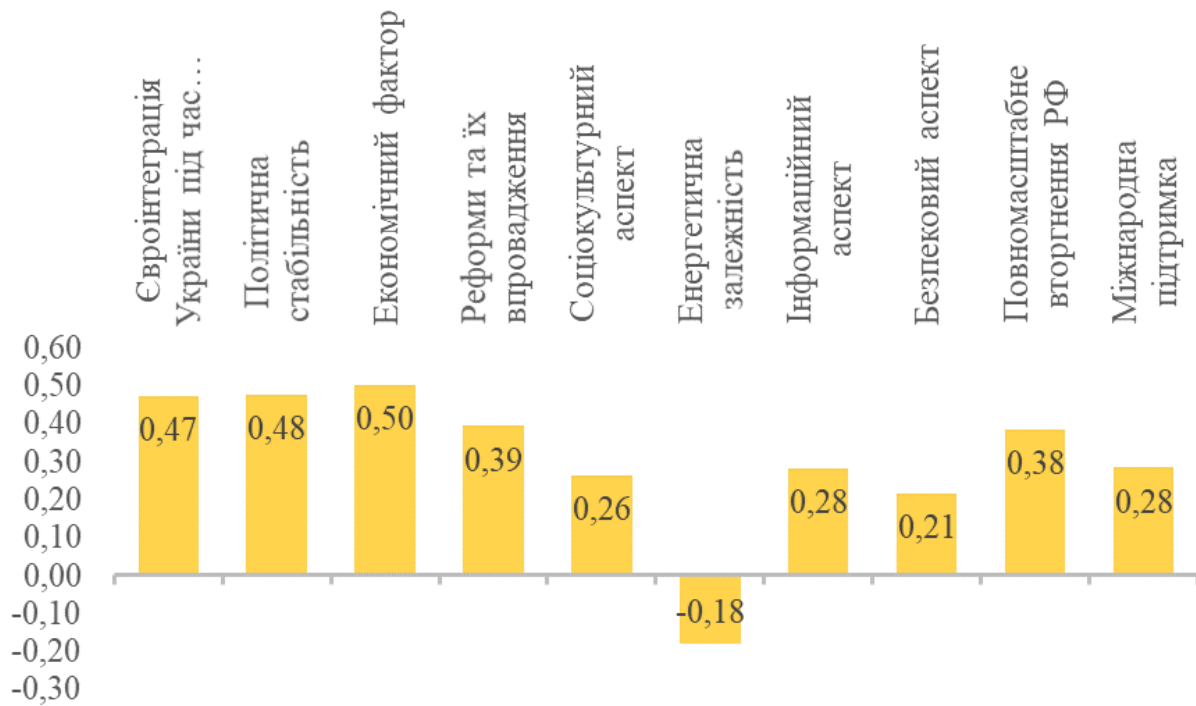


Рисунок 3.2 – Значення узагальнених коефіцієнтів зворотного зв'язку

Рисунок 3.2 демонструє дестабілізуючу якість усіх факторів, окрім фактору №6 «Енергетична залежність». Звідси виходить, що майже всі фактори є чутливими до євроінтеграційного процесу України під час повномасштабного вторгнення.

Фактор №6 «Енергетична залежність» є єдиним стабілізуючим фактором, як наслідок вплив на цей фактор вимагатиме значних зусиль, адже сам він буде важко піддаватись змінам і потребуватиме значних затрат для модифікації.

Істотна перевага дестабілізуючих факторів вказує на те, що система сильно піддається змінам, і є чутливою до них. Так як, євроінтеграція України наразі забезпечує міжнародну підтримку та може забезпечити допомогу у відновленні суверенітету держави, сприяти реформам у сфері безпеки, економіки, правосуддя та забезпечити стабільніші основи розвитку країни в умовах конфлікту, а в майбутньому вирішення цього конфлікту, то варто врахувати, що гнучкість системи може вплинути на прискорення євроінтеграційного процесу України.

Найбільш додатним значенням у системі мають контур зворотного зв'язку у факторі №3 «Економічний фактор» та №2 «Політична стабільність».

Великі додатні значення для цих параметрів вказують на те, що за умов високої гнучкості та позитивного пристосування до змін у системі, їх вдасться змінити у

позитивну сторону, зокрема, у короткотривалій перспективі. Ці чинники добре піддаються змінам, при цьому, вони зможуть істотно змінити ситуацію в усій досліджуваній системі водночас.

Якщо вищенаведені значення дають тільки уявлення щодо характеру поведінки системи, то таблиця нормалізованих значень 3.3 дозволяє також окреслити ступені впливу факторів, на базі котрих можливо зробити висновок щодо того, з якою силою керуючі фактори будуть здійснювати вплив на цільовий і навпаки. Коефіцієнти впливу розраховані за допомогою формули 3.2.

$$K_{ij}^* = \frac{K_{ij}}{R_i} \quad (3.2)$$

де K_{ij}^* – приведений коефіцієнт впливу і-го фактору на j-й фактор системи, який враховує реакцію системи на зміни у факторі i ;

K_{ij} – коефіцієнт впливу і-го фактору на j-й фактор системи, котрий одержується із нормалізованої таблиці розрахунків;

R_i – нормалізоване значення узагальненого коефіцієнта зворотного зв'язку і-го фактору системи.

Результати обчислень впливу на цільовий фактор представлені на рис. 3.3.

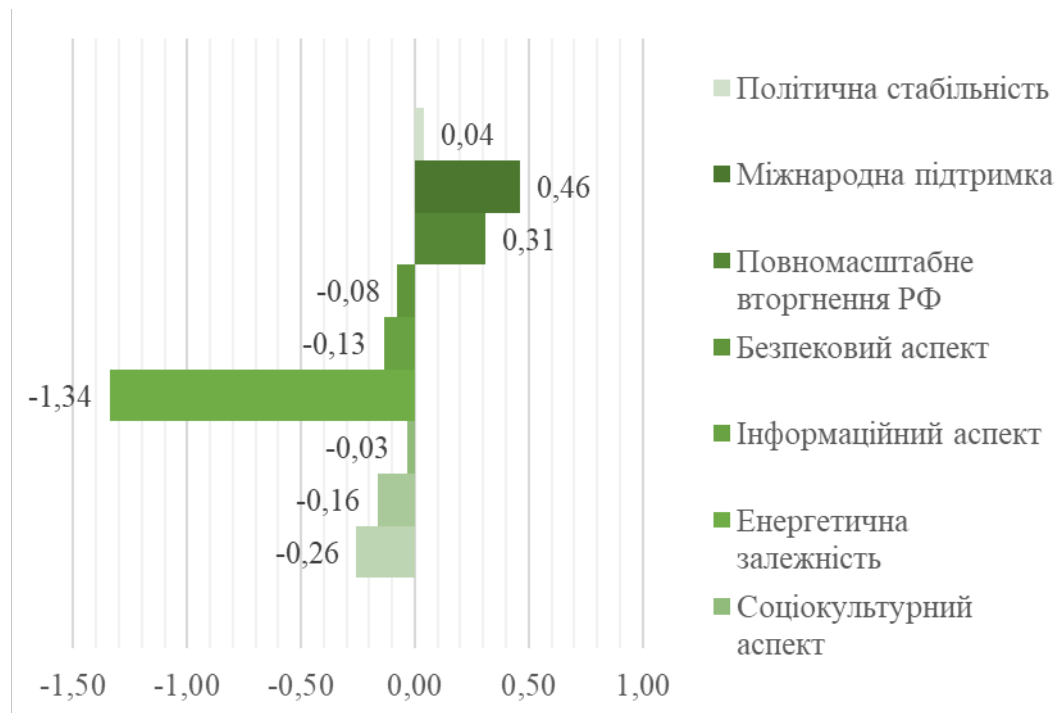


Рисунок 3. 3 – Коефіцієнти впливу факторів системи на цільовий фактор

Якісний аналіз впливу керуючих факторів на цільовий фактор продемонстрував, що на цільовий здійснюють негативний вплив всі фактори, окрім трьох факторів: фактор №10 «Міжнародна підтримка», фактор №9 «Повномасштабне вторгнення РФ» та фактор №1 «Політична стабільність». Так, оскільки РФ мала значний вплив на регіональні процеси у Європі, які практично завжди супроводжувалися агресивною політикою РФ. Зважаючи на конфліктність взаємодії між РФ та ЄС, спричинену агресивною політикою РФ щодо України у 2014 р. і тепер повномасштабним вторгненням в Україну 2022-2023 рр., парадоксально спричиняє позитивний вплив на євроінтеграцію України в ЄС. Цей факт підтверджує тезу про те, що намір країн ЄС щодо інтеграції України в ЄС перш за все базується на оборонній реакції на агресію РФ, разом з тим, супроводжується тотальною міжнародною підтримкою ЄС, що також підкріплюється зростанням інтенсивності співпраці між країнами ЄС та України.

Найбільш негативно впливає на цільовий фактор №6 «Енергетична залежність». Це пояснюється тим, що ЄС було важливо забезпечити різноманіття поставчань енергоносіїв аби уникнути енергетичної залежності від одного постачальника. Проте, велика частина економічної взаємодії між РФ та ЄС стосувалася, все ж таки, енергетичного сектору. Звідси виходить, що ЄС на початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну була зовсім неготова до радикальної відмови від російських енергоносіїв. Енергетичний сектор України також є залежним. Хоч Україна імпортувала мізерну кількість енергоносіїв з РФ і була здатна утримувати себе сама, але постійні обстріли країни-агресора по енергетичним об'єктам завдає значної шкоди енергетичному сектору України, в результаті чого, наша держава змушена імпортувати електроенергію. Тому, енергетична залежність ЄС та України гальмувала і стала чи не одним із ключових питань у процесі євроінтеграції.

Вплив цільового фактору на інші відображено на рисунку 3.4.

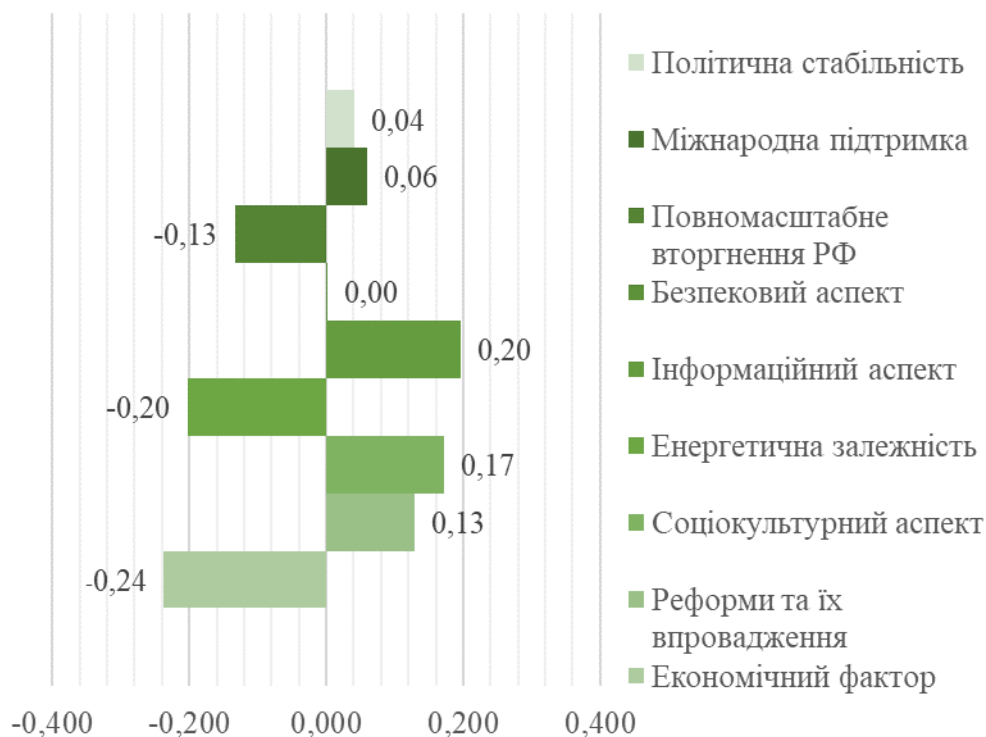


Рисунок 3.4 – Коефіцієнти впливу цільового фактору на фактори системи

Якісний аналіз впливу цільового фактору «Євроінтеграція України під час повномасштабного вторгнення РФ» на керуючі фактори системи, продемонстрував, що цільовий фактор здійснює негативний вплив на три фактори: №3 «Економічний фактор», №6 «Енергетичну залежність» та №9 «Повномасштабне вторгнення РФ», на всі інші фактори цільовий фактор здійснює позитивний вплив.

Найбільший позитивний вплив здійснюється на №7 «Інформаційний» та №5 «Соціокультурний» аспекти, тобто євроінтеграція сприяє кращому розумінню громадянами важливості процесу євроінтеграції та усвідомлення про спільність з ЄС та важливості приєднання до нього. Що ж стосується №4 «Реформ та їх впроваджень» та №2 «Політична стабільність», то завдяки євроінтеграційним процесам влада реформує сфери життєдіяльності держави, що покращує її внутрішньополітичний стан, а отже робить Україну більш політично стабільною.

Найбільш негативно цільовий фактор здійснює вплив на фактор №3 «Економічний фактор». Так, поглиблення інтеграції України в ЄС вимагає економічних

витрат на проведення реформ, які б відповідали європейським стандартам, водночас воєнні дії також вимагають спрямування державних коштів на потреби війська.

3.2 Сценарії можливого розвитку системи

Здійснений аналіз впливу факторів у рамках моделі дає змогу розробити сценарії розвитку системи і дослідити, при яких умовах цільовий фактор може розвиватись найліпше. Так, було здійснено також сценарний підхід, з метою визначення можливих змін в цільового фактору із подачею імпульсів до факторів системи (Табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Сценарії із подачею одиничних імпульсів до системи

Сценарій	№ фактору										Число факторів у сценарії	Зміна впливу керуючих факторів на цільовий
	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
Сценарій 1	1										1	0,04
Сценарій 2		1									1	-0,26
Сценарій 3			1								1	-0,16
Сценарій 4				1							1	-0,03
Сценарій 5					1						1	-1,34
Сценарій 6						1					1	-0,13
Сценарій 7							1				1	-0,08
Сценарій 8								1			1	0,31
Сценарій 9									1		1	0,46
Сценарій 10	1	1									2	-0,11
Сценарій 11	1		1								2	-0,06
Сценарій 12	1			1							2	0,00
Сценарій 13	1				1						2	-0,65
Сценарій 14	1					1					2	-0,05
Сценарій 15	1						1				2	-0,02
Сценарій 16	1							1			2	0,17
Сценарій 17	1								1		2	0,25
Сценарій 18		1	1								2	-0,21
Сценарій 19		1		1							2	-0,14
Сценарій 20		1			1						2	-0,80
Сценарій 21		1				1					2	-0,20
Сценарій 22		1					1				2	-0,17
Сценарій 23		1						1			2	0,03

Сценарій	№ фактору									Число факторів у сценарії	Зміна впливу керуючих факторів на цільовий
	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Сценарій 24		1							1	2	0,10
Сценарій 25			1	1						2	-0,10
Сценарій 26			1		1					2	-0,75
Сценарій 27			1			1				2	-0,15
Сценарій 28			1				1			2	-0,12
Сценарій 29			1					1		2	0,07
Сценарій 30			1						1	2	0,15
Сценарій 31				1	1					2	-0,69
Сценарій 32				1		1				2	-0,08
Сценарій 33				1			1			2	-0,05
Сценарій 34				1				1		2	0,14
Сценарій 35				1					1	2	0,21
Сценарій 36					1	1				2	-0,74
Сценарій 37					1		1			2	-0,71
Сценарій 38					1			1		2	-0,51
Сценарій 39					1				1	2	-0,44
Сценарій 40						1	1			2	-0,11
Сценарій 41						1		1		2	0,09
Сценарій 42						1			1	2	0,16
Сценарій 43							1	1		2	0,12
Сценарій 44							1		1	2	0,19

В якості імовірних сценаріїв поведінки системи було вибрано список варіантів, за котрих одиничні імпульси подаються в один чи одночасно в 2 керуючі фактори. Із числа можливих змін впливу на цільовий фактор було вибрано 3 найліпші (рис. 3.5) і 3 найгірші сценарії розвитку цільового фактору (рис. 3.6).

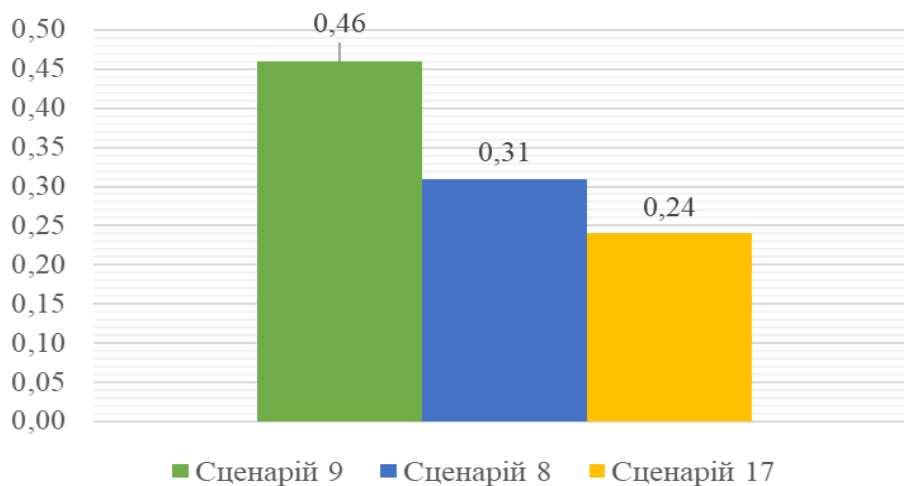


Рисунок 3.5 – Найкращі оцінки впливу керуючих факторів на цільовий

Сценарій 9: посилення міжнародної підтримки – подавався одиничний імпульс до фактору №10 «Міжнародної підтримки», що спричинило посилення цільового фактору «Євроінтеграція України» на 0,46.

Сценарій 8: збільшення інтенсивності повномасштабного вторгнення РФ – подався одиничний імпульс до фактору №9 «Повномасштабне вторгнення РФ», що призвело до посилення цільового фактору «Євроінтеграція України під час повномасштабного вторгнення» на 0,31.

Сценарій 17: збільшення міжнародної підтримки із стабілізацією внутрішньополітичного становища України – подався одиничний імпульс до фактору №10 «Міжнародна підтримка» та одиничний імпульс до фактору №2 «Політична стабільність», що призвело до посилення цільового фактору на 0,24.

Отже найкращі сценарії для продовження євроінтеграції України під час повномасштабної війни РФ пов'язані із посиленням міжнародної підтримки.

На рис. 3.6 наведемо найгірші сценарії розвитку цільового фактору.

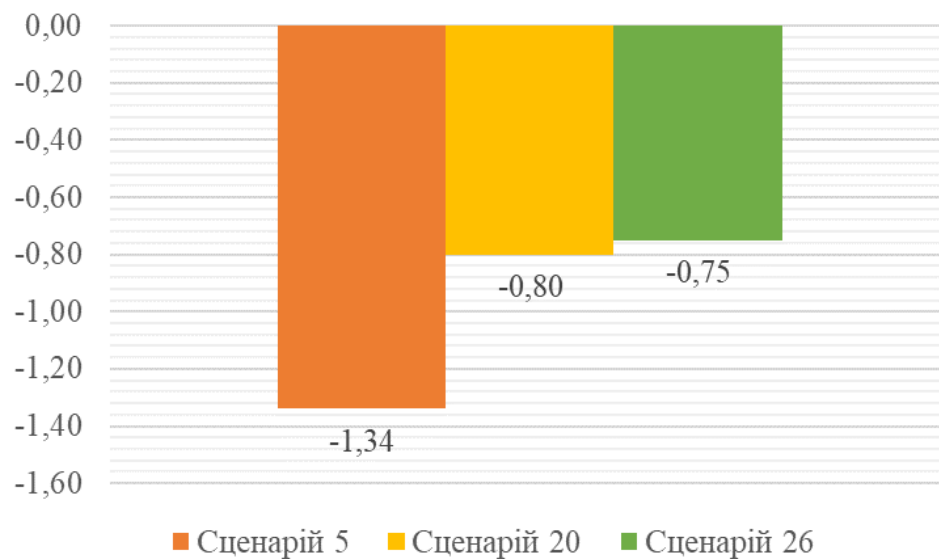


Рисунок 3.6 – Найгірші оцінки впливу керуючих факторів на цільовий

Сценарій 5: енергетична залежність – подавався одиничний імпульс до фактору №6 «Енергетична залежність», що призвело до послаблення цільового фактору «Євроінтеграція України» на -1,34.

Сценарій 20: енергетична залежність на ряду із економічними труднощами –

подався одиничний імпульс до фактору №6 «Енергетична залежність» та одиничний імпульс до фактору №3 «Економічний фактор», що призвело до послаблення цільового фактору «Євроінтеграція України» на - 0,8.

Сценарій 26: енергетична залежність на ряду із реформами та їх впровадженням – подався одиничний імпульс до фактору №6 «Енергетична залежність» та одиничний імпульс до фактору №4 «Реформи та їх впровадження», що спричинило послаблення цільового фактору «Євроінтеграція України» на -0,75.

Так, відзначимо, найгірші сценарії для поглиблення співпраці в межах ЄС мають зв'язок із енергетичною залежністю ЄС та України.

3.3 Стратегічний аналіз можливостей і загроз для України в контексті інтеграційного процесу в ЄС

На основі досліджених аспектів інтеграційних процесів України в межах Євросоюзу було здійснено стратегічний аналіз можливостей та загроз для України за методологією SWOT. За допомогою методу парних порівнянь визначено оцінку кожного фактору. Так, окреслено сильні сторони, котрі формують стратегічну перевагу України:

1. Геополітичне розташування України - транзитний вузол Європи та Азії
2. Сильний аграрний сектор
3. Наявність енергетичних ресурсів
4. Великий ринок споживання для ЄС
5. Людський ресурс
6. Сильна армія

Таблиця 3.5 – Оцінка сильних сторін, які формують стратегічну перевагу України

	Геополітичне розташування України - транзитний вузол Європи та Азії	Сильний аграрний сектор	Наявність енергетичних ресурсів	Великий ринок споживання для ЄС	Людський ресурс	Сильна армія	Оцінка
Геополітичне розташування України - транзитний вузол Європи та Азії	1	0,5	0	0,5	1	0,5	3,5
Сильний аграрний сектор	0,5	1	0,5	0,5	1	0,5	4
Наявність енергетичних ресурсів	1	0,5	1	1	1	1	5,5
Великий ринок споживання для ЄС	0,5	0,5	0	1	0,5	0	2,5
Людський ресурс	0	0	0	0,5	1	0,5	2
Сильна армія	0,5	0,5	0	1	0,5	1	3,5

Слабкі сторони, що окреслюють стратегічну вразливість України:

1. Політична нестабільність
2. Економічні труднощі
3. Корупція
4. Повномасштабна війна
5. Проблема розвитку енергетичного сектору
6. Відсутність автономного забезпечення озброєнням армії

Таблиця 3.6 – Оцінка слабких сторін, що окреслюють стратегічну вразливість України

	Політична нестабільність	Економічні труднощі	Корупція	Повномасштабна війна	Проблема розвитку енергетичного сектору	Відсутність автономного забезпечення озброєнням армії	Оцінка
Політична нестабільність	1	0,5	0	0	0,5	0,5	2,5
Економічні труднощі	0,5	1	0	0	0,5	1	3
Корупція	1	1	1	0,5	1	0,5	5
Повномасштабна війна	1	1	0,5	1	0,5	0	4
Проблема розвитку енергетичного сектору	0,5	0,5	0	0,5	1	0,5	3
Відсутність автономного забезпечення озброєнням армії	0,5	0	0,5	1	0,5	1	3,5

Стратегічні можливості для України та ЄС:

1. Відновлення політичної та економічної стабільності
2. Відновлення територіальної цілісності України
3. Зміцнення обороноздатності держави
4. Енергетична безпека для ЄС та України
5. Розширення ринків для ЄС
6. Забезпечення стабільності і безпеки в регіоні

Таблиця 3.7 – Оцінка стратегічних можливостей для України та ЄС

	Відновлення політичної та економічної стабільності	Відновлення територіальної цілісності України	Зміцнення обороноздатності держави	Енергетична безпека для ЄС та України	Розширення ринків для ЄС	Забезпечення стабільності і безпеки в регіоні	Оцінка
Відновлення політичної та економічної стабільності	1	0	0,5	0,5	1	1	4
Відновлення територіальної цілісності України	1	1	0,5	1	1	1	5,5
Зміцнення обороноздатності держави	0,5	0,5	1	0,5	1	0,5	4
Енергетична безпека для ЄС та України	0,5	0	0,5	1	1	0,5	3,5
Розширення ринків для ЄС	0	0	0	0	1	0	1
Забезпечення стабільності і безпеки в регіоні	0	0	0,5	0,5	1	1	3

Стратегічні загрози для України та ЄС:

1. Продовження війни або ж втрата територіальної цілісності України
2. Економічні та політичні виклики
3. Напружені відносини з міжнародними партнерами, які не підтримують євроінтеграцію України
4. Економічне навантаження для ЄС
5. Енергетична залежність
6. Втрата стабільності в регіоні та її залежність від внутрішніх проблем України

Таблиця 3.8 – Оцінка стратегічних загроз для України та ЄС

	Продовження війни або ж втрата територіальної цілісності України	Економічні та політичні виклики	Напружені відносини з міжнародними партнерами, які не підтримують євроінтеграцію України	Економічне навантаження для ЄС	Енергетична залежність	Втрата стабільності в регіоні та її залежність від внутрішніх проблем України	Оцінка
Продовження війни або ж втрата територіальної цілісності України	1	0,5	1	0,5	0,5	0,5	4
Економічні та політичні виклики	0,5	1	1	0,5	0,5	0,5	4
Напружені відносини з міжнародними партнерами, які не підтримують євроінтеграцію України	0	0	1	0	0,5	0,5	2
Економічне навантаження для ЄС	0,5	0,5	1	1	0,5	0	3,5
Енергетична залежність	0,5	0,5	0,5	0,5	1	0,5	3,5
Втрата стабільності в регіоні та її залежність від внутрішніх проблем України	0,5	0,5	0,5	1	0,5	1	4

Згідно з вищенаведеним було сформовано таблиці, де пропонуються тези, в яких розкрито те, як сильні сторони дозволяють скористатись можливостями (таблиця 3.9), як сильні сторони сприяють нейтралізації загроз (таблиця 3.10), як слабкі сторони заважають скористатись можливостями (табл. 3.11) та як слабкі сторони посилюють загрози (табл. 3.12).

Таблиця 3.9 – Сильні сторони і можливості України в контексті євроінтеграційного курсу України

Сильні сторони	Можливості					
	Відновлення політичної та економічної стабільності (4)	Відновлення територіальної цілісності України (5,5)	Зміцнення обороноздатності держави (4)	Енергетична безпека для ЄС та України (3,5)	Розширення ринків для ЄС (1)	Забезпечення стабільності і безпеки в регіоні (3)
Геополітичне розташування - транзитний вузол Європи та Азії (3,5)	Інтеграція у світові економічні процеси створює нові можливості для торгівлі та інвестицій, що сприяє економічному зростанню. Це також може зробити Україну ключовим гравцем у регіональних стратегіях та співпраці. $3,5*4 = 14$	Економічна інтеграція та залучення іноземних інвестицій може створити стійкий фундамент для утримання територіальної цілісності України, зміцнити підтримку міжнародної спільноти у цьому питанні. $3,5*5,5 = 19,25$	Міжнародне співробітництво та партнерство у сфері безпеки, сприяння розвитку транспортної інфраструктури та активна співпраця з іншими країнами можуть забезпечити ефективну мобілізацію та зміцнення оборонного потенціалу, сприяючи колективній безпеці в регіоні. $3,5*4 = 14$	Розвиток транзиту енергоресурсів через Україну сприятиме забезпеченню енергетичної безпеки ЄС та України, а диверсифікація постачання газу та нафти через цю територію сприятиме створенню стійкого енергетичного ринку, зниженню залежності від конкретних маршрутів та джерел і забезпеченню стабільності постачань. $3,5*3,5 = 12,25$	Розвинута транспортна інфраструктура полегшує торговельні зв'язки та сприяє ефективній логістиці, що може призвести до збільшення обсягів торгівлі та співпраці між регіонами, створюючи нові можливості для економічного зростання ЄС. $3,5*1 = 3,5$	Взаємодія через транзит може сприяти дипломатичним зусиллям та спільним ініціативам для підтримки миру та безпеки в регіоні. $3,5*3 = 10,5$
Сильний аграрний сектор (4)	Розвиток аграрного бізнесу та збільшення експорту с/г продукції можуть привести до зростання доходів країни, а також повернути інвестиції та сприяти розвитку інших галузей економіки, сприяючи відновленню економічної та політичної стабільності в	Підтримка економіки та міжнародного співробітництва може призвести до зміцнення економічних та політичних процесів, що в свою чергу призведе до збільшення бюджету держави. Ця фінансова підтримка може бути спрямована на утримання	Розвиток аграрного сектору може забезпечити внутрішні ресурси для армії, усунути економічну залежність та забезпечити фінансову підтримку оборонних сил. Використання сучасних технологій також сприяє покращенню логістики та транспортної інфраструктури, що може	Розвиток виробництва біопалив та біогазу з аграрних відходів може зменшити залежність від традиційних джерел енергії, сприяючи урізноманітненню енергетичного портфеля та зменшення витрат енергії для підтримки сталого виробництва. Україна також може розвивати енергетичні проекти та	Високоякісні сільсько-господарські продукти України мають потенціал стати конкурентоспроможними на ринках ЄС, сприяючи розширенню експорту та забезпечуючи стабільність постачань для ЄС при коливанні на світових ринках. $4*1 = 4$	Україна може сприяти розширенню торгових відносин і зміцненню економічної стабільності в регіоні. Забезпечення високоякісних та стійких до умов вирощування продуктів може допомогти у забезпеченні продовольчої безпеки в ЄС та подоланні можливих ризиків.

Сильні сторони	Можливості					
	<i>Відновлення політичної та економічної стабільності (4)</i>	<i>Відновлення територіальної цілісності України (5,5)</i>	<i>Зміцнення обороноздатності держави (4)</i>	<i>Енергетична безпека для ЄС та України (3,5)</i>	<i>Розширення ринків для ЄС (1)</i>	<i>Забезпечення стабільності і безпеки в регіоні (3)</i>
	Україні. 4*4 = 16	армії та забезпечення її зброєю, що позитивно вплине на відновлення територіальної цілісності України. 4*5,5 = 22	приз-вести до ефективного використання ресурсів та фінансування оборонних програм. 4*4 = 16	партнерства з ЄС, спрямовані на використання аграрних ресурсів для забезпечення енергетичної безпеки в обох напрямках. 4*3,5 = 14		4*3 = 12
<i>Наявність енергетичних ресурсів (5,5)</i>	Наявність енергетичних ресурсів сприяє енергетичній незалежності та економічному розвитку країни, а також може забезпечити політичну та енергетичну стабільність та уникати конфлікти і підписувати міжнародні угоди, які стосуються енергетичного сектору. 5,5*4 = 22	Володіння ресурсами сприяє економічній самодостатності та забезпечує незалежності від зовнішніх постачальників, зокрема Росії. Одночасно співпраця в енергетичній сфері може служити інструментом для міжнародної дипломатії, сприяючи міжнародній підтримці у вирішенні конфліктів та відновленню територіальної цілісності України. 5,5*5,5 = 30,25	Володіння ресурсами лише зменшує енергетичну залежність держави в геополітично напружених умовах, але забезпечує стабільне енергопостачання для важливих об'єктів оборони, забезпечуючи надійність військових баз, комунікацій та інфраструктур. Це сприяє ефективнішому використанню енергії та забезпечує тривалу енергонезалежність навіть в екстремальних умовах. 5,5*4 = 22	Україна, як альтернативне джерело енергії для ЄС та ключовий транзитний вузол, може розширити джерела енергії та зменшити залежність від окремих постачальників, сприяючи енергетичній безпеці ЄС та взаємній вигоді через спільну енергетичну політику та стандарти, що сприятиме енергетичній безпеці в регіоні. 5,5*3,5 = 19,25	Україна, як постачальник енергетичних ресурсів для ЄС, розширює ринки та створює свій експортний потенціал, розвиває інфраструктуру інтелектуальним інвестиціям з боку європейських компаній, сприяючи економічному співробітництву та створюючи сприятливий клімат для взаємовигідного ринкового розвитку. 5,5*1 = 5,5	Україна та ЄС можуть спільно розробляти проекти та стратегії в енергетичній сфері для підтримки стійкості та безпеки, сприяючи регіональній стабільності. Розвиток енергетичної інфраструктури, спрямований на підвищення ефективності та стійкості системи, змінює ключову роль у забезпеченні енергетичної безпеки в регіоні. 5,5*3 = 16,5
<i>Великий ринок споживання для ЄС</i>	Євроінтеграція сприятиме привабливим інвесторам та розвитку нових галузей економіки,	Розширення економічних та торговельних зв'язків між ЄС і Україною може	Україна, як ринок споживання, привертає інвестиції в оборонну промисловість, що сприяє модернізації	Співпраця між Україною та ЄС в енергетичній сфері стимулює розширення енергетичного	Україна, як ринок споживання сприятиме розширенню присутності європейських компаній на українському ринку че-	Економічна інтеграція покращує міжнародне співробітництво та дипломатичні відносини, розвиває

Сильні сторони	Можливості					
	<i>Відновлення політичної та економічної стабільності (4)</i>	<i>Відновлення територіальної цілісності України (5,5)</i>	<i>Зміцнення обороноздатності держави (4)</i>	<i>Енергетична безпека для ЄС та України (3,5)</i>	<i>Розширення ринків для ЄС (1)</i>	<i>Забезпечення стабільності і безпеки в регіоні (3)</i>
	удосконалення інфраструктури, що створює стимули для нових робочих місць та надасть ресурси для соціальних програм, покращуючи якість життя та сприяючи соціальній та політичній стабільності. $2,5*4 = 10$	сприяти між-народній співпраці, що може створити підґрунтя для дипломатичних ініціатив та міжнародного співробітництва, що сприятиме мирному відновленню та утвердженню територіальної цілісності України. $2,5*5,5 = 13,75$	військових сил та технологічному обміну з країнами ЄС, підвищуючи технічний рівень та ефективність в обороні. Розвиток економічного партнерства може збільшити рівень міжнародних військових навчань, сприяючи підвищенню обороноздатності країни. $2,5*4 = 10$	співробітництва та диверсифікацію джерел постачання для ЄС, зменшуючи його залежність від конкретних постачальників та шляхів транспортування енергії. Спільні проекти можуть сприяти стабільності постачання та розвитку енергетичної інфраструктури для встановлення енергетичної безпеки для обох. $2,5*3,5 = 8,75$	рез збільшення експорту та інвестицій, сприяючи розвитку економіки обох сторін та створенню нових робочих місць у сферах технологій, освіти та туризму. $2,5*1 = 2,5$	енергетичну безпеку через зменшення залежності від інших постачальників та додає взаємозалежність через зростання міжнародної торгівлі, сприяючи тим самим зменшенню політичних та військових конфліктів у регіонах. $2,5*3 = 7,5$
<i>Людський ресурс (2)</i>	Громадська участь та розвиток робочої сили сприяють економічному та соціальному розвитку, а підвищення рівня освіченості та громадянської свідомості сприяє кращому розумінню політичних процесів та ефективність участі громадян у вирішенні суспільних питань, що сприятиме політичній та	Громадяни України можуть активно сприяти зміцненню та відновленню територіальної цілісності через участь у дипломатичних зусиллях та безпосередню участь у бойових діях, використовуючи свою високу кваліфікацію та мовні навички. $2*5,5 = 11$	Велика чисельність населення може забезпечити значні кадрові резерви для армії та інших військових структур, сприяючи підвищенню обороноздатності, тоді як висока кваліфікація може сприяти розвитку військово-промислового комплексу та інновацій, а також підтримувати важливу роль у забезпеченні інформаційної безпеки та протидії дезінформації.	Людський ресурс, активно взаємодіючи з програмами енергоефективності та новітніми технологіями може підвищити стійкості енергетичної системи, а висококваліфіковані науковці та інженери розробляють нові технології для її забезпечення. Участь в міжнародних програмах енергетики дозволяє встановити партнерства та обмін досвідом, сприяючи взаємній енергетичній безпеці.	Участь українських підприємців у розвитку бізнесу та інноваціях сприяє створенню нових ринків і розширенню активних торговельних зв'язків між Україною та ЄС. Зростання купівельної активності громадян збільшує попит продуктів та послуг з країн ЄС. $2*1 = 2$	Українські військові можуть брати участь у миротворчих місіях під егідою ООН або ЄС, сприяючи збереженню стабільності в конфліктних регіонах. Обмін інформацією та співпраця між українськими та європейськими правоохоронними органами може покращити рівень безпеки в обох регіонах. $2*3 = 6$

Сильні сторони	Можливості					
	<i>Відновлення політичної та економічної стабільності (4)</i>	<i>Відновлення територіальної цілісності України (5,5)</i>	<i>Зміцнення обороноздатності держави (4)</i>	<i>Енергетична безпека для ЄС та України (3,5)</i>	<i>Розширення ринків для ЄС (1)</i>	<i>Забезпечення стабільності і безпеки в регіоні (3)</i>
	економічній стабільності. $2*4 = 8$		$2*4 = 8$	$2*3,5 = 7$		
<i>Сильна армія (3,5)</i>	Українська армія грає ключову роль у забезпеченні національної безпеки та відстоюванні суверенітету держави. Ця безпосередня роль впливає на політичну та економічну стабільність країни. $3,5*4 = 14$	Українська армія грає важливу роль у відстоюванні територіальної цілісності України, забезпечуючи оборону в разі потенційних загроз. Це може створити сприятливі умови для відновлення контролю над територіями та зміцнення суверенітету країни. $3,5*5,5 = 19,25$	Українська армія відіграє ключову роль у захисті територіальної цілісності та забезпеченні оборони перед можливими загрозами, сприяючи відновленню контролю над територіями та зміцненню суверенітету країни. $3,5*4 = 14$	Сильна українська армія відіграє ключову роль у зміцненні енергетичної безпеки для ЄС та України, забезпечуючи стабільність у регіоні та зберігаючи важливі енергетичні інфраструктури. Це сприяє збереженню ключових маршрутів енергоносіїв і зменшує ризики для енергетичної безпеки обох сторін. $3,5*3,5 = 12,25$	Сильна українська армія може забезпечити стабільність та безпеку в регіоні, стимулюючи економічний розвиток. Це може зробити Україну більш привабливою для інвесторів і сприяти розширенню ринків для ЄС через поглиблення торговельних та економічних зв'язків. $3,5*1 = 3,5$	Сильна українська армія грає ключову роль у забезпеченні стабільності та безпеки в регіоні, сприяючи стримуванню наявних загроз, підтримці територіальної цілісності та взаємодії з іншими країнами для зміцнення колективної безпеки. $3,5*3 = 10,5$

В наступній таблиці окреслено як сильні сторони сприяють нейтралізації загроз.

Таблиця 3.10 – Сильні сторони і загрози України в контексті євроінтеграційного курсу України

Сильні сторони	Загрози					
	<i>Продовження війни або ж втрата територіальної цілісності України (4)</i>	<i>Економічні та політичні виклики для України (4)</i>	<i>Напружені відносини з міжнародними партнерами, які не підтримують євроінтеграцію України (2)</i>	<i>Економічне навантаження для ЄС (3,5)</i>	<i>Енергетична залежність (3,5)</i>	<i>Втрата стабільності в регіоні та її залежність від внутрішніх проблем України (4)</i>
<i>Геополітичне розташування - транзитний вузол Європи та Азії (3,5)</i>	Геополітичне положення України забезпечує міжнародну зацікавленість різних країн, спрямованих на уникнення конфліктів та збереження стабільності ситуації в регіоні. У ролі транзитного вузла Україна впливає на транспортування різних ресурсів, товарів чи послуг, що може послужити стимулом для забезпечення стабільності та вирішення конфлікту через міжнародні відносини та дипломатичні зусилля. $3,5*4 = 14$	Україна, як транзитний вузол, виконує важливу роль у забезпеченні транспортування енергоресурсів та товарів між ключовими економічними регіонами, використовуючи своє геополітичне положення для стимулювання економічного розвитку та співпраці, що дозволяє Україні розширити свою економіку. Транзитні коридори через Україну стають ключовими факторами у забезпеченні доступу до ринків Європи та Азії, що сприяє розвитку торгівлі та привертає інвестиції. $3,5*4 = 14$	Транзит енергоресурсів та товарів через Україну може призвести до економічного вигаду, сприяючи зменшенню напруги. Геополітичне положення країни дозволяє використовувати дипломатичні зусилля для розвитку транзитних коридорів і налагодження стратегічних партнерств, що може сприяти подоланню політичних розбіжностей та сприяти стабільності. $3,5*2 = 7$	Україна, яка може виступати як альтернативний транзитний маршрут між Європою та Азією, надає ЄС можливість зменшити залежність від конкретних транспортних шляхів та зменшити ризики економічних труднощів. Геополітичне положення та вдосконалення інфраструктури України роблять її конкурентоспроможною для торгівлі та інвестицій, сприяючи економічному розвитку регіону та забезпечуючи ЄС енергетичну безпеку. $3,5*3,5 = 12,25$	Україна, як транзитний вузол, може змінити ключову роль у диверсифікації енергетичних джерел та маршрутів для ЄС, сприяючи зменшенню залежності від конкретних маршрутів та активна дипломатична співпраця можуть забезпечити стабільний транзит енергії до ЄС та сприяти спільним проектам у сфері енергоефективності та використання відновлюваної енергії. $3,5*3,5 = 12,25$	Розширення транзитних маршрутів та економічна співпраця регіону не лише створюють економічні інтереси, але і підсилюють прагнення до збереження стабільності через економічну взаємозалежність. Україна, як транзитний вузол, має потенціал активно вести дипломатичну діяльність із залучення сторін до спільних інтересів у збереженні стабільності, сприяючи співпраці, діалогу та розвитку безпечних механізмів спільного захисту інтересів регіону. $3,5*4 = 14$
<i>Сильний аграрний сектор</i>	Розвинений аграрний сектор сприяє економічній стійкості, забезпечуючи ресурси для безпеки	Розвинений аграрний сектор, завдяки створенню робочих місць і економічному внеску,	Розвиток аграрного сектору в Україні сприяє залученню міжнародних інвесторів та парт-	Висока продуктивність аграрного сектору України сприяє її ролі надійного постачальника продовольства для Європи,	Розвиток аграрного сектору сприяє виробництву біомаси та біопалива, розширюючи енергетичні суміші та	Розвинутий аграрний сектор сприяє формуванню стабільності внутрішнього ринку

Сильні сторони	Загрози					
	<i>Продовження війни або ж втрата територіальної цілісності України (4)</i>	<i>Економічні та політичні виклики для України (4)</i>	<i>Напружені відносини з міжнародними партнерами, які не підтримують євроінтеграцію України (2)</i>	<i>Економічне навантаження для ЄС (3,5)</i>	<i>Енергетична залежність (3,5)</i>	<i>Втрата стабільності в регіоні та її залежність від внутрішніх проблем України (4)</i>
	та обороноздатності, зменшує залежність від імпорту. Крім того, високий рівень постачання сільськогосподарської продукції на зовнішніх ринках підтримує економічну дипломатію та покращення міжнародних відносин, що сприятиме підтримці у вирішенні питань з війною. 4*4 = 16	сприяє зниженню економічних викликів та формуванню резервів для стратегічних ініціатив, зокрема шляхом успішного експорту сільсько-господарської продукції, що може забезпечити валютне забезпечення та зберегти стійкість національної валюти. 4*4 = 16	нерів, зменшує напруженість у відносинах, сприяє успішному експорту аграрних товарів та створює можливості для торговельного діалогу та співпраці з іншими країнами. Розширення аграрного сектору також підвищує соціальну стабільність, забезпечуючи нові робочі місця та зменшуючи залежність від імпорту, що може зміцнити стратегічну автономію та позицію країни в міжнародних відносинах. 4*2 = 8	зменшуючи його залежність від інших ринків та забезпечуючи стабільні поставки. Розвиток цього сектору сприяє зміцненню економічної взаємодії та співпраці, створюючи нові можливості для торгівлі та обміну технологіями, що сприяє зміцненню економічних зв'язків та соціально-економічного розвитку обох сторін. 4*3,5 = 14	зменшуючи залежність від імпортованих ресурсів. Впровадження енергоефективних технологій у сільському господарстві сприяє зменшенню витрат енергії, підвищуючи ефективність виробництва та сприяючи створенню збалансованого підходу до енергетичної політики та експорту енергоресурсів до ЄС. 4*3,5 = 14	для продуктів харчування, знижуючи залежність від імпорту та забезпечуючи стабільність постачання, що впливає на харчову безпеку та регіональну стабільність. 4*4 = 16
<i>Наявність енергетичних ресурсів (5,5)</i>	Володіння власними енергетичними ресурсами робить Україну незалежною від зовнішнього тиску, забезпечуючи стабільність енергопостачання та дозволяючи впливати на	Забезпечення внутрішнього ринку енергії української економіки сприяти зміцненню внутрішнього виробництва та інфраструктури, зменшити залежність від імпорту та підвищити політичну незалежність країни. Така ста-	Наявність джерел енергоресурсів української енергетики не лише зменшує залежність країни від імпорту газу, але й дає можливість розвивати різноманітні партнерства, сприяючи незалежній зовнішній полі-	Україна, як постачальник енергоресурсів, може гарантувати стабільне постачання для ЄС, сприяючи зниженню економічного тиску внаслідок можливих нестабільностей у постачанні. Співпраця з Україною посилить ЄС та змен-	Україна може грати ключову роль у постачанні енергоресурсів для ЄС, сприяючи його диверсифікації та зниженню впливу від окремих постачальників, а також забезпечувати надійний транзит та участь у розвитку відновлюваних дже-	Україна, як ключовий учасник енергетичного ринку, не лише забезпечує значні обсяги газу та інших енергетичних ресурсів для Європи, але являється одним із факторів зниження ризиків енергетичної кризи та підтримки стабільності в

Сильні сторони	Загрози					
	<i>Продовження війни або ж втрата територіальної цілісності України (4)</i>	<i>Економічні та політичні виклики для України (4)</i>	<i>Напружені відносини з міжнародними партнерами, які не підтримують євроінтеграцію України (2)</i>	<i>Економічне навантаження для ЄС (3,5)</i>	<i>Енергетична залежність (3,5)</i>	<i>Втрата стабільності в регіоні та її залежність від внутрішніх проблем України (4)</i>
	міжнародні рішення. У кризових ситуаціях ці внутрішні резерви залишаються стратегічними ресурсами для оборони та відновлення інфраструктури. 5,5*4 = 22	більша та доступна енергія також сприяє розвитку інших галузей, підвищуючи конкурентоспроможність України на міжнародному рівні і стабілізує економіку. 5,5*4 = 22	тиці та створюючи підґрунтя для конструктивного політичного діалогу. Забезпечення власних енергетичних потреб відкриває шлях до переговорів та компромісів з опонентами євроінтеграції, сприяючи зниженню напруги та стимулюванню політичного розвитку. 5,5*2 = 11	шить залежність від обмежених постачальників, а конкурентоспроможні ціни сприяють економічному вдосконаленню, що позитивно впливає на розвиток ефективної інфраструктури та технологій. 5,5*3,5 = 19,25	рел, сприяючи сталому розвитку регіону. Наявність конкурентоспроможності енергетичних ресурсів в Україні може сприяти розумним цінам та умовам постачання, а співпраця між Україною та ЄС підтримувати енергетичну безпеку регіону. 5,5*3,5 = 19,25	регіоні. Різноманіття джерел постачання енергії, розвинена інфраструктура та співпраця з іншими країнами створюють Україну більшою незалежною та сприяють стабільності в регіоні. 5,5*4 = 22
<i>Великий ринок споживання для ЄС (2,5)</i>	Україна, як ринок споживання для товарів і послуг з ЄС, має стратегічний інтерес у збереженні стабільності та миру в регіоні, щоб забезпечити безперервні торговельні потоки. Тому ЄС може використовувати свій вплив на врегулювання конфліктів та утримання територіальної цілісності України.	Україна, поглиблюючи своє партнерство з ЄС, може отримати значний економічний і технологічний розвиток, забезпечуючи також міжнародну підтримку у вирішенні конфліктів та політичних викликів. Позиція політичної стабільності та демократичних реформ є ключовим чинником для зменшення політичних ризиків та забезпечення успішного розвитку з ЄС. 2,5*4 = 10	Український ринок споживання привабливий для іноземних партнерів, що сприяє розширенню експортних можливостей та покращенню економічних відносин, завдяки торговельним угодам та розвитку спільних цінностей. Європейська єдність, через дипломатичні ініціативи та сприяння спільним проектам, може зменшити конфлікти, спри-	Великий ринок споживання в Україні для ЄС сприяє розширенню торгівлі, економічного взаємодії та обміну інноваціями, стимулювання економічного зростання та спільного розвитку інфраструктури. Глибока економічна співпраця може визначати інтереси до стабільного розвитку, забезпечуючи економічну стабільність та міждержавну співпрацю для спільних інтересів.	Розширення різноманітних джерел енергії для ЄС, включаючи відновлювальні, газ та ядерну енергію, зменшує залежність від одного постачальника, забезпечуючи більшу енергетичну незалежність. Міжнародна співпраця, формування енергетичних союзів та розвиток спільних енергетичних проєктів сприяють створенню сталого та неза-	Збільшення економічної співпраці, інвестицій та торгівлі сприяє економічному зростанню та зміцненню стабільності, а збереження політичного діалогу у вирішенні конфліктів підвищує стабільність у регіоні. Розвиток демократичних інститутів, прав людини, гуманітарна допомога, тощо, сприяють зменшенню внутрішніх конфліктів. 2,5*4 = 10

Сильні сторони	Загрози					
	<i>Продовження війни або ж втрата територіальної цілісності України (4)</i>	<i>Економічні та політичні виклики для України (4)</i>	<i>Напружені відносини з міжнародними партнерами, які не підтримують євроінтеграцію України (2)</i>	<i>Економічне навантаження для ЄС (3,5)</i>	<i>Енергетична залежність (3,5)</i>	<i>Втрата стабільності в регіоні та її залежність від внутрішніх проблем України (4)</i>
	2,5*4 = 10		яти мирному вирішенню питань та покращити відносини на міжнародній арені. 2,5*2 = 5	2,5*3,5 = 8,75	лежного енергетичного сектору. 2,5*3,5 = 8,75	
<i>Людський ресурс (2)</i>	Широка підтримка та активна участь населення є факторами міцного стійкого протистояння загрозам, сприяючи волі до збереження територіальної цілісності держави та регіону. Активна працездатність, політична єдність та освіченість громадян є визначальними для ефективної економічної стійкості, стабільності та обороноздатності суспільства. 2*4 = 8	Активна участь кваліфікованих спеціалістів та експертів дає змогу приймати обґрунтовані рішення і зміцнює економічний та політичний розвиток країни, тоді як залучення громадськості до економічних та політичних питань може посилити тиск на впровадження реформ, підсилюючи важливість відкритого громадського діалогу та співпраці між владою та громадянами для забезпечення активного реагування на політичні та економічні виклики. 2*4 = 8	Висококваліфіковані дипломати та експерти сприяють ефективному діалогу та розв'язанню конфліктів у міжнародних відносинах, тоді як активна громадська участь дозволяє громадянам впливати на політичні рішення через лобювання та відстеження відносин з міжнародними партнерами. Культурний обмін сприятиме позитивним відносинам, а участь у міжнародних організаціях та правові реформи сприяють конструктивним зв'язкам та розв'язанню глобальних проблем у міжнародному співтоваристві. 2*2 = 4	Участь українських фахівців та бізнесу в спільних проєктах з країнами ЄС сприяє розвитку обміну ресурсами та досвідом, сприяючи економічній співпраці, особливо в розвитку високотехнологічних галузей та наукових досліджень, що дозволяє Україні стати ключовим партнером ЄС в інноваціях та технологічному розвитку. Високий рівень освіти, ефективний ринок праці та сприятливий бізнес-клімат в Україні можуть привертати інвестиції та зменшувати економічний тиск на ЄС. 2*3,5 = 7	Мобілізація фахівців для відновлювальних джерел енергії та навчання їх енергоефективним технологіям сприятиме зменшенню залежності до ЄС від традиційних джерел енергії. Україна, яка активно розвиватиме інфраструктуру та технології енергетичного сектору, може стати стратегічним партнером для Євросоюзу, забезпечуючи йому не тільки надійне постачання енергії, але й спільні проєкти забезпечення енергетичної безпеки. 2*3,5 = 7	Активна участь населення в соціальних, економічних та політичних процесах є ключовим чинником для зміцнення стабільності, покращення якості життя та розвитку інноваційної економіки. Громадська участь на різних рівнях, включаючи міжнародний та місцевий, сприятиме вирішенню глобальних проблем і забезпеченню підтримки загальної стабільності, як у державі, так у регіоні. 2*4 = 8

Сильні сторони	Загрози					
	<i>Продовження війни або ж втрата територіальної цілісності України (4)</i>	<i>Економічні та політичні виклики для України (4)</i>	<i>Напружені відносини з міжнародними партнерами, які не підтримують євроінтеграцію України (2)</i>	<i>Економічне навантаження для ЄС (3,5)</i>	<i>Енергетична залежність (3,5)</i>	<i>Втрата стабільності в регіоні та її залежність від внутрішніх проблем України (4)</i>
<i>Сильна армія (3,5)</i>	Сильна та добре підготовлена армія гарантує ефективний захист кордонів, забезпечуючи територіальну цілісність та швидку реакцію на будь-які загрози. Крім того, співпраця з іншими країнами може забезпечити підтримку та підсилити позиції в міжнародних переговорах для досягнення вирішення конфліктів. 3,5*4 = 14	Армія, забезпечуючи захист суверенітету та внутрішньої стабільності держави, сприяє політичній та економічній незалежності країни. При цьому армія займає важливу роль у захисті економічної інфраструктури, запобіганні економічним загрозам та підтримці міжнародних дипломатичних ініціатив для захисту національних інтересів, включаючи права людини, демократію та правову державу. 3,5*4 = 14	Здатність до ефективної дипломатії та вплив на розвиток конструктивного діалогу та співпраці, включаючи тих, хто сумнівається в євроінтеграції, створюючи позитивний контекст для співпраці. Забезпечення безпеки, стабільності та співпраці з міжнародними партнерами допомагають зменшити занепокоєння, сприяють позитивному сприйняттю України та утриманню добросусідських відносин з іншими державами. 3,5*2 = 7	Армія впливає на забезпечення стабільності та безпеки в Україні, також запобігає виникненню регіональних конфліктів, які можуть становити економічне навантаження для ЄС. Активна армія, здатна протидіяти терористичним загрозам, забезпечує стабільність та економічну безпеку в регіоні, виступаючи захисником від загроз і сприяючи розвитку стійких міжнародних економічних відносин. 3,5*3,5 = 12,25	Армія сприятиме захисту ключових об'єктів енергетичної інфраструктури, спільна робота з цивільними властими структурами та активна участь у розвитку альтернативних джерел енергії сприяють зниженню вразливості та енергетичної залежності України, підвищуючи стабільність постачань до ЄС та забезпечуючи ефективність зовнішньої політики, яка стосується енергетичного сектору. 3,5*3,5 = 12,25	Забезпечення внутрішньої безпеки армією в Україні та сусідніх регіонах, підтримка міжнародних союзів дозволяє спільно реагувати на загрози, а дипломатичні та військові зусилля спрямовані на запобігання конфліктам та вирішення напружених ситуацій мирним шляхом, сприятиме стабільності в регіоні. 3,5*4 = 14

В табл. 3.11 наведено характеристики того, як слабкі сторони заважають Україні скористатись можливостями євроінтеграції.

Таблиця 3. 11 – Слабкі сторони і можливості України в контексті євроінтеграційного курсу України

Слабкі сторони	Можливості					
	Відновлення політичної та економічної стабільності (4)	Відновлення територіальної цілісності України (5,5)	Зміцнення обороноздатності держави (4)	Енергетична безпека для ЄС та України (3,5)	Розширення ринків для ЄС (1)	Забезпечення стабільності і безпеки в регіоні (3)
Політична нестабільність (2,5)	Неспокій та неоднозначність в політичних процесах можуть гальмувати проведення необхідних реформ, впливати на інвестиційний клімат та загрожувати ефективності управлінської діяльності країною. $2,5 * 4 = 10$	Відсутність єдиної політичної позиції та внутрішні конфлікти в державі можуть стати загрозою у вирішенні питань, а також цим можуть скористатися недобросовісні держави, які проводять агресивну зовнішню політику, що безпосередньо призводить до втрати контролю над певними територіями. $2,5 * 5,5 = 13,75$	Держава через недостатню координацію та неоднозначність у прийнятті стратегічних рішень може втрати свою обороноздатність. Нестабільність у владних структурах може ускладнювати впровадження необхідних військових реформ, а це може негативно вплинути на армію в умовах потенційної загрози. $2,5 * 4 = 10$	Невизначеність у політичних процесах може негативно впливати на прийняття рішень щодо розвитку та модернізації енергетичної інфраструктури, а також сприяти неефективному впровадженню енергетичної політики. Це може створювати виклики для забезпечення енергетичної безпеки як для України, так і для ЄС. $2,5 * 3,5 = 8,75$	Неоднозначність у внутрішніх справах та невизначеність щодо економічної політики можуть зменшувати привабливість України для інвесторів і торгових партнерів з ЄС. Стабільні політичні умови часто є важливим фактором для розширення економічних зв'язків. $2,5 * 1 = 2,5$	Відсутність внутрішньої стабільності може призвести до загострення конфліктів, збільшення ризику внутрішніх напружень та мати негативний вплив на відносини з сусідніми країнами. $2,5 * 3 = 7,5$
Економічні труднощі (3)	Недостатні фінансові ресурси можуть гальмувати реформи, необхідні для економічного відновлення, а також впливати на соціальну сферу. Неспроможність до прийняття ефективних політичних рішень також може обмежити відновлення	Недостатні фінансові ресурси можуть обмежувати проведення необхідних соціально-економічних та інфраструктурних реформ на території, які перебувають під конфліктом. Економічне відновлення є ключовим фактором у вирішенні таких ситуацій і сприяє відновленню стабільності та	Недостатні інвестиції у військовий сектор, обмежені фінансові ресурси та труднощі у забезпеченні сучасним військовим обладнанням можуть негативно впливати на готовність та ефективність армії реагувати на виклики, які сточуються забезпечення національної безпеки. $3 * 4 = 12$	Недостатні інвестиції у розвиток енергетичної інфраструктури та обмежені фінансові ресурси можуть призводити до труднощів у забезпеченні стабільного постачання енергії, що може впливати на енергетичну безпеку в регіоні. $3 * 3,5 = 10,5$	Низька економічна стійкість може впливати на конкурентоспроможність українських товарів та послуг, що може затримати розвиток торгівлі та інвестиційних можливостей зі сторони ЄС. Крім цього, економічні труднощі зроблять Україну непривабливою для інвестицій,	Обмежені ресурси можуть впливати на ефективність внутрішніх безпекових заходів, сприяти розширенню суспільства, а також обмежити здатність країни взаємодіяти та співпрацювати із сусідніми державами, що загрожує загальній стабільності регіону. $3 * 3 = 9$

Слабкі сторони	Можливості					
	Відновлення політичної та економічної стабільності (4)	Відновлення територіальної цілісності України (5,5)	Зміцнення обороноздатності держави (4)	Енергетична безпека для ЄС та України (3,5)	Розширення ринків для ЄС (1)	Забезпечення стабільності і безпеки в регіоні (3)
	політичної стабільності. 3*4=12	контролю над територіями. 3*5,5 = 16,5			імпорту товарів та послуг з ЄС. 3*1 = 3	
Корупція (5)	Неправомірні практики можуть приводити до втрати довіри до урядових інституцій та гальмувати проведення необхідних реформ. Крім того, корупція може стати перешкодою для ефективного використання фінансових ресурсів, зменшуючи їхню ефективність у реалізації соціальних та економічних програм. 5*4 = 20	Корупція може впливати на ефективність та професіоналізм військового та правоохоронного секторів, що може ускладнювати ведення операцій для відновлення контролю над певними територіями. Неправомірні практики можуть викликати недовіру населення до влади, включаючи і території, що перебувають під конфліктом. 5*5,5= 27,5	Корупційні практики можуть призводити до неефективного використання військового бюджету та ресурсів, обмежуючи потенціал армії для модернізації та підвищення бойової готовності. Також, корупція може впливати на професіоналізм та надійність військових структур, порушуючи дисципліну та забезпечення внутрішнього порядку. 5*4 = 20	Корупційні практики можуть призводити до недостатньої ефективності та прозорості в енергетичному секторі, ускладнюючи впровадження необхідних технологічних та енергоефективних рішень. Корупція може порушувати конкурентоспроможність ринку та створювати проблеми у формуванні енергетичної політики. 5*3,5 = 17,5	Неправомірні практики можуть порушувати рівень конкуренції та створювати непередбачувані умови для підприємництва, що може зменшити привабливість українського ринку для іноземних інвесторів. Також, може негативно впливати на формування ефективних економічних політик та регулювання ринків, ускладнюючи стандарти та процеси, які є важливими для взаємовідносин з ЄС. 5*1 = 5	Корупція може впливати на ефективність правоохоронних органів та військових структур, зменшуючи їхню здатність ефективно впливати на ситуацію в регіоні. Несправедливість та невизначеність правових механізмів у сфері безпеки можуть викликати недовіру та напруженість в суспільстві та у сусідніх країнах. 5*3 = 15
Повномасштабна війна (4)	Війна призводить до серйозних економічних втрат через знищення інфраструктури та втрату виробництва, спричиняючи гуманітарним проблемам та створює велику кількість	Війна може призвести до втрати територіальної цілісності, втрат контролю та відокремлення регіонів, зумовлюючи значні соціальні, гуманітарні та економічні виклики. Геополіти-	Війна може позбавити країну значних економічних та фінансових ресурсів, призначених для підвищення обороноздатності, і спричинити внутрішні виклики, зокрема соціальні та економічні труд-	Війна може призвести до знищення енергетичної інфраструктури, перешкоджаючи постачанню енергії. Політична нестабільність, спричинена війною, може також призвести	Повномасштабна війна в Україні може призвести до збою в економіці та торгівлі, створюючи невизначеність та ризики для європейського бізнесу. Геополітична не-	Повномасштабна війна може викликати гуманітарну кризу, що вимагатиме реагування інших країн ЄС на рівні геополітичних відносин та безпеки. Конфлікт може призвести до збройних протистоянь, те-

Слабкі сторони	Можливості					
	Відновлення політичної та економічної стабільності (4)	Відновлення територіальної цілісності України (5,5)	Зміцнення обороноздатності держави (4)	Енергетична безпека для ЄС та України (3,5)	Розширення ринків для ЄС (1)	Забезпечення стабільності і безпеки в регіоні (3)
	внутрішньо переміщених осіб. Це веде до соціальних та економічних викликів, а також може призвести до політичної нестабільності та підвищення соціальної напруженості. 4*4 = 16	чні відносини та міжнародні втручання можуть визначати перспективи відновлення територіальної цілісності та ускладнювати процес економічного відновлення та реформ. 4*5,5 = 22	нощі, що можуть обмежити мобілізацію та підтримку населення. Умови війни можуть також перешкодити інвестиціям, довгостроковим проектам по зміцненню обороноспроможності. 4*4 = 16	до зовнішнього втручання у контроль над енергетичними ресурсами та збитками у виробництві та транспортуванні, особливо вразливим стає Україна та регіон ЄС. 4*3,5 = 14	стабільність може зменшити інтерес інвесторів та підприємств до вступу на нові ринки, оскільки це призводить до підвищених ризиків. 4*1 = 4	рито-ріальних змін та міжнародних напружень, що поглибить ризики для стабільності у регіоні. 4*3 = 12
Проблеми розвитку енергетичного сектору України(3)	Країна, що має енергетичну залежність від імпортованих ресурсів або має неналежний енергетичний сектор, стає вразливою до змін у світових ринкових умовах та геополітичних впливів, що може призвести до економічних та соціальних труднощів. Застарілі технології, корупція та неефективне управління в енергетичному секторі знижують конкурентоспроможність країни та можуть призвести до	Якщо Україна є енергетично залежною від імпортованих ресурсів, то вона стає вразливою до геополітичних та енергетичних загроз, що може включати політичний тиск через обмеження постачання та можливе втручання в енергетичну інфраструктуру. Використання енергетичних ресурсів як інструменту політичного тиску, зокрема шляхом перекриття постачання або контролю над енергетичними ресурсами може зумовити втрату територіальної цілісності.	Проблема у енергетичному секторі створює уразливість перед зовнішніми тисками та загрозами, особливо при нестабільності поставок або геополітичних ризиках, обмежуючи ресурси, які можуть бути витрачені на обороноспроможність. Проблеми в енергетичному секторі, такі як перерви в постачанні та застаріла інфраструктура, можуть обмежити ефективність оборонних структур та вимагати значних фінансових витрат на	Залежність від нестабільних геополітичних регіонів та проблеми в енергетичному секторі, такі як застаріла інфраструктура, можуть стати загрозою для енергетичної безпеки країни. Недостатня розвинута енергетична політика та обмежені інвестиції в сучасні технології можуть гальмувати розвиток стійких альтернативних джерел та скорочувати стан енергетичної інфраструктури. 3*3,5 = 10,5	Проблеми з енергетичною інфраструктурою можуть породжувати непередбачені перешкоди для стабільності постачання електроенергії на ринки ЄС, особливо через недостатню енергоефективність та застарілу технологічну базу. Нестабільність у внутрішній політиці та геополітичні труднощі можуть ускладнити інвестиції та розвиток енергетичного сектору. 3*1 = 3	Проблеми в розвитку енергетичних ресурсів створює ризики для стабільності постачання у геополітичній нестабільності. Надмірна залежність від обмежених джерел енергії може призвести до загроз енергетичної безпеки та підкреслюючи необхідну диверсифікацію енергетичного портфеля у регіоні. 3*3 = 9

Слабкі сторони	Можливості					
	Відновлення політичної та економічної стабільності (4)	Відновлення територіальної цілісності України (5,5)	Зміцнення обороноздатності держави (4)	Енергетична безпека для ЄС та України (3,5)	Розширення ринків для ЄС (1)	Забезпечення стабільності і безпеки в регіоні (3)
	фінансових втрат, що негативно впливає на економічну стабільність. $3*4 = 12$	$3*5,5 = 16,5$	модернізацію, що погіршує обороноспроможність країни. $3*4 = 12$			
Відсутність автономного забезпечення озброєнням армії (3,5)	Відсутність надійних засобів захисту може призвести до внутрішніх загроз та підірвати політичну стабільність, а неефективна оборона обмежує присутність країни на міжнародній арені та економічних переговорах. Значні витрати на закупівлю озброєнь можуть також обтяжувати економіку, обмежуючи ресурси для внутрішнього розвитку. $3,5*4 = 14$	Україна, не маючи належного забезпечення військових сил власною продукцією та технологіями, стикається з ризиком меншої ефективності у відстоюванні своєї територіальної цілісності, що може призвести до зростання вразливості перед зовнішніми тисками та політичними умовами. Залежність від імпортованих засобів оборони може також призвести до фінансових труднощів та ускладнити економічне відновлення. $3,5*5,5 = 19,25$	Залежність України від імпорту озброєнь та військової допомоги створює вразливість у забезпеченні ресурсів у випадках екстремальних ситуацій та позбавляє країну незалежності в геополітичних відносинах. Власне виробництво озброєнь може підвищити обороноздатність країни та зменшити фінансові обтяження, сприяючи розвитку інших важливих галузей. $3,5*4 = 14$	Відсутність автономного забезпечення озброєнням може підвищити її вразливість перед геополітичним тиском та конфліктами, порушуючи енергетичну безпеку регіону. Відсутність ефективного виробництва озброєнь може створити фінансові труднощі для України, обмежуючи її здатність забезпечити енергетичну безпеку та розвиток стійких енергетичних технологій. $3,5*3,5 = 12,25$	Якщо Україна не буде здатна забезпечити свою обороноздатність через автономне виробництво озброєння, це може підірвати безпеку в регіоні, обмежуючи можливості партнерства та військової кооперації з ЄС. Відсутність власного виробництва озброєнь також може ускладнити конкуренцію на міжнародних ринках та створити залежність від імпорту у випадках геополітичних або економічних труднощів у країнах-постачальниках. $3,5*1 = 3,5$	Залежність України від імпортованих озброєнь може збільшити її уразливість перед геополітичним тиском та конфліктами, обмежуючи автономію у сфері безпеки та військової стратегії. Це також може створити фінансові труднощі та обмежити здатність країни вирішувати стратегічні питання, впливаючи на стабільність у регіоні. $3,5*3 = 10,5$

Як вплив слабких сторін України посилюють загрози окреслено в табл. 3.12.

Таблиця 3.12 – Слабкі сторони і загрози України в контексті євроінтеграційного курсу України

Слабкі сторони	Загрози					
	Продовження війни або ж втрата територіальної цілісності України (4)	Економічні та політичні виклики для України (4)	Напружені відносини з міжнародними партнерами, які не підтримують євроінтеграцію України (2)	Економічне навантаження для ЄС (3,5)	Енергетична залежність (3,5)	Втрата стабільності в регіоні та її залежність від внутрішніх проблем України (4)
Політична нестабільність (2,5)	Політична нестабільність може ускладнити діловодство та прийняття стратегічних рішень під час війни. Ця політична нестабільність може також обмежувати здатність країни до міжнародної співпраці, що створює негативне середовище для держави та може провокувати вплив зовнішніх сил. $2,5*4 = 10$	Політична нестабільність негативно впливає на економіку через зниження довіри інвесторів, що може призвести до зменшення інвестицій та збільшення економічної нестабільності. Ця нестабільність також ускладнює фінансове управління та може призвести до проблем валютної та бізнесової діяльності через невизначеність у законодавстві та регуляторних аспектах ринку. $2,5*4 = 10$	Політична нестабільність може порушити довіру міжнародних партнерів, які шукають стабільність та прозорість у владних структурах держави для спільних ініціатив та інвестицій. Це може призвести до перегляду чи скасування міжнародних угод та проектів, а також впливати на зовнішні. $2,5*2 = 5$	Політична нестабільність в Україні може спричинити обмеження торгівлі з ЄС, призвести до зменшення інвестицій та відштовхнути іноземних інвесторів, впливаючи на ключові сектори економіки. Крім того, можлива невизначеність у сфері енергетики та фінансових турбулентностей може викликати негативні наслідки для енергетичного транзиту, фінансових ринків та спільних ініціатив з ЄС. $2,5*3,5 = 8,75$	Політична нестабільність в Україні може порушити ключовий транзит газу до Європи. Також, це може сприяти зупинці вкладання енергетичних угод, зниження рівня довіри та інвестицій в енергетичний сектор, створюючи загрозу для енергетичної безпеки в регіоні та Європі від нестабільного транзитного маршруту. $2,5*3,5 = 8,75$	Політична нестабільність в Україні може призвести до масової міграції та створити гуманітарний кризовий тиск на сусідні країни та Європейський Союз. Це також може негативно вплинути на безпеку в регіоні та на економічні та політичні відносини в міжнародному контексті. $2,5*4 = 10$
Економічні труднощі (3)	Економічні труднощі можуть обернутися загрозою для обороноздатності країни, послаблюючи її здатність фінансувати армію та	Економічні труднощі внаслідок війни можуть призвести до зниження стійкості країни, спричиняючи без-	Економічна нестабільність в Україні може збільшити її вразливість перед геополітичним тиском та конфліктами, особливо з	Економічні труднощі в Україні можуть призвести до зменшення торговельного обсягу та інвестицій з країнами Євросоюзу, викликаючи	Україна, яка є ключовою роль у транзиті енергоресурсів до ЄС, стикається з економічними труднощами, які можуть обмежити інвестиції в	Економічні труднощі можуть призвести до зменшення торгівлі та економічних зв'язків у регіоні, порушуючи

Слабкі сторони	Загрози					
	<i>Продовження війни або ж втрата територіальної цілісності України (4)</i>	<i>Економічні та політичні виклики для України (4)</i>	<i>Напружені відносини з міжнародними партнерами, які не підтримують євроінтеграцію України (2)</i>	<i>Економічне навантаження для ЄС (3,5)</i>	<i>Енергетична залежність (3,5)</i>	<i>Втрата стабільності в регіоні та її залежність від внутрішніх проблем України (4)</i>
	ведення військових операцій, та створювати соціальну напругу, що може вплинути на ефективність ведення війни. При цьому економічні труднощі можуть збільшити вразливість країни перед зовнішніми втручаннями. 3*4 = 12	робіття, соціальну напругу та політичну нестабільність, що ускладнює реформи та рішення економічних та політичних проблем. Зростання рівня корупції в умовах економічних труднощів стає додатковим викликом для розвитку країни та завершення війни. 3*4 = 12	боку країн, які не підтримують її євроінтеграцію. Партнери, які не підтримують євроінтеграцію, можуть мініпулювати допомогою та співпрацею, що загострює політичний тиск і може призвести до подальших ускладнень у міжнародних відносинах. 3*2 = 6	економічний тиск на обидві сторони. Фінансові проблеми в Україні підтримують потребу у наданні допомоги ЄС, а зменшення економічної активності в Україні може загрожувати фінансову стабільність у регіонах. 3*3,5 = 10,5	модернізацію енергетичної інфраструктури та призвести до збільшення витрат на транзит. Це може зробити ЄС більш залежним від традиційних джерел енергії, особливо в умовах можливого зростання ризику їх політичних або економічних конфліктів в Україні, що може призвести до припинення транзиту енергоресурсів. 3*3,5 = 10,5	економічну взаємозалежність та стабільність ЄС. Зниження економічного потенціалу країни може також призвести до соціальної напруги, масової безробітності та загрози безпеки в регіоні через зменшення ресурсів. 3*4 = 12
<i>Корупція (5)</i>	Корупція, яка проникає в урядові структури та сферу оборони, породжує недовіру громадян до влади, знижує легітимність уряду, знижує ефективність армії та призводить до втрати бюджетних коштів, що загрожує лише внутрішньої стабільності, але й здатність країни відпо-	Корупція, спричиняючи невпевненість серед інвесторів та гальмуючи проведення ефективних реформ, може призвести до зменшення інвестицій та розвитку економіки, обтяжуючи її та сприяючи виникненню неефективних структур.	Корупція в Україні може підривати довіру міжнародних партнерів, приводячи до зменшення легітимності влади та реформ та розчарування підтримок демократії та прав людини. Нерішучість у боротьбі з корупцією може спричинити втрату підтримки, інвестицій та ізоляцію країни на міжнародній	Корупція в Україні створює загрозу для приваблення іноземних інвесторів, причину неефективного управління ресурсами та руйнує умови чесної конкуренції, що може негативно вплинути на економічне середовище та європейські компанії, які діють на українському ринку. Це може виявити неста-	Корупція в енергетичному секторі може призвести до неефективного управління ресурсами, обмежуючи якість та доступність енергетичних ресурсів для експорту, а також впливати на умови торгівлі між країнами, зокрема Євросоюзом. Недостатній контроль може заважати розвитку та модернізації	Корупція породжує недовіру до державних інституцій, загрожує стабільності та викликає соціальні конфлікти. Нерівномірний розподіл ресурсів при корупції може спричинити регіональні нерівності та соціальні напруження, що призводить до

Слабкі сторони	Загрози					
	<i>Продовження війни або ж втрата територіальної цілісності України (4)</i>	<i>Економічні та політичні виклики для України (4)</i>	<i>Напружені відносини з міжнародними партнерами, які не підтримують євроінтеграцію України (2)</i>	<i>Економічне навантаження для ЄС (3,5)</i>	<i>Енергетична залежність (3,5)</i>	<i>Втрата стабільності в регіоні та її залежність від внутрішніх проблем України (4)</i>
	відати на зовнішні загрози. 5*4 = 20	При цьому підвищення соціальної нерівності через корупцію може сприяти політичним та економічним напруженням, підірвати довіру населення до владних структур та втраченню підтримки міжнародних партнерів. 5*4 = 20	арені. 5*2 = 10	більність і невизначеність, що потребує додаткової фінансової підтримки та заходів з боку Євросоюзу. 5*3,5 = 17,5	енергетичної інфраструктури. 5*3,5 = 17,5	загрози стабільності та погіршує готовність влади реагувати на кризові ситуації. 5*4 = 20
<i>Повномасштабна війна (4)</i>	Повномасштабна війна та залучення більшого військового потенціалу спричиняє загострення ситуації та привертаючи увагу міжнародної спільноти. Це може призвести до знищення попередніх мирних умов, вимагати нових домовленостей, і сприяти геополітичним та гуманітарним кризам, ускладнюючи процес	Війна в Україні спричинює руйнування інфраструктури та зменшення виробництва, що призводить до економічних труднощів, таких як інфляція та безробіття. Потенційні втрати інвестицій, торговельні обмеження та політична нестабільність створюють серйозні проблеми для економіч-	Воєнний конфлікт в Україні може стати причиною різних страгегій та підходів міжнародних партнерів, де ті, що не підтримують євроінтеграцію, впливають на політичний курс країни, що може спричинити міжнародну ізоляцію. Водночас, втрата довіри до політичних лідерів серед тих, хто раніше не підтримував євроінтег-	Війна може призвести до введення торговельних обмежень і санкцій, обмежуючи торгівлю між Євросоюзом та сторонами конфлікту, і збільшити витрати країн ЄС на безпеку. Нестабільність на фінансових ринках та втрата доступу до ключових ресурсів можуть вразити інвестиції та економічний розвиток, а також обмежити експортні можливості країни Євросоюзу,	Війна може призвести до серйозних руйнувань енергетичної інфраструктури, збільшення споживання ресурсів та тиску на енергетичні системи, що ускладнює виробництво та електроенергію. Втрата контролю над енергетичними ресурсами, зміни структури виробництва енергії та економічного впливу спричиняє зменшення інвестицій та зниження	Війна спричиняє руйнування, призводить до економічних труднощів та гуманітарних криз, що породжують соціальні та політичні напруження, а також ускладнює управління країною. Водночас, війна може залучити міжнародних акторів, які впливають на внутрішню полі-

Слабкі сторони	Загрози					
	<i>Продовження війни або ж втрата територіальної цілісності України (4)</i>	<i>Економічні та політичні виклики для України (4)</i>	<i>Напружені відносини з міжнародними партнерами, які не підтримують євроінтеграцію України (2)</i>	<i>Економічне навантаження для ЄС (3,5)</i>	<i>Енергетична залежність (3,5)</i>	<i>Втрата стабільності в регіоні та її залежність від внутрішніх проблем України (4)</i>
	миротворення та вирішення конфлікту. 4*4 = 16	ного розвитку та міжнародного статусу країни. 4*4 = 16	рацію, може ускладнити подальший діалог та співпрацю в майбутньому. 4*2 = 8	призводячи до більшої потреби в гуманітарній допомозі. 4*3,5 = 14	енергетичної ефективності. 4*3,5 = 14	тику та стабільність, роблячи країну більш вразливою до зовнішніх тисків. 4*4 = 16
<i>Проблеми розвитку енергетичного сектору України (3)</i>	Нестабільність чи недостатня функціональність енергетичного сектору може призвести до збільшення зв'язку країни з імпортом енергоресурсів, породжуючи фінансові труднощі та обмежуючи ресурси для безпеки, що у своєму разі може сприяти внутрішнім конфліктам та створювати можливості для зовнішнього геополітичного тиску. 3*4 = 12	Проблеми у розвитку енергетичного сектору, такі як збільшення витрат на імпорт чи модернізацію інфраструктури, можуть призвести до зниження економічної ситуації, збільшення боргів та негативного впливу на інвестиції та ринки. Нестабільність в енергопостачанні може породити недовіру громадян до уряду та політичних інституцій, а також може стати інструментом зовнішнього політичного тиску. 3*4 = 12	Проблеми в енергетичному секторі України можуть збільшити її залежність від іноземних постачальників, погіршити економічну ситуацію в країні та призвести до напруги в міжнародних відносинах. Непевності в енергетичній сфері можуть викликати конфлікти за ресурси та суттєво вплинути на геополітичні зв'язки України з іншими країнами регіону. 3*2 = 6	Нестабільність українського енергетичного сектору може призвести до зростання ціни на енергію для країн ЄС, спричиняючи економічні навантаження для підприємств та споживачів. Також вимагати пошуку ЄС альтернативних джерел енергії, зумовлюючи додаткові витрати та економічний тиск на країни ЄС, особливо на галузі, які сильно залежать від енергії, і можуть стикатися з труднощами через невідповідність в енергопостачанні. 3*3,5 = 10,5	Проблеми в енергетичному секторі України можуть призвести до збільшення співвідношення Євросоюзу від інших джерел енергії та виникнення ризику енергетичної кризи, що може вплинути на ціни та стабільність постачання, зокрема газу та нафти. Це може породити конкуренцію та провокувати конфлікти між країнами ЄС за доступ до альтернативних джерел енергії. 3*3,5 = 10,5	Нестабільність у розвитку енергетичного сектору може порушити постачання енергії в ЄС, зробити регіон вразливим перед можливими перебоями. Крім того, проблеми в енергетичному секторі можуть вплинути на економічні та соціальні аспекти, ставлячи під загрозу міжнародні відносини та співпрацю з ЄС. 3*4 = 12

Слабкі сторони	Загрози					
	<i>Продовження війни або ж втрата територіальної цілісності України (4)</i>	<i>Економічні та політичні виклики для України (4)</i>	<i>Напружені відносини з міжнародними партнерами, які не підтримують євроінтеграцію України (2)</i>	<i>Економічне навантаження для ЄС (3,5)</i>	<i>Енергетична залежність (3,5)</i>	<i>Втрата стабільності в регіоні та її залежність від внутрішніх проблем України (4)</i>
<i>Відсутність автономного забезпечення озброєнням армії (3,5)</i>	<p>Залежність армії України від зовнішніх постачань озброєння створює ризик втрати бойової ефективності, що може породжувати вразливість до економічного тиску та політичних особливостей. Така залежність може також призвести до політичних обмежень та проблем сумісності іноземної техніки з власними системами, сприяючи великим витратам на озброєння, що негативно впливає на економіку та фінансову стабільність країни.</p> <p>$3,5*4 = 14$</p>	<p>Залежність України від іноземних постачань озброєння веде до значних економічних витрат та посилює ризик політичного тиску, що може обмежити автономію країни у вирішенні економічних та безпекових викликів, особливо в умовах конфлікту чи санкцій. Відсутність автономного забезпечення озброєння також завершиться загрозою національної безпеки, відмова від іноземних постачань може призвести до припинення або обмеження постачань у разі геополітичних змін або конфліктів.</p> <p>$3,5*4 = 14$</p>	<p>Залежність України від іноземних постачань озброєння створює загрозу її політичній самостійності, міжнародні партнери можуть використовувати цей засіб для тиску на українську політику та накладання умов, що сприяють національним інтересам. Водночас, наявність власного виробництва озброєнь надає Україні більшу гнучкість у оборонних питаннях і забезпечує здатність адаптуватися до змін у міжнародних відносинах та загрозах.</p> <p>$3,5*2 = 7$</p>	<p>Відсутність ефективної оборонної системи і може породити нестабільність у регіонах, що призведе до зростання конфліктів та може вплинути на економічну залежність сусідніх країн ЄС. Це може викликати втручання країн ЄС, призводячи до надання допомоги та фінансування, що посилюватиме економічне навантаження на ЄС.</p> <p>$3,5*3,5 = 12,25$</p>	<p>Відсутність ефективного захисту може призвести до підвищення геополітичної нестабільності в регіонах, що загрожує енергетичною безпекою Євросоюзу через можливість впливу постачальників електроенергії на політичні процеси та зростання залежності від постачальників. Це також може призвести до вразливості транзитних маршрутів, ставлячи під загрозу надійність енергетичних постачань та викликаючи негативні економічні наслідки для країн Євросоюзу.</p> <p>$3,5*3,5 = 12,25$</p>	<p>Відсутність ефективного військового захисту збільшує вразливість країни перед зовнішніми загрозами, що можуть призвести до порушення територіальної цілісності та спричинити внутрішні конфлікти. Недостатнє автономне забезпечення озброєнням може ускладнити відповідь на внутрішні та зовнішні виклики, збільшивши ризик втрати території та загрозу стабільності в регіоні.</p> <p>$3,5*4 = 14$</p>

Отже, проведений аналіз можливостей та загроз для України у сфері європейської інтеграції за допомогою методології SWOT, надає змогу узагальнити наступне. Згідно із аналізом можна визначити три ключові ситуації найкращих можливостей, які визначатимуть перспективи євроінтеграції для України.

Ситуація 1, наявність енергетичних ресурсів в Україні буде сприятиме відновленню територіальної цілісності України, становить 30,25. Зокрема, володіння енергетичними ресурсами дозволяє зменшити залежність від іноземних енергетичних ресурсів і забезпечити сталість енергетичного сектору. Це важливо в умовах конфліктів та війн, коли можливість забезпечити власні енергетичні потреби стає стратегічною перевагою. Забезпечення енергетичної стабільності сприяє ефективнішому функціонуванню економіки та інфраструктури. Це, в свою чергу, створює сприятливі умови для економічного відновлення. Крім того, енергетична незалежність дозволяє країні зберігати стратегічний контроль над своїм енергетичним сектором, експортувати ресурси в країни ЄС, що є важливим чинником в контексті геополітичних відносин. В рамках євроінтеграційного процесу це стає важливим елементом реалізації національних інтересів та сприяє підтримці територіальної цілісності України. Отже, наявність енергетичних ресурсів в Україні взаємодіє з євроінтеграційним процесом, створюючи умови для стійкого розвитку, відновлення територіальної цілісності та зміцнення геополітичної позиції країни.

Ситуація 2, наявність енергетичних ресурсів гратимуть важливу роль у відновленні політичної і економічної стабільності в Україні, становить 22. Забезпечення стійкого та надійного енергетичного забезпечення є ключовим фактором для розвитку економіки та підтримки функціонування урядових інституцій. По-перше, наявність енергетичних ресурсів знижує залежність країни від імпорту енергії, що зменшує ризики енергетичних криз та сприяє стабільності економічних процесів. Стабільне енергозабезпечення є важливим фактором для приваблення інвестицій та розвитку підприємництва, що в свою чергу сприяє зростанню економіки та зменшенню безробіття. По-друге, енергетична незалежність визначає політичну стабільність, оскільки дозволяє керівництву країни утримувати контроль над важливим

галузевим сектором. Це є особливо важливим у контексті євроінтеграційного процесу, де стійкість політичної системи та внутрішніх інституцій є ключовими факторами успішної інтеграції в ЄС.

Ситуація 3, наявність енергетичних ресурсів сприятиме зміцненню обороноздатності України, становить 22. Це пов'язано з кількома ключовими аспектами, що впливають на безпеку та обороноздатність нації. По-перше, наявність власних енергетичних ресурсів дозволяє забезпечити стійкість енергопостачання для важливих об'єктів оборони, таких як військові бази, комунікації та стратегічні об'єкти. Це робить країну менш залежною від імпортних джерел енергії та підвищує її здатність до операцій навіть у ситуаціях глобальних криз або конфліктів. По-друге, власні енергетичні ресурси забезпечують фінансові ресурси для розвитку військових технологій та зміцнення оборонних потужностей. Зниження витрат на імпорт енергії дозволяє вкладати кошти у сучасні технології, тренування військових сил та створення ефективних систем оборони. По-третє, енергетична незалежність стає стратегічно важливим аспектом в контексті геополітичних відносин. Країна, що самостійно забезпечує енергетичні потреби, має більшу автономію у прийнятті стратегічних рішень та формуванні власної позиції в міжнародній арені.

Також, згідно аналізу можна визначити три ключові ситуації найбільших загроз, які перешкоджатимуть євроінтеграції України.

Ситуація 1, корупція посилюватиме загрозу продовження війни та втрати територіальної цілісності України, становить 20. По-перше, корупція може призвести до зневаження влади та втрати довіри громадян до державних інституцій. Якщо уряд не може ефективно боротися з корупцією та не забезпечує прозорість та справедливність, це створює негативний образ влади та стимулює соціальну недовіру. Такий контекст може зробити країну менш здатною мобілізувати суспільство для опору зовнішнім загрозам. По-друге, корупція впливає на ефективність оборонної системи. Недостатність коштів, які витрачаються на оборону через корупційні схеми, може призвести до відсутності необхідного устаткування, погіршення стану армії та недостатньої готовності до дій в умовах війни. Це може викликати неефе-

ктивну відповідь на зовнішні загрози та збільшувати ризик подальших втрат територій. По-третє, корупція може створити умови для втручання зовнішніх сил у внутрішні справи країни. Використовуючи корупційні канали, іноземні актори можуть здійснювати вплив на прийняття стратегічних рішень та послабити обороноздатність України.

Ситуація 2, корупція посилюватиме загрозу економічних та політичних викликів для України, становить 20. По-перше, корупція призводить до неправильного розподілу ресурсів та порушення економічної справедливості. Коли урядові кошти та ресурси витрачаються неефективно через корупційні схеми, це обмежує можливості соціального та економічного розвитку. Нерівності в розподілі багатства можуть спричиняти соціальні напруження та невдоволення громадян, що створює сприятливе середовище для політичної нестабільності. По-друге, корупція може перешкоджати привабленню іноземних інвестицій. Скорочення бізнес-процесів через хабарництво або нечесні практики може відлякувати іноземних інвесторів. Це важливо, оскільки інвестиції є ключовим фактором для розвитку економіки та зміцнення конкурентоспроможності на міжнародному рівні. По-третє, корупція в економіці часто пов'язана з несприятливими умовами для підприємництва та конкуренції. Недостатня прозорість та велика кількість бюрократичних перешкод можуть обмежувати розвиток підприємництва та гальмувати розвиток інноваційних секторів економіки. По-четверте, корупція може впливати на політичний ландшафт, сприяючи формуванню корумпованих еліт та відмінюючи принципи демократії. Це може створити умови для неправомірного впливу груп інтересів на прийняття рішень та зниження рівня відкритості та підзвітності влади.

Ситуація 3, корупція посилюватиме загрозу втрати стабільності в регіоні і залежності її від внутрішніх проблем України, становить 20. По-перше, корупція може порушити стабільність в самій Україні, створюючи негативний вплив на економічний розвиток, соціальну справедливість та довіру громадян до власних урядових інституцій. Нестабільність у внутрішній політиці та економіці України може викликати економічні та соціальні труднощі, які впливатимуть на всіх сусідів у Європі. По-друге, корупція створює фактор невизначеності, який може впливати на

стабільність Європейського регіону в цілому. Заходи та рішення, які приймаються Україною, можуть мати ефект не лише на внутрішні аспекти країни, але і на її зовнішні відносини з ЄС та сусідніми країнами. Такий вплив може створити ризик для стабільності у Європі. По-третє, залежність ЄС від внутрішньоукраїнських проблем в контексті євроінтеграції може затримати розвиток співпраці між Україною та ЄС. Європейська інтеграція передбачає впровадження реформ, в тому числі боротьбу з корупцією. Якщо Україна не зможе ефективно вирішувати ці проблеми, це може підірвати її зобов'язання та відносини з ЄС, що створить невизначеність для стабільності в регіоні. Отже, корупція в Україні має потенціал посилити загрозу втрати стабільності в регіоні та ускладнити взаємодію між Україною та ЄС у контексті євроінтеграції. Спільні зусилля у боротьбі з корупцією можуть стати важливим кроком для зміцнення стабільності та впевненості в успішному євроінтеграційному шляху.

Зазначений аналіз підкреслює взаємозв'язок між внутрішніми сильними і слабкими сторонами та зовнішніми можливостями і загрозами. Він підкреслює необхідність стратегічного планування, реформ і міжнародного співробітництва для використання сильних сторін, усунення слабких сторін, використання можливостей і пом'якшення загроз для успішної європейської інтеграції та сталого зростання України.

На думку автора, нагальними питаннями перед українською владою є подолання корупції, що сприятиме відновленню політичної і економічної стабільності країни. Подолання корупції може тотально сприяти успішному зміцненню обороноздатності держави, особливо в умовах повномасштабного протистояння з РФ. У свою чергу, потужна обороноздатність держави є ключовим фактором для відновлення територіальної цілісності України, що є найбільшою перешкодою у євроінтеграційному процесі.

Наступним кроком для України повинно стати запровадження реформ, які відповідають європейським стандартам. Це означає не лише вирішення проблем корупції, але й створення прозорої та ефективної системи управління. Тільки в кон-

тексті впровадження європейських стандартів та цінностей Україна зможе побудувати стійку та демократичну державу. Відновлення територіальної цілісності, побудова ефективної, правової та справедливої системи управління сприятиме можливості однозначного вступу до ЄС.

Висновки до третього розділу

Когнітивна модель виявила те, що система сильно піддається змінам, і є чутливою до них. Так як, євроінтеграція України наразі забезпечує міжнародну підтримку та може забезпечити допомогу у відновленні суверенітету держави, сприяти реформам у сфері безпеки, економіки, правосуддя та забезпечити стабільніші основи розвитку країни в умовах конфлікту, а в майбутньому вирішення цього конфлікту, то варто врахувати, що гнучкість системи може вплинути на прискорення євроінтеграційного процесу України.

Якісний аналіз впливу керуючих факторів на цільовий фактор виявив, що на цільовий здійснюють негативний вплив практично всі фактори. Оскільки РФ мала значний вплив на регіональні процеси у Європі, які практично завжди супроводжувалися агресивною політикою РФ. Зважаючи на конфліктність взаємодії між РФ та ЄС, спричинену агресивною політикою РФ щодо України у 2014 р. і тепер повномасштабним вторгненням в Україну 2022-2023 рр., парадоксально спричиняє позитивний вплив на євроінтеграцію України в ЄС. Цей факт підтверджує тезу про те, що намір країн ЄС щодо інтеграції України в ЄС перш за все базується на оборонній реакції на агресію РФ, разом з тим, супроводжується тотальною міжнародною підтримкою ЄС, що також підкріплюється зростанням інтенсивності співпраці між країнами ЄС та Україною.

У випадку впливу цільового фактору «Євроінтеграція України під час повномасштабного вторгнення РФ» на керуючі фактори системи, виявилось, що цільовий фактор здійснює негативний вплив на три фактори: №3 «Економічний фактор», №6 «Енергетичну залежність» та №9 «Повномасштабне вторгнення РФ», на всі інші

фактори цільовий фактор здійснює позитивний вплив. Найбільш негативно цільовий фактор здійснює вплив на фактор №3 «Економічний фактор». Так, поглиблення інтеграції України в ЄС вимагає економічних витрат на проведення реформ, які б відповідали європейським стандартам, водно-час воєнні дії також вимагають спрямування державних коштів на потреби війська.

Окрім цього, було виявлено найкращі сценарії для продовження євроінтеграції України під час повномасштабної війни РФ, які пов'язані із посиленням міжнародної підтримки. Також, виявлено найгірші сценарії для поглиблення співпраці в межах ЄС, які мають зв'язок із енергетичною залежністю ЄС та України.

SWOT-аналіз підкреслює взаємозв'язок між внутрішніми сильними і слабкими сторонами та зовнішніми можливостями і загрозами. Він підкреслює необхідність стратегічного планування, реформ і міжнародного співробітництва для використання сильних сторін, усунення слабких сторін, використання можливостей і пом'якшення загроз для успішної європейської інтеграції та сталого зростання України.

ВИСНОВКИ

Таким чином, можемо узагальнити на основі проведеного дослідження:

Євроінтеграція – це складний процес, що характеризується політичною, економічною, правовою, соціальною й культурною інтеграцією всіх країн Європи чи їх частин з метою налагодження тісного співробітництва. Унікальність євроінтеграції та набуття членства у ЄС полягає в тому, що країни-члени наділяють Європейський Союз компетенцією задля досягнення їх спільних цілей. Цілі євроінтеграції підтверджують переваги останньої для країн, які можуть отримати позитивний вплив як на розвиток країни загалом та у розрізі різних сфер, зокрема, політичної, економічної, фінансової тощо.

Обов'язковим елементом вступу до ЄС є спеціальна процедура, яку зобов'язані пройти всі асоційовані кандидати. Приєднання не виступає автоматичним процесом, так як знаходиться в залежності від належного рівня підготовки відповідної країни-претендента й від спроможності ЄС інтегрувати нового члена. Так, перед вступом наявний період, який має різну тривалість, протягом котрого країна-кандидат здійснює адаптацію власних інституцій, стандартів й інфраструктури, щоб вона була спроможна виконувати свої зобов'язання як держава-член. Загальний процес вступу до ЄС включає дев'ять етапів.

Історичний євроінтеграційний шлях України до початку повномасштабної війни 2022 року включає три етапи: перший етап – з 1991 року до 1998 року – Етап визначення пріоритетів; другий етап – з 1998 року до 2014 року – Етап співробітництва та партнерства; третій етап – з 2014 року і до повномасштабної війни – Етап асоціації та інтеграції. Ці етапи не були лінійними, а характеризувались різними проривами, ризиками та уповільненням. наша країна вже давно визначила свій бажаний напрямок і навіть повномасштабна війна не зупинила намір держави стати членом ЄС, у зв'язку з чим, й досі Україна продовжує робити необхідні кроки в цьому напрямку, проте вже у складних воєнних умовах сучасності.

Сприйняття України країнами ЄС послідовно змінювалось відповідно до

ключових політичних і соціальних подій у країні. Тектонічний геополітичний зсув через повномасштабне вторгнення Росії на територію України змусив ЄС серйозно переглянути свою силу як гравця у сфері безпеки. Через повномасштабну війну в Україні, архітектура європейської безпеки переживає турбулентність, спричинену загрозами для управління, миру та стабільності, енергетичної та продовольчої безпеки. У ході боротьби українців за свободу та демократію, сприйняття України в ЄС надзвичайно змінилося. Тверда рішучість українського народу боротися за європейські цінності безсумнівно засвідчила, що Україна має місце в європейській родині. Рішення ЄС про надання Україні статусу країни-кандидата в ЄС є значним зрушенням у сприйнятті нашої країни ЄС.

Зближення України з ЄС охоплює політичні та культурні аспекти і є важливою віхою на шляху України до стабільності, процвітання та зміцнення зв'язків зі світовим співтовариством. В умовах повномасштабного конфлікту з Росією Україна зробила значні кроки на шляху до європейської інтеграції, створивши історичну можливість для суттєвого прогресу. Тим не менш, для забезпечення успіху цієї інтеграції необхідні узгоджені зусилля як з боку України, так і з боку ЄС. Співпраця має потенціал для створення багатообіцяючого майбутнього, заснованого на спільних цінностях, взаємній повазі та стратегічних інтересах.

Економічна інтеграція України з ЄС, особливо в торговельній сфері, характеризується як прогресивна. Україна відіграє значну роль як важливий, але водночас підпорядкований учасник, формуючи свої перспективи економічної інтеграції переважно на основі його вимог, що свідчить про певну залежність. Отже, торговельна складова в економічній інтеграції України з ЄС розвивається поступово. Отримані результати свідчать про помірний рівень торговельної інтеграції між Україною та країнами ЄС, що вказує на значні перспективи економічної інтеграції України в рамках ЄС. Загальна тенденція динаміки КІМТ є позитивною, що свідчить про зростання інтеграційних процесів України з цією групою країн.

Фінансова співпраця між Україною та ЄС, зокрема інвестиційні зв'язки, протягом останніх років демонструвала коливання та розвиток. Аналіз даних свідчить

про помітні зрушення в потоках прямих інвестицій між Україною та ЄС, які характеризуються періодами позитивних і негативних тенденцій. У той час як у 2019-2020 роках спостерігалася підвищена інвестиційна активність, особливо з України до ЄС, останні роки, особливо 2021 і 2022, свідчать про розворот тенденції: скорочення інвестицій і повернення до від'ємних показників. Ці коливання підкреслюють чутливість інвестиційних моделей до різноманітних факторів, таких як економічні умови, геополітична напруженість, регуляторні зміни та зміни в настроях інвесторів. Розуміння причин цих відхилень є ключовим для визначення викликів та можливостей для налагодження більш міцного та взаємовигідного фінансового співробітництва між Україною та ЄС. Усунення цих факторів має важливе значення для покращення інвестиційного клімату, зміцнення довіри та розбудови тривалої економічної співпраці між двома суб'єктами.

Прогрес України на шляху до глибшої інтеграції з Європою перебуває під впливом історичних, культурних та політичних чинників. Незважаючи на значний прогрес, досягнутий за останні роки, все ще залишаються виклики та перешкоди. Подолання цих перешкод вимагатиме послідовних зусиль від українського уряду, громадянського суспільства та європейських партнерів. Зрештою, успішна реалізація євроінтеграційних цілей України залежить від її здатності подолати внутрішні розбіжності, вирішити нагальні економічні та соціальні проблеми, а також маневрувати в геополітичному ландшафті.

Інтеграція України в Європу стикається з численними перешкодами, особливо посиленими російсько-українським конфліктом. Подолання цих перешкод вимагає спільних зусиль як з боку України, так і з боку ЄС. Дипломатичні ініціативи, конституційні зміни, економічна диверсифікація, боротьба з корупцією та культурні обміни є важливими заходами для подолання цих викликів. Завдяки наполегливій відданості справі та взаємній співпраці Україна має потенціал для подолання цих перешкод, впевнено просуваючись до повної інтеграції з ЄС.

Шлях України до європейської спільноти визначається різноманітними викликами, включаючи геополітичну напруженість та економічні бар'єри. Тим не

менш, перспективи поглибленої інтеграції відкривають можливості для економічного розвитку, інституційних перетворень та зміцнення зв'язків з ЄС. Це означає трансформаційний шлях, узгоджений з європейськими цінностями та стандартами. Послідовні реформи, стабільність та дипломатична взаємодія є необхідними умовами для успішного просування України до європейської спільноти.

Когнітивна модель виявила те, що система сильно піддається змінам, і є чутливою до них. Так як, євроінтеграція України наразі забезпечує міжнародну підтримку та може забезпечити допомогу у відновленні суверенітету держави, сприяти реформам у сфері безпеки, економіки, правосуддя та забезпечити стабільніші основи розвитку країни в умовах конфлікту, а в майбутньому вирішення цього конфлікту, то варто врахувати, що гнучкість системи може вплинути на прискорення євроінтеграційного процесу України.

Якісний аналіз впливу керуючих факторів на цільовий фактор виявив, що на цільовий здійснюють негативний вплив практично всі фактори. Оскільки РФ мала значний вплив на регіональні процеси у Європі, які практично завжди супроводжувалися агресивною політикою РФ. Зважаючи на конфліктність взаємодії між РФ та ЄС, спричинену агресивною політикою РФ щодо України у 2014 р. і тепер повномасштабним вторгненням в Україну 2022-2023 рр., парадоксально спричиняє позитивний вплив на євроінтеграцію України в ЄС. Цей факт підтверджує тезу про те, що намір країн ЄС щодо інтеграції України в ЄС перш за все базується на оборонній реакції на агресію РФ, разом з тим, супроводжується тотальною міжнародною підтримкою ЄС, що також підкріплюється зростанням інтенсивності співпраці між країнами ЄС та Україною.

У випадку впливу цільового фактору «Євроінтеграція України під час повномасштабного вторгнення РФ» на керуючі фактори системи, виявилось, що цільовий фактор здійснює негативний вплив на три фактори: №3 «Економічний фактор», №6 «Енергетичну залежність» та №9 «Повномасштабне вторгнення РФ», на всі інші фактори цільовий фактор здійснює позитивний вплив. Найбільш негативно цільовий фактор здійснює вплив на фактор №3 «Економічний фактор». Так, поглиблення інтеграції України в ЄС вимагає економічних витрат на проведення ре-

форм, які б відповідали європейським стандартам, водночас воєнні дії також вимагають спрямування державних коштів на потреби війська.

Окрім цього, було виявлено найкращі сценарії для продовження євроінтеграції України під час повномасштабної війни РФ, які пов'язані із посиленням міжнародної підтримки. Також, виявлено найгірші сценарії для поглиблення співпраці в межах ЄС, які мають зв'язок із енергетичною залежністю ЄС та України.

SWOT-аналіз підкреслює взаємозв'язок між внутрішніми сильними і слабкими сторонами та зовнішніми можливостями і загрозами. Він підкреслює необхідність стратегічного планування, реформ і міжнародного співробітництва для використання сильних сторін, усунення слабких сторін, використання можливостей і пом'якшення загроз для успішної європейської інтеграції та сталого зростання України.

Автор, після проведення досліджень, вважає, що повномасштабне вторгнення РФ у 2022 – 2023 р. швидше за все виявилось каталізатором євроінтеграційного процесу України, ніж перешкодою. Вторгнення сприяло тотальній підтримці ЄС, що допомогло Україні, у ході повномасштабної війни і попри виклики, спричинені російським вторгненням, значно просунутись у цьому питанні. Це підтверджується тим, що до початку повномасштабної війни Україна була далекою до подачі заявки на отримання статусу кандидата, а зараз вона знаходиться на етапі переговорів про вступ.

Іронією обставин є той факт, що президент РФ В. В. Путін, спробувавши запобігти віддаленню України від Росії та її можливого вступу до ЄС, саме своєю агресією спричинив невідворотний процес євроінтеграції України. Тепер українська нація та Європа об'єднані проти російської агресії і співпрацюють над інтеграцією України. Таким чином, страх Путіна – втрата впливу на Україну та євроінтеграція – здійснився.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Away From The EU». For Seven Years Now, Russia's Disinformation Has Been Demonizing the EU-Ukraine Association Agreement. VoxUkraine. 2021. URL: <https://voxukraine.org/en/away-from-the-eu-for-seven-years-now-russia-s-disinformation-has-been-demonizing-the-eu-ukraine-association-agreement> (date of access: 29.09.2023).
2. Accession criteria. European Commission. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/glossary/accession-criteria_en (date of access: 29.09.2023).
3. Accession negotiations. European Commission. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/glossary/accession-negotiations_en (date of access: 29.09.2023).
4. Accession to the EU. European Commission. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/glossary/accession-eu_en (date of access: 29.09.2023).
5. Acquis. European Commission. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/glossary/acquis_en (date of access: 29.09.2023).
6. Aims and values. European Union. European Union. URL: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_en (date of access: 29.09.2023).
7. Benford J. From Ambiguity to Adaptation: How to Shift Gears in EU-Ukrainian Relations / J. Benford, M. Kosmehl. Bertelsmann Stiftung. 2022. URL: <https://globaleurope.eu/europes-future/from-ambiguity-to-adaptation-how-to-shift-gears-in-eu-ukrainian-relations/> (date of access: 29.09.2023).
8. Candidate countries. European Commission. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/glossary/candidate-countries_en (date of access: 29.09.2023).
9. Chapters of the acquis / negotiating chapters. European Commission. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/glossary/chapters-acquis-negotiating-chapters_en (date of access: 30.09.2023).

10. Chapters of the *acquis*. European Commission. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/conditions-membership/chapters-acquis_en (date of access: 30.09.2023).
11. Charter of Fundamental Rights of the European Union. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:12012P/TXT> (date of access: 30.09.2023).
12. Consolidated version of the Treaty on European Union. TITLE VI - FINAL PROVISIONS. Article 49. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:12016M049> (date of access: 29.09.2023).
13. Consumer prices – inflation. Eurostat. 2023. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Consumer_prices_-_inflation_and_comparative_price_levels&oldid=223383#Inflation:_price_changes_over_time_in_the_European_Union
14. Council Decision (CFSP) 2022/338 on an assistance measure under the European Peace Facility for the supply to the Ukrainian Armed Forces of military equipment, and platforms, designed to deliver lethal force. 2022. OJ (L 60/1) URL: [https://www.europeansources.info/record/council-decision-cfsp-2022-338-on-an-assistance-measure-under-the-european-peace-facility-for-the-supply-to-the-ukrainian-armed-forces-of-military-equipment-and-platforms-designed-to-deliver-letha/#:~:text=Decision\(CFSP\)%202022/338%20%2](https://www.europeansources.info/record/council-decision-cfsp-2022-338-on-an-assistance-measure-under-the-european-peace-facility-for-the-supply-to-the-ukrainian-armed-forces-of-military-equipment-and-platforms-designed-to-deliver-letha/#:~:text=Decision(CFSP)%202022/338%20%2) (date of access: 12.10.2023).
15. Council of the European Union, Outcome of Proceedings. Relations with Ukraine. Council of the European Union. 2014. P. 2–8. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9735-2014-INIT/en/pdf> (date of access: 06.10.2023).
16. Council of the European Union, Outcome of Proceedings. Relations with Ukraine. Council of the European Union. 2014. P. 2–4. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12121-2014-INIT/en/pdf> (date of access: 06.10.2023).
17. Council of the European Union, Proposal for a decision of the European parliament and of the council providing macrofinancial assistance to Ukraine. – 8 January 2015. – P.5. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5093-2015-INIT/en/pdf> (date of access: 12.10.2023).

18. Council of the European Union, Relations with Ukraine. Council of the European Union. 2014. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6761-2014-INIT/en/pdf> (date of access: 06.10.2023).
19. Cwalina A., Coblenz B. Agricultural obstacles may complicate Ukraine's path toward EU membership. Atlanticcouncil.org. 2023. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/agricultural-obstacles-may-complicate-ukraines-path-toward-eu-membership/> (date of access: 18.11.2023).
20. Directive 2001/55/EC on the rules for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and measures promoting a balance of efforts between EU Member States. EUR-Lex. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32001L0055> (date of access: 12.10.2023).
21. EU accession process. European Commission. 2022. URL: [https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-10/eu_accession_process_clusters%20\(oct%202022\).pdf](https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-10/eu_accession_process_clusters%20(oct%202022).pdf) (date of access: 29.09.2023).
22. EU assistance to Ukraine. European Commission. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine_en (date of access: 03.10.2023).
23. Eu's response to the war in Ukraine. Eurobarometer. European Union. URL: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2772> (date of access: 31.10.2023).
24. European Commission: The TACIS Programme Annual Report 1995. Brussels, 1996. 62 p. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51996DC0345&from=DE>. (date of access: 13.10.2023).
25. European Council Common Strategy of 11 December 1999 on Ukraine (1999/877/CFSP), 1999. – O.J. (L331). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:01999E0877-20031220&rid=4> (date of access: 14.10.2023).
26. European Council conclusions on Russia's unprovoked and unjustified military aggression against Ukraine. European Council. 2022. P. 1–3. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-18-2022-INIT/en/pdf>. (date of access: 21.10.2023).
27. Fama G., Muisol L. The War in Ukraine Raises New Questions for EU Foreign Policy. Crisis Group. URL: <https://www.crisisgroup.org/europe-central->

asia/eastern-europe/ukraine/war-ukraine-raises-new-questions-eu-foreign-policy (date of access: 26.10.2023).

28. Harmonized index of consumer prices (HICP) inflation rate in Europe in June 2023, by country. Statista.com. 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/225698/monthly-inflation-rate-in-eu-countries/> (date of access: 20.10.2023).

29. iMoRe #200. Ukrainian Youth Fund and Round-the-Clock Banking Services. Reforms. Voxukraine.org. 2023. URL: https://reforms.voxukraine.org/wordpress/wp-content/uploads/2023/06/IMoRe-report2023_03_12_ENG_200.pdf (date of access: 20.10.2023).

30. Integration capacity. European Commission. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/glossary/integration-capacity_en (date of access: 30.09.2023).

31. Integration. Oxford Advanced Learner's Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/integration> (date of access: 20.09.2023).

32. Jarábik B. The EU and Ukraine: Taking a Breath / Jarabik B., Sasse Gw., Sapowalova N., Th. de Waal. Carnegie. URL: <https://carnegieendowment.org/2018/02/27/eu-and-ukraine-taking-breath-pub-75648> (date of access: 02.10.2023).

33. Khalabuzar K. The Evolution of the EU's Perception towards Ukraine. Bonn: Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, 2023. 34 p. URL: <https://d-nb.info/1279173270/34> (date of access: 18.10.2023).

34. Khvostova M., Kryvosheiev D. Hurdles from Hungary: Navigating challenges to Ukraine's EU accession / M. Khvostova, D. Kryvosheiev. Ecfr.eu. 2023. URL: <https://ecfr.eu/article/hurdles-from-hungary-navigating-challenges-to-ukraines-eu-accession/> (date of access: 26.11.2023)

35. Kuzio T. Peace Will Not Come to Europe's War Why Ukraine's New President Zelensky will be Unable to Improve Relations with Russia. Security Policy Working Paper. 2019. №. 14. - 4 p. URL: https://www.baks.bund.de/sites/baks010/files/working_paper_2019_14.pdf (date of access: 08.10.2023).

36. Loo G. V. d. The Dutch Referendum on the EU-Ukraine Association Agreement: Legal Implications and Solutions. P. 337–350. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/199400943.pdf> (date of access: 14.10.2023).

37. Memorandum on security assurances in connection with Ukraine's accession to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons : of 05.12.1994 no. 52241. URL: <http://v3007.pdf> (date of access: 14.10.2023).

38. National survey of Ukraine. IRI. 2023. URL: <https://www.iri.org/resources/iri-ukraine-poll-shows-strong-confidence-in-president-zelensky-a-surge-in-support-for-nato-membership-russia-should-pay-for-reconstruction/> (date of access: 13.10.2023).

39. Nič M. Eastern Challenges for Josep Borrell-and the EU. DGAP-Standpunkt / M. Nič, C. Gherasimov. Berlin: Forschungsinstitut der Deutschen Gesellschaft für Auswärtige Politik e.V., 2019. № 26. – 3 p. URL: https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/66198/ssoar-2019-nic_et_al-Eastern_Challenges_for_Josep_Borre%20ll.pdf?sequence=1&isAllowed=y&lnkname=ssoar-2019-nic_et_al-Eastern_Challenges_%20for_Josep_Borrell.pdf (date of access: 14.10.2023).

40. Nikolik N. Zelensky back in Ukraine after visits to Rome, Berlin, Paris, London. Mia.mk. URL: <https://mia.mk/en/story/zelensky-back-in-ukraine-after-visits-to-rome-berlin-paris-london> (date of access: 20.10.2023).

41. Nix S., Popovich Z. Ukraine's European integration is the key to a sustainable peace. Atlantic Council .2023. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/ukraines-european-integration-is-the-key-to-a-sustainable-peace/> (date of access: 27.10.2023).

42. Partnership and cooperation agreement between the European Communities and their Member States, and Ukraine. – O.J. L 49/3. – 19.2.1998. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A21998A0219%2802%29> (date of access: 30.09.2023).

43. Shumylo-Tapiola O. Why Does Ukraine Matter to the EU? Carnegie. 2013. URL: <https://carnegieeurope.eu/2013/04/16/why-does-ukraine-matter-to-eu-pub-51522> (date of access: 03.10.2023).

44. Sologoub I. Ukraine's EU Integration: A Long Way Home. Intereconomics.

2022. No. 57(4). P. 218–224. URL: <https://doi.org/10.1007/s10272-022-1066-1> (date of access: 26.09.2023).

45. Statement by President von der Leyen with Ukrainian President Zelenskyy at the occasion of the President's visit to Kyiv. European Commission. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/statement-president-von-der-leyen-ukrainian-president-zelenskyy-occasion-presidents-visit-kyiv-2022-04-08_en (date of access: 20.10.2023).

46. Steps towards joining. European Commission. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/steps-towards-joining_en (date of access: 30.09.2023).

47. The eastern partnership a decade on / ed. by S. Secrieru, S. Saari. 153rd ed. Paris: EU Institute for Security Studies, 2019. 116 p. URL: https://ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/resources/docs/EUISS_cp153_EaP.pdf (date of access: 15.10.2023).

48. Treaties currently in force. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html#new-2-51> (date of access: 29.10.2023).

49. Treaty establishing the European Coal and Steel Community, ECSC Treaty. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/treaty-establishing-the-european-coal-and-steel-community-ecsc-treaty.html> (date of access: 29.10.2023).

50. Tyushka A. Made in Ukraine: The EU's Emerging Real(ist) Power. Carnegie Europe. 2022. URL: <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/87053> (date of access: 09.11.2023).

51. What is the Screening Process and how does it work? European Commission. – URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-10/Screening%20factsheet_0.pdf (date of access: 30.09.2023).

52. Wilson A. Survival of the richest: how oligarchs block reform in Ukraine. London: European Council on Foreign Relations (ECFR), 2016. 12 p. URL: https://ecfr.eu/publication/survival_of_the_richest_how_oligarchs_block_reform_in_ukraine6091/ (date of access: 03.10.2023).

53. Wolczuk K. Ukraine and Europe: Reshuffling the boundaries of order. Thesis

Eleven. 2016. No. 136 (1). P. 54–73. URL: <https://doi.org/10.1177/0725513616667666> (date of access: 16.10.2023).

54. Worldwide Governance Indicators. The World Bank. URL: <https://databank.worldbank.org/source/worldwide-governance-indicators> (date of access: 15.11.2023).

55. Wunderlich U. Russia's invasion of Ukraine: A turning point for European integration? LSE. 2022. URL: <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2022/04/05/russias-invasion-of-ukraine-a-turning-point-for-european-integration/>

56. Yin-Wong Cheung. Measuring economic integration: the case of Asian economies / Cheung Yin-Wong, S. Matthew Yiu, K. Kenneth. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/9e66/1ab4a83d4c27c4f2216f11d45237ebbf93cd.pdf> (date of access: 30.10.2023).

57. Zagorski A. Policies towards Russia, Ukraine, Moldova and Belarus. European Union Foreign and Security Policy. – Routledge. 2004. P. 3–14. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/10671/doc_10702_290_en.pdf (date of access: 13.10.2023).

58. Артёмов І. В. Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції: навч. посіб.: У 2-х кн / І. В. Артёмов - Ужгород : Ліра, 2008. – Кн. 1 - 332 с.

59. Борисова Ю. В. Європейська інтеграція: погляд громадськості / Ю. В. Борисова, А. А. Богданова // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. 2013. № 1. С. 37–42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdujn_2013_1_7 (дата звернення: 23.09.2023).

60. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2023. Мінфін. 2023. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення: 23.10.2023).

61. Відсьогодні набуло чинності рішення про запровадження безвізового режиму України з ЄС. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/politics/1968736-vidsogodni-nabulo-chinnosti-rishennya-pro-zaprovadjennya-bezvizovogo-rejimu-ukrajini-z-es.html> (дата звернення: 30.09.2023).

62. Віннічук О. В. Російська агресія як чинник європейської інтеграції України / О. В. Віннічук, В. Ю. Маркітантов, В. Г. Чабанов / Політикус: наук. журнал.

2022. Спецвипуск. С. 23–28. URL: http://politicus.od.ua/spec_2022/3.pdf (дата звернення: 27.10.2023).

63. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами з країнами ЄС. Держстат України. 2022. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/zd/ztt_ES/ztt_es_u/arh_ztt_es_2021_u.html (дата звернення: 13.10.2023).

64. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами з країнами ЄС. Держстат України. 2019. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zd/gsztp_ES/gsztp_ES_u/arh_gsztp_ES_2019_u.html (дата звернення: 13.10.2023).

65. Дудкевич В. І. Євроінтеграційні практики України: політологічний вимір : дис.на здоб. наук. ступ. док. філософії за спеціальністю 052 «Політологія». ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ, Львів, 2021. 264 с. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/dis_dudkevych.pdf (дата звернення: 23.09.2023).

66. Дудкевич В. І. Євроінтеграційні практики України: специфіка політико-нормативного регулювання. Науковий журнал «Політикус». 2021. № 3. С. 47–53. URL: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-3.8> (дата звернення: 23.09.2023).

67. Евросоюз – ВВП. Tradingeconomics.com. 2023. URL: <https://ru.tradingeconomics.com/european-union/gdp> (дата звернення: 13.10.2023).

68. Економіка України в 2023 році почала відновлюватися – висновок МВФ. Укрінформ. 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3784039-ekonomika-ukraini-pocala-vidnovluvatisa-u-2023-roci-visnovok-mvf.html>

69. Експорт України до ЄС у 2022 році зріс на 4,2%. Export.gov.ua. 2023. URL: https://export.gov.ua/news/4411-eksport_ukraini_do_ies_u_2022_rotsi_zris_na_42 (дата звернення: 13.10.2023).

70. Єврозона уникнула рецесії: почала рік зростанням ВВП. Економічна правда. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/04/28/699581/> (дата звернення: 13.10.2023).

71. Євроінтеграція в умовах війни: виклики і перспективи: аналітична доповідь. Центр Разумкова. 2022. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2022/12/28/2022-MATRA-IV-KVARTAL-7.pdf> (дата звернення: 22.09.2023).

72. Євроінтеграція. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/tag/yevrointegraciya> (дата звернення: 01.11.2023).
73. Заврічко Д. Г. Правовий вимір європейської інтеграції України. Правохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми. – Харків, 2019. С. 80–82. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/17_05_2019/pdf/37.pdf (дата звернення: 24.09.2023).
74. Залишки за інструментами прямих інвестицій за регіонами, країнами світу та видами економічної діяльності. Національний банк України. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#5> (дата звернення: 18.10.2023).
75. Зовнішньополітичні орієнтації громадян України, оцінка зовнішньої політики влади, ставлення до іноземних держав та політиків (лютий–березень 2023р.). Центр Разумкова. 2023. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/zovnishnopolitychni-orientatsii-gromadian-ukrainy-otsinka-zovnishnoi-polityky-vlady-stavlennia-do-inozemnykh-derzhav-ta-politykiv-liutyi-berezen-2023r> (дата звернення: 01.10.2023).
76. Зовнішня торгівля товарами (відповідно до КПБ6). Національний банк України. 2023. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/Tov_u.pdf (дата звернення: 18.10.2023).
77. Золкіна М. Громадська думка щодо євроінтеграції: нові тренди як шанс на консолідацію суспільства. Євроінтеграція України: досвід сусідів та перспективи об'єднання суспільства : інформ.-аналіт. вид. Київ: Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва», 2014. С. 8–24. URL: <https://dif.org.ua/uploads/pdf/607572728645823818f7987.01619280.pdf> (дата звернення: 22.09.2023).
78. Ілічук О. В. Відносини України та ЄС 1991-2020 рр. / О. В. Ілічук, К. О. Богатирчук // Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції : «Історико-філософські дослідження молодих учених». – Частина 1. (22-23 квітня 2021 р., м. Суми). – Суми: ФОП Цьома С.П., 2021. – С. 74-76.
79. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності (2015–2019). Держстат України. 2023. URL:

https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd_inv_new/arh_inv_zd.htm (дата звернення: 18.10.2023).

80. Індекс інфляції в Україні 2023. Мінфін. 2023. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> (дата звернення: 18.10.2023).

81. Індекс інфляції. Урядовий кур'єр. 2023. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/category/indeks-inflyaciyi/> (дата звернення: 18.10.2023).

82. Історія становлення відносин Україна-ЄС. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/m/istoriya-stanovlennya-vidnosin-ukraina-es> (дата звернення: 01.11.2023).

83. Креативна Європа в Україні. Creativeeurope.in.ua. 2023. URL: <https://creativeeurope.in.ua/p/cedukraine>

84. Крушинський В. Ю. Ставлення Німеччини до євроінтеграційних та євроатлантичних прагнень України. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2017. Вип. 131. С. 22-33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2017_131_5 (дата звернення: 23.09.2023).

85. Медведкова Н. Історія становлення відносин Україна-ЄС / Н. Медведкова, І. В. Новикова // Освіта, наука та виробництво: розвиток та перспективи: матеріали VII Всеукраїнської науково-методичної конференції, м. Шостка. 2022 р. / редкол.: Р. В. Закусило, С. В. Тимофіїв, Н. Ю. Бондар та ін. – Суми: Сумський державний університет, 2022. – С. 181-184.

86. Міжнародні військові навчання: які маневри пройдуть в Україні в 2021 році. Слово і Діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/03/19/infografika/bezpeka/mizhnarodni-vijskovi-navchannya-yaki-manevry-projduť-ukrayini-2021-roczі> (дата звернення: 29.10.2023).

87. Мойсюк В. Українсько-німецькі відносини у контексті європейської та євроатлантичної інтеграції України. Геополітика України: історія і сучасність. 2021. № 1(26). С. 82–93. URL: [https://doi.org/10.24144/2078-1431.2021.1\(26\).82-93](https://doi.org/10.24144/2078-1431.2021.1(26).82-93) (дата звернення: 01.11.2023).

88. Наталія Панчук: Євроінтеграція. 500 днів повномасштабної війни. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/nataliya-panchuk-evrointegratsiya-500-dniv-povnomasshtabnoi-viyni> (дата звернення:

26.10.2023).

89. Операції за інструментами прямих інвестицій за регіонами, країнами світу та видами економічної діяльності. Національний банк України. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#5> (дата звернення: 18.10.2023).

90. Питання Уповноваженого України з питань європейської інтеграції: Указ Президента України від 26.11.2001 р. № 1146/2001: станом на 10 лип. 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1146/2001#Text> (дата звернення: 10.10.2023).

91. План дій «Україна - Європейський Союз» від 12.02.2005 р. – № 994_693. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_693#Text (дата звернення: 10.10.2023).

92. Поліщук Є. Роль євроінтеграційних процесів у розвитку небанківських фінансових установ в Україні. Європейський вектор економічного розвитку. 2014. № 2 (17). С. 177–184.

93. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 р. – № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>

94. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору): Закон України від 07.02.2019 р. № 2680-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#Text> (дата звернення: 10.10.2023).

95. Про засади внутрішньої та зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010. – № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17/ed20100701#Text>

96. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України від 11.06.1998 р. № 615/98 : станом на 10 лип. 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615/98#Text> (дата звернення: 10.10.2023).

97. Про затвердження Тимчасової Угоди про торгівлю та питання, пов'язані з торгівлею, між Європейським співтовариством, Європейським співтовариством по вугіллю та сталі, Європейським співтовариством по атомній енергії, з одного боку, та Україною, з другого боку: Указ Президента України від 30.11.1995 р.

№ 1103/95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103/95#Text> (дата звернення: 10.10.2023).

98. Про Основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верхов. Ради України від 02.07.1993 р. № 3360-XII: станом на 20 лип. 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text> (дата звернення: 10.10.2023).

99. Про ратифікацію Угоди між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони, про спільний авіаційний простір: Закон України від 17.02.2022 р. № 2067-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2067-20#Text> (дата звернення: 10.10.2023).

100. Про утворення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань моніторингу отримання і використання міжнародної матеріально-технічної допомоги під час дії воєнного стану: Постанова Верхов. Ради України від 19.07.2022 р. № 2424-IX: станом на 20 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2424-20#Text> (дата звернення: 11.12.2023).

101. Програма інтеграції України до Європейського Союзу Програма Президента України від 14.09.2000 р.: станом на 10 лип. 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-00#Text> (дата звернення: 10.10.2023).

102. Романько І. Історія України. Європейська та євроатлантична інтеграція України: історія, сучасний стан, перспективи: навч. посіб. Кропивницький: ЛА НАУ, 2017. 272 с.

103. Серета О. Г. Реалізація права на працю в умовах євроінтеграції України. Право та інновації. 2016. № 1(13). С. 73–80.

104. Силіна Т. Чому українці хочуть до ЄС і що їх найбільше лякає? ZN.UA. 2023. – URL: <https://zn.ua/ukr/POLITICS/chomu-ukrajintsi-khochut-do-jes-i-shcho-jikh-najbilshe-ljakaє.html> (дата звернення: 26.11.2023).

105. Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України, схвалена Європейською Радою 11 грудня 1999 року: Стратегія Європ. Союзу від 11.12.1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_492#Text (дата звернення: 10.10.2023).

106. Степанова Т. М. Євроінтеграція України: переваги та недоліки/ Т. М. Степанова, В. О. Корнієнко // Матеріали XLVIII науково-технічної конференції під-розділів ВНТУ, Вінниця, 13-15 березня 2019 р. URL:

<https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2019/paper/view/7476> (дата звернення: 10.10.2023).

107. Трихліб К. О. Інтеграція: сутність і особливості. Європейська інтеграція в контексті сучасної геополітики: зб. наук. ст. за матеріалами наук. конф., м. Харків, 24 трав. 2016 р. – Харків, 2016. – С. 100–105.

108. Угода між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони, про спільний авіаційний простір від 12.10.2021 р. – № 984_004-21. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_004-21#n2

109. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода Україна від 27.06.2014 р. № 984_011.: станом на 16 листоп. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 10.10.2023).

110. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами: Угода Україна від 14.06.1994 р. № 998_012: станом на 1 верес. 2017 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text (дата звернення: 10.10.2023).

111. Україна планує до кінця року запровадити ще близько 200 стандартів НАТО. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3756496-ukraina-planue-do-kinca-roku-zaprovaditi-se-blizko-200-standartiv-nato.html> (дата звернення: 27.10.2023).

112. Україна-ЄС: шлях до політичної асоціації. Центр Разумкова. Київ, 2021. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_association.pdf (дата звернення: 24.09.2023).

113. Федіна Н., Шевченко С. Євроінтеграція як складова одиниця державотворення. Державотворення та правотворення в контексті євроінтеграції: Зб. тез доп. учасників VIII Всеукр. круглого столу, м. Львів, 8 груд. 2022 р. / упоряд.: Д. Забзалюк, В. Кучер. Львів: ЛьвДУВС, 2022. С. 211-214.

114. Хевцуріані А. Т. Основні позитивні та негативні риси євроінтеграції України. Політичне життя. 2020. № 2. С. 52–56. URL: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2020.2.7> (дата звернення: 24.09.2023).

115. Як сприймають Україну в країнах ЄС? Київ: Центр «Нова Європа», 2020. 44 с. URL: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/What-is-Ukraine-s-perception-in-the-EU_ukr_web.pdf (дата звернення: 02.11.2023).

116. Яковюк І. В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз: монографія. Харків: «Право», 2013. 760 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11813/1/Yakoviuk_2013.pdf (дата звернення: 29.09.2023).